

LÄNSI-HERTTONIEMEN MAISEMAN JA RAKENNETUN YMPÄRISTÖN TARKASTELU

Helsinki

Sisältö

Johdanto

I - Herttoniemen kaupunginosa - lähtökohdat

1.1 Alueen yleiskuvaus

1.2 Topografia, maaperä ja vesiolosuhteet

1.3 Luonnonarvot

1.4 Viher- ja virkistysalueet ja niiden toiminnot ja reitit

1.5 Strategiset tavoitteet ja kaavoitustilanne

1.6 Maanomistus ja -vuokraus

II - Herttoniemen suunnittelu- ja rakentamishistoria

2.1 Kulttuuri- ja suunnitteluhistoria

2.1.1 Vuoteen 1860: Kartanoiden aika

2.1.2 1860 - 1919: Huvila-asutus ja "Herttoniemen taajaväkinen yhdyskunta"

2.1.3 1900 - luvun alkupuolen asemakaavaehdotuksia

2.1.4 Teollistuminen, satamat ja uudet liikenne yhteydet

2.1.5 Asemakaavaehdotus vuodelta 1946

2.1.6 Kerrostalorakentaminen

2.2 Rakentumisen vaiheet

2.3 Herttoniemen kaupunginosan ominaispiirteitä

2.4 Rakennetun kulttuuriympäristön arvot ja suojelutilanne

III - Länsi-Herttoniemen kaupunkirakenne- ja maisema-analyysi

3.1 Kaupunkirakenne

3.2 Kaupunkitilalliset ominaispiirteet

3.3 Ulkotilojen hierarkia ja pihat

3.4 Liikenne

3.5 Asemakaavojen valmistumisvuodet

3.6 Kaavanmukainen ja toteutunut korttelitehokkuus

3.7 Rakennusten kerroslukumäärä

3.8 Kaavio saapuneiden mielipiteiden kohdistumisesta alueelle

3.9 Palvelut

Lähteet

LÄNSI-HERTTONIEMEN MAISEMAN JA RAKENNETUN YMPÄRISTÖN TARKASTELU

Johdanto

Helsingin Kaupunkiympäristön asemakaavapalvelut laatii Länsi-Herttoniemeen täydennysrakentamisen asemakaavaa. Tämä maiseman ja rakennetun ympäristön tarkastelu on osa asemakaavoitusprosessia ja taustatietoa kaavoitukselle. Aluetta koskevia selvityksiä on tehty paljon vuosien varrella ja niitä on hyödynnetty tätä tarkastelua tehdessä.

Länsi-Herttoniemen suunnitteluperiaatteiden laatimisen tavoitteena on ohjata alueen kehitystä ja kaavoitusta yleiskaavan tavoitteiden mukaisesti siten, että alueen erityispiirteet vahvistuvat ja alue kehittyy vetovoimaisena asuinalueena.

Maiseman ja rakennetun ympäristön raportti jakautuu kahteen tarkastelutasoon: I-osan perusselvityksessä ja II-osan suunnittelu- ja rakentamishistoriassa käsitellään koko Herttoniemen kaupunginosaa ja Kivinokkaa, kun taas III-osassa pelkkää Länsi-Herttoniemeä.

Tarkastelun liitteenä on vuonna 2016 kaupunkisuunnitteluvirastossa laadittu Siilitien ja Herttoniemen metroasemien välisen alueen maisema-analyysi. Analyysin tarkastelunäkökulmia ja -alueita on laajennettu tässä tarkastelussa.

Tarkastelun laatimiseen ovat osallistuneet arkkitehdit Laura Hietakorpi ja Sakari Mentu asemakaavapalvelusta, maisema-arkkitehti Mari Soini kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupalvelusta ja suunnittelija Marco di Martino asemakaavapalvelusta.

6.3.2019

Tarkastelualue, Herttoniemen kaupunginosa. Helsingin kaupunki.

I Herttoniemen kaupunginosa - lähtökohdat

1.1 Alueen yleiskuvaus

Herttoniemen kaupunginosa jakautuu eriluonteisiin osiin. Itäväylä erottaa toisistaan Länsi-Herttoniemen asuinalueen sekä Herttoniemen yritysalueen ja Herttoniemenrannan asuinalueen. Kivinokka on oma, muusta rakenteesta erottuva niemensä Itäväylän länsipuolella. Herttoniemen yritysalueen ja Roihuvuoren erottaa toisistaan metsäinen, itään päin nouseva rinne. Itäväylän viertä kulkee metro, jolla on kaksi pysäkkiä (Herttoniemi ja Siilitie) tarkastelualueella.

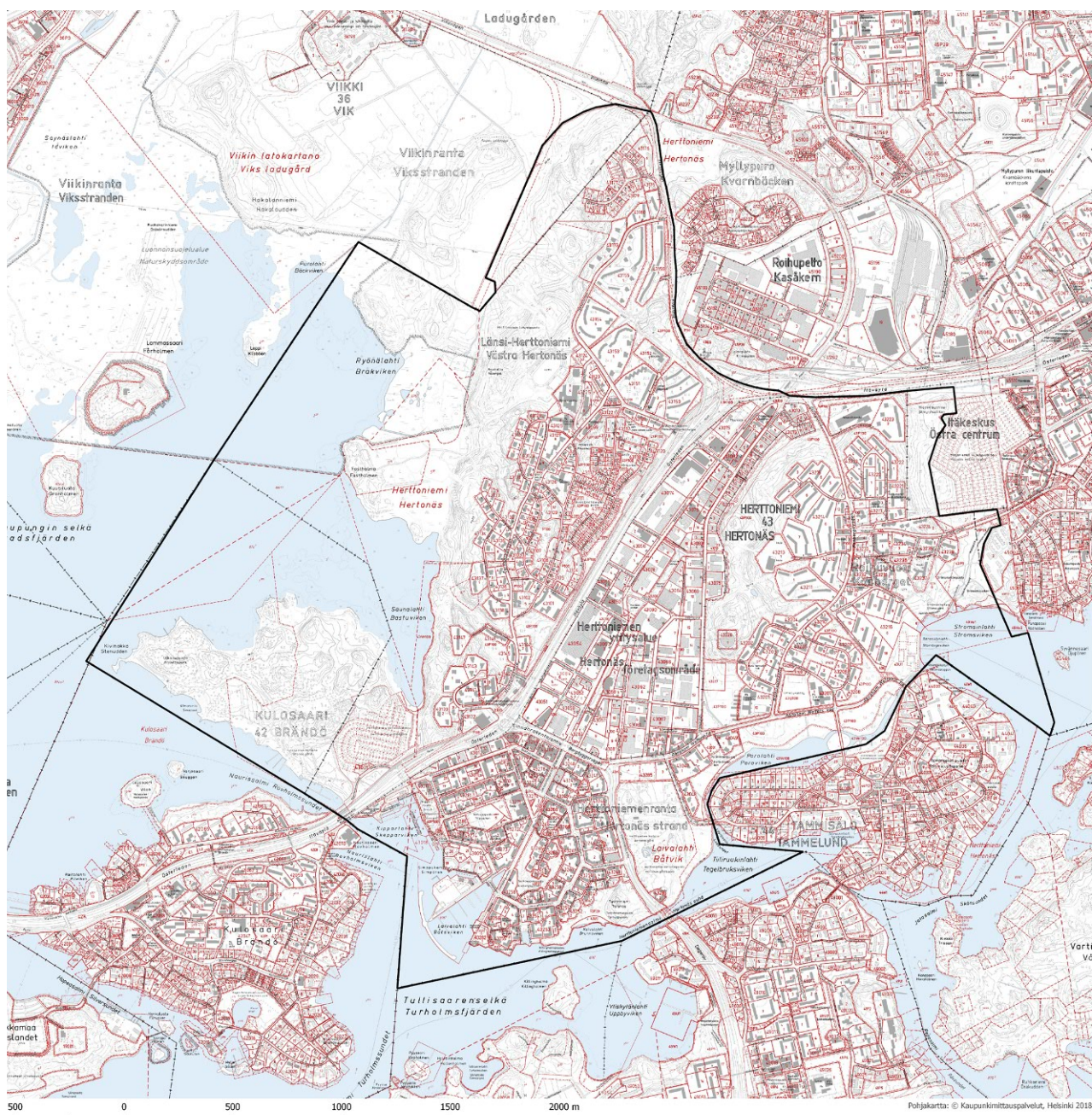
Herttoniemellä on paljon rantaviivaa. Koska raportin pääpaino on Länsi-Herttoniemen asuinalueessa, ei ranta- ja vesialueiden analyysiin paneuduta tässä raportissa.

Herttoniemen kaupunginosassa on yhteensä noin 26 000 asukasta, jotka jakautuvat Länsi-Herttoniemeen (n. 8100 as.), Herttoniemenrantaan (n. 9100 as.), Roihuvuoreen (n. 7600 as.) ja Herttoniemen yritysalueelle (n. 400 as.). Herttoniemen yritysalueella on noin 5000 työpaikkaa.

Pohjakartta: © Kaupunkimittauspalvelut, Helsinki 2018

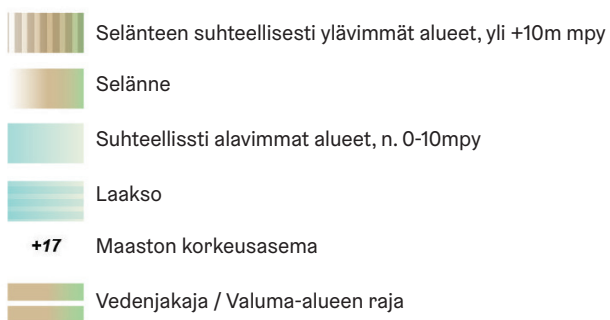
Herttoniemen kaupunginosa - ortoilmakuva 2018. Helsingin kaupunki.

Kiinteistökartta 2018. Helsingin kaupunki.

Herttoniemen maisemarakenne

1.2 Topografia, maaperä ja vesiolosuhteet

Suurmaisemassa Herttoniemen kaupunginosa sijoittuu kahden etelälounaasta pohjoiskoilliseen kulkevan kallioperän murroslinjan väliselle niemelle, jota meri reunustaa kolmella suunnalla. Lännessä kaupunginosa rajautuu Vanhankaupunginselkään, etelässä Tullisaarenselkään ja idässä Tiiliruukinlahden, Porolahden ja Strömsinlahden kapeisiin merenlahtiin ja salmiin.

Herttoniemen leimallinen ominaispiirre on voimakkaasti hahmottuva maisemarakenne, joka muodosti puitteet myös maiseman rakentumiselle. Kaupunginosan keskellä sijaitsevaan koillis-lounaissauntaiseen entiseen viljelylaaksoon rakentuivat aikanaan Herttoniemen teollisuusalue ja öljysatama. Myöhemmin yritysalueeksi ja Herttoniemenrannan asuinalueeksi kehittynyt laakso liittyy pohjoisessa Roihupellon alueen kautta Mustapuron laaksoon. Laaksoa reunustaville kallioisille selänteille sijoittuivat työväestön tarpeisiin suunnatut asuinalueet, jotka saivat hahmonsaa 1940-50-luvulla: Länsi-Herttoniemi, Siilitie ja Roihuvuori.

Selänteet ovat etenkin lännessä paikoitellen hyvinkin jyrkänteisiä. Länsi-Herttoniemestä alkava laaja kallio- ja moreeniselänne jatkuu pohjoisessa Myllypuron ja Kivikon kautta syvälle sisämaahan. Roihuvuoren kallio- ja moreeniselänne sijoittuu saarimaisesti sitä kaikissa ilmansuunnissa reunustavien laaksojen keskelle.

Suhteelliset korkeuserot ovat suuria. Siilitien alueella ja Herttoniemen hyppyrimäen tuntumassa sijaitsevat kaupunginosan korkeimmat huiput +43 metriä meren pinnan yläpuolella (m mpy). Länsi-Herttoniemen muut korkeimmat laet kohoavat Roihuvuoren korkeimman laen kanssa samoille tasoille +36-7m mpy. Alavan laakson maanpinnan taso vaihtelee pääosin tasoilla +0-5m mpy. Laaksoalueella vaihtelua maisemaan tuovat Tuorinniemen, Kipparvuoren, Sorsavuoren ja Asentajapuiston kalliomäet, jotka kohoavat +11-19m mpy tasolle. Myös Herttoniemen kartano sijaitsee ympäröiviä alavia seutua ylempänä.

Porolahdenpuron ympäristössä Roihuvuoren länsipuolella sijaitsevat kaupunginosan laajimmat savikot. Pääosin yritysalueen laakso on maaperältään siltti- ja hiekka- sekä täytemaita. Herttoniemenrannan asuinalue on suurelta osin täyttömaille rakentunutta. Länsi-Herttoniemen alueella on vähän pienvesiä. Noin puolet kaupunginosa on aluetta, jolta pinta- ja pohjavedet haihtuvat, imeytyvät, tai laskevat suoraan mereen. Muu alue jakautuu kolmen kaupunkipuron valuma-alueisiin. Porolahden laskevan Porolahdenpuron pieneen valuma-alueeseen kuuluvat Länsi-Herttoniemen pientaloalue, Siilitien alue, Roihuvuoren länsiosat ja yritysalueen pohjois- ja itäosat. Sopulitien alue Länsi-Herttoniemen pohjoisosassa kuuluu Vanhankaupunginlahteen laskevan Viikinojan valuma-alueeseen ja Roihuvuoren itäisimmät osat Mustapuron valuma-alueeseen. Mellunkylästä alkunsa saava Mustapuron taimenpuro laskee mereen Strömsinlahden puiston kautta.

Metsäselänteillä on joitain pieniä, ainakin osan vuodesta vetisiä puroja, ojia ja kosteikkoja. Suurehkoja ojauomia on esimerkiksi Kivinokan ja Länsi-Herttoniemen välisessä notkelmassa. Herttoniemen kartanon maisemapuistossa on muutama pieni lampi. Fastholman ja Länsi-Herttoniemen metsäselänteiden välillä ja Herttoniemen kartanopuiston ja Porolahdenpuiston alueilla on alavia, merivesitulville alttiita alueita.

Topografinen vaihtelunäkyvyys selänteille sijoittuvien asuinalueiden sisällä. 1920-luvun suunnitelmissa alueelle hahmoteltiin urbaaneja ja bulevardimaisia pääväyliä. 1940- ja 50-luvuilla asuinalueiden tiestö linjattiin kuitenkin maastoon sovittaen ja osittain hyödynnettiin vanhoja tielinjauksia.

Maiseman kehityshistoriaa ilmentävät muinaishaudat ja litorinameren aikaiset muinaisrantakivikot.

Näkymä Länsi-Herttoniemen metsäselänteeltä Saunalahdelle (EV 2017)

Herttoniemen tunnistetut luontoarvot, luontotietojärjestelmä (kevät 2018)

Pohjakartta: © Kaupunkimittauspalvelut, Helsinki 2018

- Natura-alue
- Luonnonsuojelualue
- Luonnonsuojeluohjelman 2015-2024 alue
- Suojellut luontotyytit
- Lahokaviosammalen elinympäristöt
- Lahokaviosammalen tukialueet
- Arvokkaat kasvikohteet
- Tärkeitä lepakkoalueet
- Arvokkaat geologiset kohteet
- Luonnonmuistomerkit
- Tärkeitä matelija- ja sammakkoeläinkohteet
- Kääpäkohteet
- Metsäkohteet
- Tärkeitä lintualueet

1.3 Luonnonarvot

Herttoniemen kaupunginosan alueella, etenkin ranta-alueilla ja selänнемetsissä on paljon arvokkaiksi todettuja luontoalueita.

Tarkastelualueen merkittävimmät luontoarvot ovat Vanhankaupunginlahden rannalla. Viikki-Vanhankaupunginlahti on Helsingin laajin luonnonsuojelualue. Suojeltuun kosteikkoalueeseen kuuluvat Säynäs- ja Ryönälahden ruovikkoalueet lampareineen sekä rantametsää, avovesialuetta ja Saunalahti. Alue on mukana Natura 2000-verkostossa sekä lintu- että luontodirektiivin perusteella. Natura-rajaus kattaa myös Purolahden rantaniityt. Suojelualueella pesii vuosittain noin 80 lintulajia ja noin 2000 paria. Monet lajeista kuuluvat EU:n lintudirektiivin suojeltavien lajien luetteloon. Laajalahti-Huopaiti-Vanhankaupunginlahti on Suomen tärkein lintualueiden (FINIBA) ja kansainvälisesti tärkeiden lintualueiden (IBA) luettelossa.

Erillisiä tärkeiksi lintukohteiksi inventoituja kohteita tarkastelualueella ovat Länsi-Herttoniemen metsä, Mölylän metsä, Ryönälahden lepikko, Fastholma, Saunalahden-Fastholman ruovikko, Saunalahden itärannan metsä, Kivinokan vanhan metsän alue, Kivinokan ulkoilupuisto, Kulosaaren kartano, Herttoniemen kartano, Porolahti ja Strömsin kartano. Kohteet keskittyvät rannoille ja osa niistä sisältyy muihin suojelualueisiin.

Vanhankaupunginlahden rannalla sijaitsevat Mölylän metsän ja Kivinokan vanhan metsän luonnonsuojelualueet. Kivinokan vanha metsä on arvokas luonnonmetsä, jossa on paljon kuusilahopuuta. Alueella on poikkeuksellisen rikas lahottajasienilajisto. Suojelualue turvaa myös lepakko- ja lintulajien elinympäristöjä. Mölylän metsän puusto on pääosin varttunutta ja luonnontilaisen kaltaista. Metsän vanhimmissa osissa on melko paljon lahopuuta. Ranta-alueiden puusto on lehtipuuvältaista, ja alueen eteläosassa on hyvin rehevää, tervaleppävaltaista lehtoa. Mölylän metsä on luokiteltu paikallisesti arvokkaaksi lepakkoalueeksi ja sisältyy Helsingin arvokkaisiin matelija- ja sammakkoeläinalueisiin.

Fastholma ja Saunalahden itäpuolinen metsä on Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2024 rauhoitettavaksi tarkoitettu kohde, joka tullaan rauhoittamaan lähivuosina. Alue täydentää Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueita

ja toimii metsäisenä suojavyöhykkeenä ja monille eläinlajeille tärkeänä kulkureittinä Vanhankaupunginlahden lintu-veden ja Herttoniemen asutuksen välissä. Fastholma on tärkeä lehtimetsälintujen pesimäpaikka.

Ranta-alueet ovat myös tärkeitä lepakko-, matelija- ja sammakkoeläinalueita. Tarkastelualueella tärkeitä lepakkoalueita ovat Mölylä, Herttoniemen Fastholma, Kivinokka, sekä Tiiliruukinlahti ja Porolahti. Viikin pellot ja ranta-alueet ovat tärkeä matelija- ja sammakkoalue.

Arvokkaita kasvikohteita on tarkastelualueella muutama: Länsi-Herttoniemen luoteispuolen korpi, Siilitien, Kettutien ja Kettukuja rajoittama metsikkö, Kivinokan pohjoisranta, koillinen lehtoalue ja neva, Kipparvuori, Herttoniemen kartanon tuulimyllykallio ja lehto, Strömsin kartanon edusta ja veneranta sekä Porolahden perukka.

Kipparlahden alueella on luonnonmuistomerkkinä rauhoitettu suuri mänty.

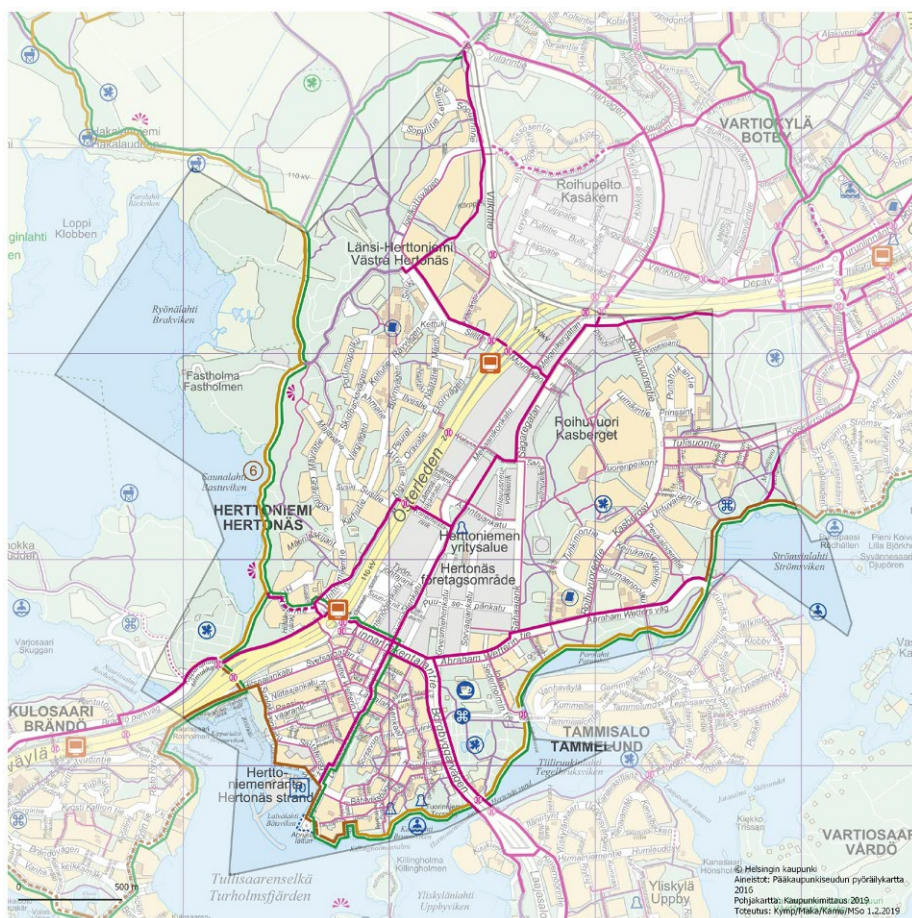
Tarkastelualueen arvokkaat geologiset kohteet ovat pääosin kallioalueita ja toisaalta lieju- ja turvekerrostumia. Länsi-Herttoniemen länsipuolisessa metsässä on arvokas kallioalue, Vanhankaupunginlahdella arvokas lieju- ja turvekerrostuma sekä Porolahdella, Strömsinlahdella ja Herttoniemen kartanon rannassa arvokkaat liejunkerrostumat. Lisäksi yksittäisiä arvokkaita kohteita ovat Majavatien ja Siilitien siirtolohkareet, Kivinokan ja Roihuvuoren hiidenkirnut, Roihuvuoren graniittijuoni ja liuskelouhokset, Herttoniemen kartanon agglomeraatti ja Vuorenpeikontien muinaisrantakivikko.

Erikseen tärkeiksi metsäkohteiksi on todettu Herttoniemen pohjois- ja keskiosan metsiä, Kivinokan pohjoisosan vanha metsä, Länsi-Herttoniemen länsipuolinen metsäsaareke (ns. Mölylä) sekä Roihuvuoden ranta-alueiden metsät. Alueet ovat vaihtelevasta Metso-kriteeriluokkia I-III. Kivinokkaan ja Mölylään osuvat myös arvokkaat kääpäkohteet.

Luonnonsuojelualueiden ja arvokkaiksi todettujen luontokohteiden tarkemmat kohdekuvaukset ovat Helsingin kaupungin ympäristöpalvelujen ylläpitämässä luontotietojärjestelmässä kaupungin karttapalvelussa.

Paakaupunkiseudun ulkoilukartta 2016

Pääkaupunkiseudun pyöräilykartta 2016

1.4 Viher- ja virkistysalueet ja niiden toiminnot ja reitit

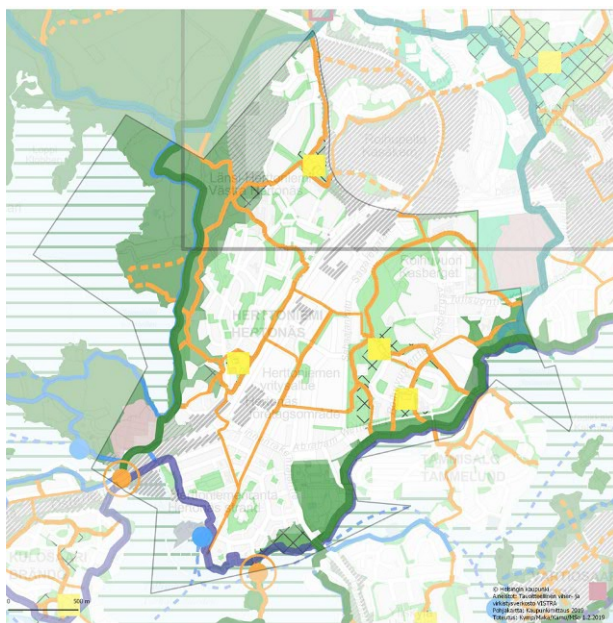
Laajemmassa viheralueverkostossa Herttoniemen kaupunginosa sijoittuu kahden vihersormen välille. Lännessä ja pohjoisessa Viikki-Kivikon vihersormi noudattelee Kivinokasta Vantaalle ulottuvaa metsäistä selännettä ja Viikin laaksoja. Idässä Itä-Helsingin kulttuuripuiston kulttuurivaikutteiset rannat, saaristo ja merialueet liittyvät Vartiokylänlahden kautta Vuosaaren viheralueisiin ja Östersundomin suuntaan.

Yleiskaava 2016 valmistelun rinnalla laadittiin Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma (VISTRA II), jossa esitettiin koko kaupungin mittakaavassa tavoitteellinen viheralueverkosto. Työ tehtiin pohjaksi Yleiskaavan toteuttamishajelmalle ja lähtökohdaksi julkisten ulkotilojen jatkosuunnittelulle

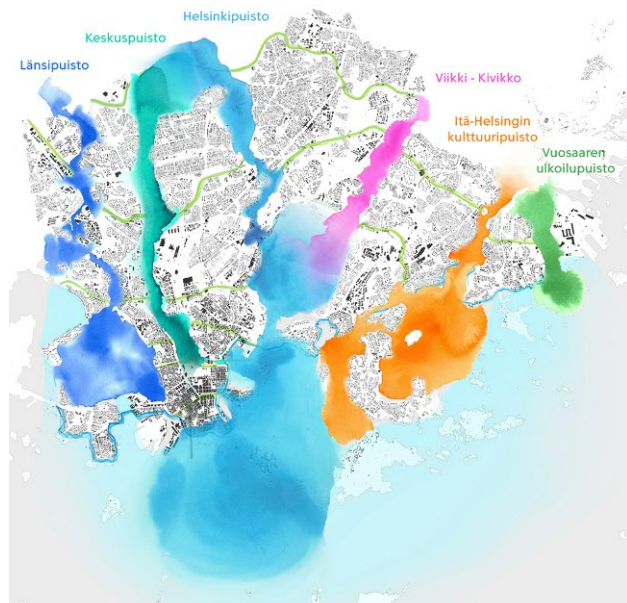
Tavoitteellinen viheralueerakenne vastaa Herttoniemen alueella hyvin pitkälle nykytilannetta. Länsi-Herttoniemen ja Siilitien leikkipuistot, Väinönlehto ja Roihuvuoren metsäselänne japanilaistyyliä ja kirsikkapuistoineen on merkitty kaupunginosapuistoiksi. Tavoitteena on kehittää virkistysyhteyksiä rannoilla ja alueen sisällä.

Herttoniemen viheralueet ovat vetovoimaisia sekä paikallisesti asukkaille, että vierailukohteena laajemminkin. Länsi-Herttoniemen ja Roihuvuoren selännemetsien ja meren rantojen reitit tarjoavat monipuolista liikkumis- ja virkistysympäristöä eri vuodenaikoina.

Herttoniemen viheralueiden reitistö yhdistyy kaupungin laajempaan virkistysverkostoon ja tarjoaa hyviä mahdollisuuksia ulkoiluun.

Vistra II, tavoitteellinen viheralueverkosto.

Helsingin vihersormet. Kaupunkisuunnitteluviraston ympäristötoimisto 2016

Reittien ohella viheralueilla on myös muita palveluita ja toimintamahdollisuuksia.

Herttoniemen alueella on neljä leikkipuistoa, joissa tarjotaan ohjattua leikkipuistotoimintaa. (LP Herttoniemi, LPHillari, LPTuorinniemi ja LP Roihuvuori.) Länsi-Herttoniemessä ja Herttoniemenrannassa on useampia kaupunkiympäristön ylläpitämiä leikkipaikkoja. Roihuvuoren merkittävin leikkipaikka sijaitsee Tuhkimonpuistossa.

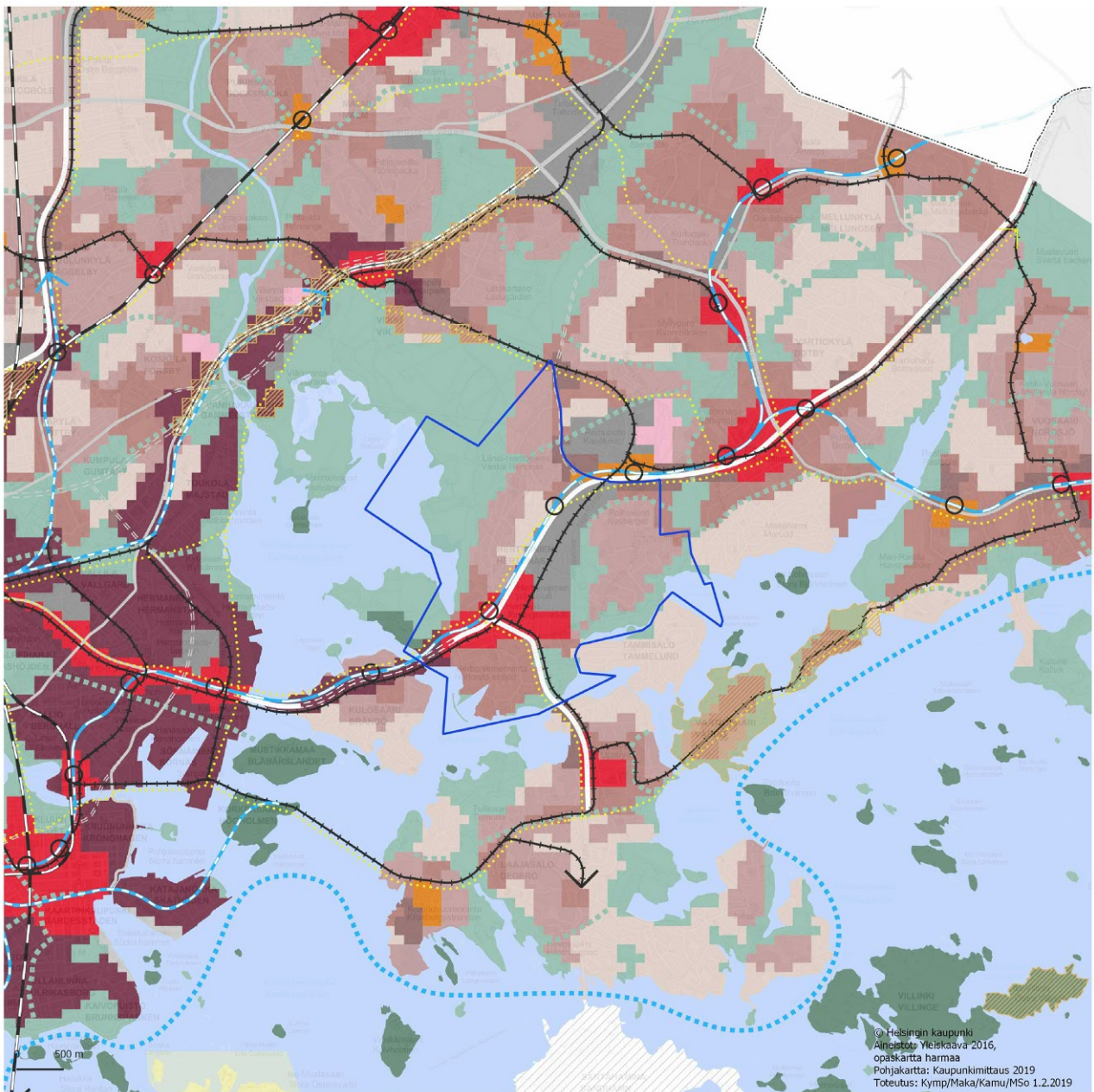
Alueella on myös kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan ylläpitämiä liikuntapuistoja ja urheilukenttiä. Näihin lukeutuvat on Herttoniemen liikuntapuisto, Roihuvuoren urheilukenttä ja Niittaajanpuisto.

Kaupunginosan ainoa virallinen uimaranta on Tuorinniemen uimaranta Herttoniemenrannassa. Lähellä sijaitsevat lisäksi Kivinokan kesämaja-alueen ja Marjaniemen uimarannat.

Koirapalveluita on kullakin asuinalueella. Länsi-Herttoniemessä Siilitien länsipuolella Herttoniemen koiraitaus ja Roihuvuoren koiraitaus Roihuvuoressa. Ranta-alueilla sijaitsevat Porolahdenpuiston koiraitaus ja Tuorinniemen koiraitaus, jonka yhteydessä on myös pieni koirien uimapaikka.

Pienialainen palstaviljelyalue Möylän metsän ja Länsi-Herttoniemen välisessä laaksossa. Lisäksi Kivinokassa on viljelypalstoja.

Kaupungin ja venesurojen venepaikkoja on Strömsinlahden, Laivalahden, Kipparlahden ja Naurissalmen venesatamissa.

Helsingin yleiskaava 2016. Helsingin kaupunki.

	Liike- ja palvelukeskusta C1		Asuntovaltainen alue A3
	Toimitila-alue		Asuntovaltainen alue A4
	Kantakaupunki C2		Virkistys- ja viheralue
	Asuntovaltainen alue A1		Merellisen virkistys- ja matkailun alue
	Asuntovaltainen alue A2		

1.5 Strategiset tavoitteet ja kaavoitustilanne

Tarkastelualueella on voimassa Helsingin yleiskaava (2016). Yleiskaavassa on osoitettu Herttoniemen metroaseman ympäristöön liike- ja palvelukeskustan aluetta C1. Se tarkoittaa palvelu-, liike- ja toimitilapainotteista keskustaa, jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Keskusta-alueetta kuvaillaan mm. näin: ”Rakennusten maantasokerrokset ja kadulle avautuvat tilat on osoitettava pääsääntöisesti liiketilaksi. Alue on kävelypainotteinen. Alue erottuu ympäristöstään tehokkaampana ja toiminnallisesti monipuolisempana. Liike- ja toimitilan kokonaismäärää ei lähtökohtaisesti tule vähentää.”

Asuinalueet on osoitettu asuntovaltaisiksi alueiksi, joita ”kehitetään pääasiassa asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä lähipalvelujen käyttöön.” Valtaosa Länsi-Herttoniemestä ja Roihuvuoresta ovat asuntovaltaista aluetta A3, jonka korttelitehokkuus on pääasiassa 0,4–1,2, perustellusti suurempi. Alueen pinta-alasta keskimäärin 60 % tai enemmän on korttelimaata. Herttoniemenranta on asuntovaltaista aluetta A2, jonka korttelitehokkuus on pääasiassa 1,0–2,0, perustellusti suurempi. Alueen keskeisten katujen varsilla tulee mahdollistaa liike- ja muuta toimitilaa. Alueen pinta-alasta keskimäärin 60 % tai enemmän on korttelimaata. Länsi-Herttoniemen pientaloalue on asuntovaltaista aluetta A4, jonka korttelitehokkuus on pääasiassa alle 0,4. Alueen pinta-alasta keskimäärin 70 % tai enemmän on korttelimaata.

Herttoniemen yritysalue on toimitila-alueita, jota kehitetään ensisijaisesti ”toimitilojen, tuotannon, varastoinnin, satamatoimintojen, julkisten palvelujen ja opetustoiminnan sekä virkistyskäyttöön”. Yritysalueelle on laadittu yleiskaavaan perustuvat suunnitteluperiaatteet (KSLK 10.11.2015), joiden mukaan tavoitteena on tukea Herttoniemen yritysalueen

säilymistä edelleen monipuolisena ja toimivana työpaikka-alueena. Herttoniemen keskustaan on laadittu myös liikennesuunnitteluperiaatteet (KSLK 9.5.2017).

Vanhankaupunginlahden ranta osa ja Kivinokka osana Viikki-Kivikon vihersormea, Porolahden ranta, Strömsinlahden ranta, Roihuvuoren rinne ja Herttoniemen kartanopuisto on osoitettu virkistys- ja viheralueeksi. Niitä kehitetään merkittävinä virkistys-, ulkoilu-, liikunta-, luonto- ja kulttuurialueina, jotka kytkeytyy seudulliseen viherverkostoon ja merelliseen virkistysvyöhykkeeseen. Virkistys- ja viheralueiden kehittämisessä huomioidaan yleiskaavan teemakartalla esitetty metsäverkosto. Lähtökohtana on säilyttää verkoston metsäinen luonne. Länsi-Herttoniemen-Mustapuronlaakson välillä sekä Roihuvuoren pohjoispuolella kulkee viheryhteys. Kivinokalla on myös merellisen virkistysalueen ja matkailun aluetta.

Liikenneverkossa on näytetty nykyiset metroasemat, tuleva pyöräliikenteen nopea runkoverkko Itäväylän suuntaisesti ja kohti Laajasaloa, sekä tuleva pikaraitioverkko.

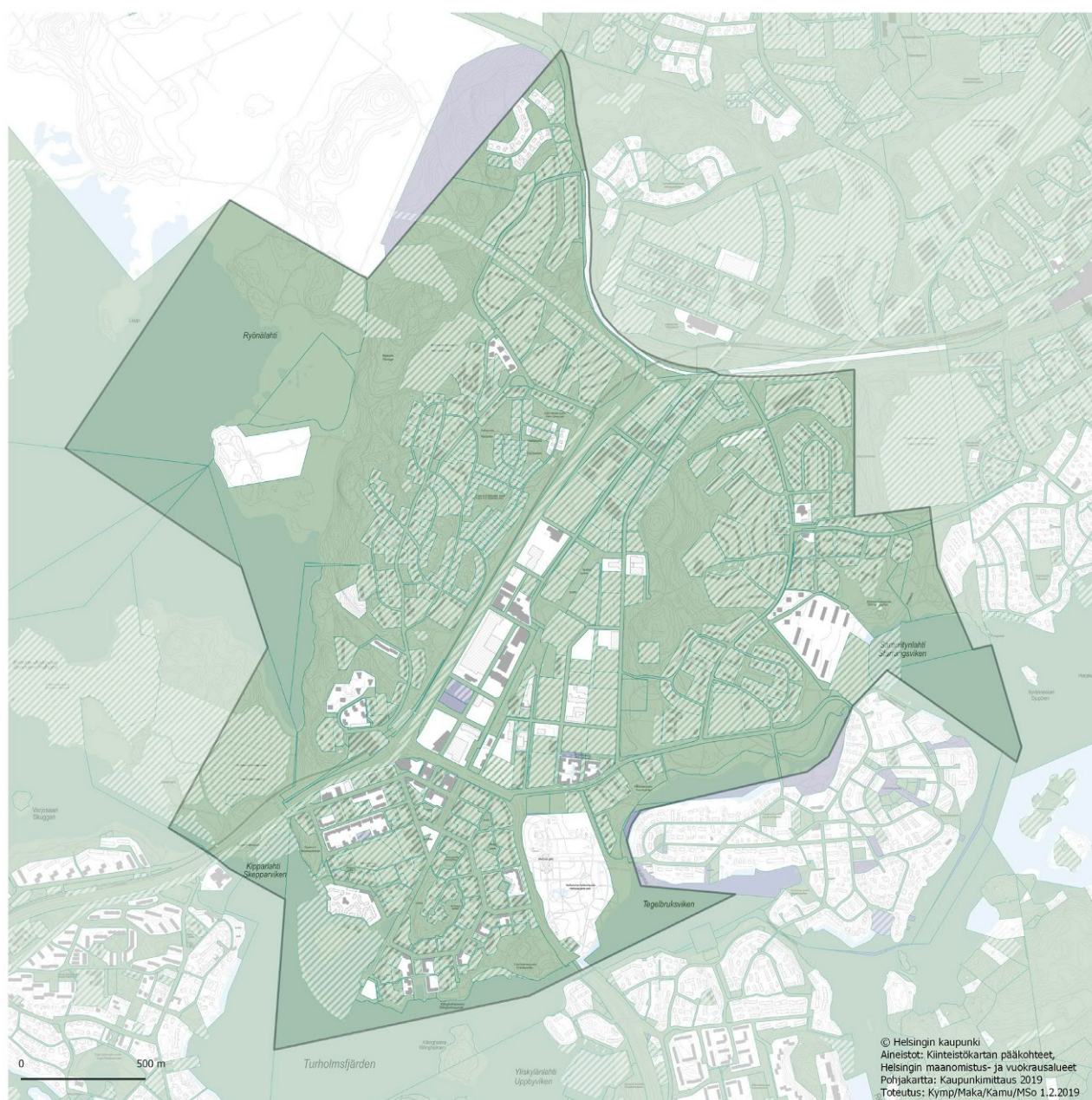
Yleiskaavan rakentamisalueet Herttoniemessä on esitetty pääasiassa nykyisille rakennetuille alueille. Merkittäviä laajentumisalueita on Länsi-Herttoniemen pohjoispäässä, Siilitien pohjoispuolella, sekä Roihuvuoren pohjoisosissa.

Yleiskaavaa (2016) tarkentavia selvityksiä ja suunnitelmia:

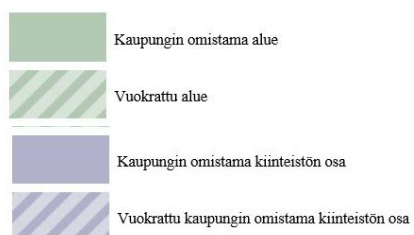
- Herttoniemen yritysalueen suunnitteluperiaatteet (KSLK 10.11.2015)

- Herttoniemen keskustan liikennesuunnitteluperiaatteet (KSLK 9.5.2017)

- Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma (VISTRA II) (KSLK 8.11.2016)

Herttoniemen maanomistus- ja vuokrausalueet. Helsingin kaupunki.

1.6 Maanomistus ja -vuokraus

Valtaosa tarkastelualueen tonteista on kaupungin omistuksessa. Yksityisessä omistuksessa on pientalotontteja ja muutama kerrostalotontti Länsi-Herttoniemessä, suuri osa yritysalueen tonteista, joitakin kerrostalotontteja Herttoniemenrannassa ja Roihuvuoressa sekä Roihuvuoren kirkon ja Herttoniemen kartanon alueet. Lähes kaikki katu- ja viheralueet ovat kaupungin omistuksessa, poislukien ranta-alue Fastholmassa ja Viikintien eteläosa.

II Herttoniemen suunnittelu- ja rakentamishistoria

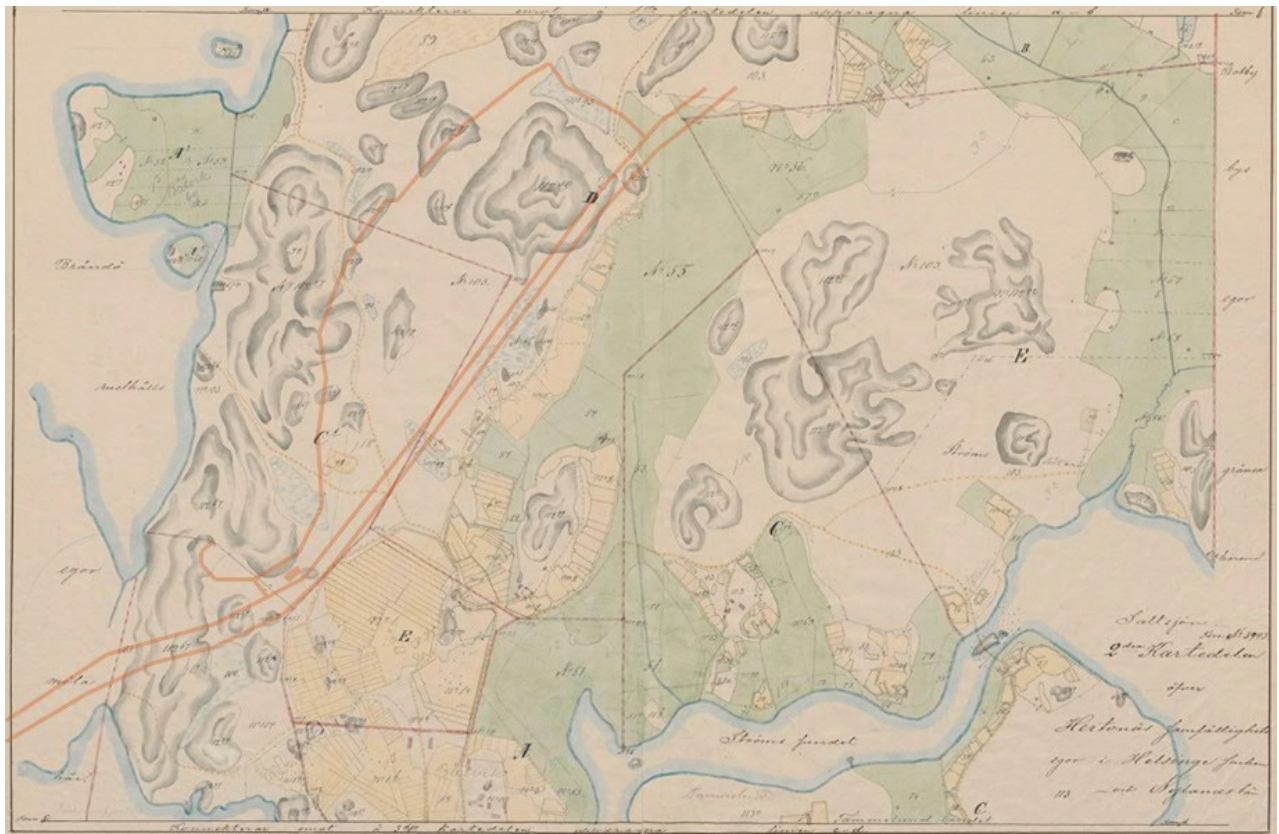
2.1 Kulttuuri- ja suunnitteluhistoria

Selvitys on laadittu Länsi-Herttoniemen asemakaavan muutosta varten. Kaupunkirakenteen kehitysvaiheet ja ominaispiirteet on kuitenkin selvitetty kaavahanketta palvelevalla tarkkuudella koko Herttoniemen alueelta, sillä Länsi-Herttoniemen, Roihuvuoren, Herttoniemen teollisuusalueen, Herttoniemenrannan ja Siilitien kaavoituksen taustalla ovat samat yhteiskunnalliset ja taloudelliset tekijät. Tässä osuudessa ei syvennyttä esimerkiksi Kulosaaren ja Strömsin kartanoiden ja Herttoniemen siirtolapuutarhan vaiheisiin. Kattava katsaus koko Herttoniemen historiaan on esimerkiksi Eeva Packalénin teoksessa ”Herttoniemi - kylä, kartano, kaupunginosa”.

Lauri Putkosen laatima kaupunki-suunnitteluviraston julkaisu ”Herttoniemen rakennettu ympäristö” (1994:23) on ollut Länsi-Herttoniemen osalta tärkein lähde; se on edelleen sisällöltään käyttökelpoinen, mutta uuteen kaavoitushankkeeseen liittyvät kasvutavoitteet ovat edellyttäneet täydennyksiä ja tarkasteltavan alueen laajentamista.

Selvityksessä käsitellään olemassa olevia rakennuksia ja rakennettua ympäristöä. Alueen esihistorialliset vaiheet ja 1930-lukua edeltänyt, sittemmin suurimmaksi osaksi kadonnut yhdyskuntarakenne on käyty läpi pääpiirteissään.

Länsi-Herttoniemen pientaloalue ja keskeiset kerrostalokorttelit.
Kuvaaja: Albin Aaltonen, 1960 / Helsingin kaupunginmuseo

2.1.1 Vuoteen 1860: kartanoiden aika

Herttoniemi (eriaikaisia kirjoitusasuja ovat olleet Hertugenäs, Hertenäs, Hertonäs, Härtonäs, Hertzuanieniemi ja Herttonäinen) on alkujaan yksi Helsingin pitäjän vanhimmista kylistä. Alueella oli keskiajan lopulla useita aatelissukujen hallussa olevia tiloja, joista suurin osa siirtyi 1700-luvun alussa meritullintarkastaja Petter Wetterille. Wetter yhdisti tilat Herttoniemen kartanoksi, joka siirtyi perintönä hänen pojalleen, Helsingin pormestarina toimineelle Abraham Wetterille, ja vaihtoi sen jälkeen omistajaa useita kertoja (tunnetuimpia isäntiä olivat Augustin Ehrensward, Carl Olof Cronstedt sekä Johan Sederholm). Herttoniemen alueella Strömsinlahden rannassa sijaitsi myös vuonna 1793 perustettu Strömsin kartano.

Maalaus Herttoniemestä, Valerian Galjamine 1872 / Helsingin kaupunginmuseo

Herttoniemi. Tunnistamaton puutalo. Ylioppilas istumassa aidan vieressä. Kiuvaaja tuntematon. N. 1900. / Helsingin kaupunginmuseo.

Herttoniemen kartanon vanha Riitamäki -niminen rakennus pihan puolelta nähtynä, vuonna 1953, Nykyisen Hirvitie 4:n kohdalla. Kuvaaja Constantin Grünberg, 1953. / Helsingin kaupunginmuseo.

Herttoniemen maisematila ja merkittävimmät tiet 1900 / Helsingin rakentumisen vaiheet (Mikael Sundman 1983, kartat päivitetty v. 2009, KSV)

Joitakin Herttoniemen kartanoon 1700- ja 1800-luvuilla kuuluneita torppia oli olemassa vielä 1950-luvun alkupuolella, mutta nykypäivään saakka on säilynyt ainoastaan kartanon pihapiiri talousrakennuksineen.

Muistomerkkeinä alueen varhaisista historiallisista vaiheista on säilynyt pronssikautisia hautaröykkiöitä, osa 1600-luvun tielinjaa Siilitien metroaseman länsipuolella sekä ensimmäisen maailmasodan linnoitusrakenteiden jäännökset Herttoniemen urheilukentän tuntumassa ja Roihuvuoren länsirinteellä.

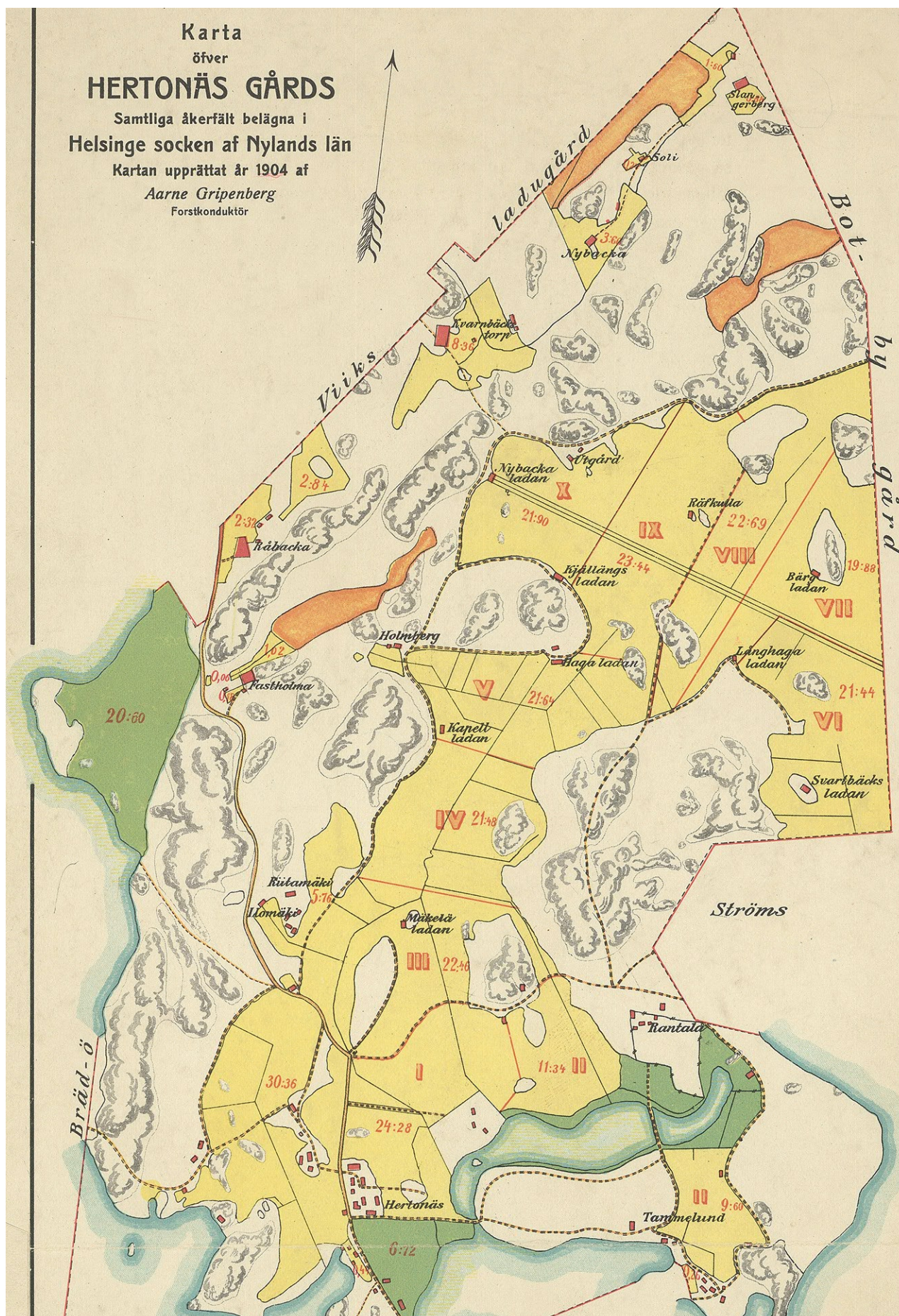
Siilitien metroaseman pohjoispuolisen pysäköintialueen yläpuolella lounaassa sijaitsee lyhyt (n. 40 m) katkelma historiallisesta kivetystä tiestä, joka on tullut Herttoniemen kartanosta ja jatkuen Suurelle rantatielle Malmin suuntaan. Tie näkyy 1700-luvun kartoissa ja on siten peräisin ainakin 1600-luvulta. Tie on ollut käytössä vielä myöhään ja ylittänyt sillalla itään johtavan maantien vuoden 1932 ilmakuvasa, mutta vuoden 1943 kuvassa se ei enää yhdy maantiehen. Tielinja on tuhoutunut pohjoisen suunnassa Herttoniemen rakentamisessa 1950-luvulla ja etelässä myöhemmin Itäväylän leventämisessä ja metroradan rakentamisessa. (Suora lainaus kohdekuvauksesta Muinaisjäännösrekisteri, Museovirasto) (SM 2018)

Naurissaaren silta Kulosaresta Herttoniemeen valmistui 1916, portin vieressä siltavahdin koppi.
Sijaintikartta liitetty kuvan yläkulmaan. Kuvaaja Eric Sundström 1916-1919. / Helsingin kaupunginmuseo

Samtliga åkerfält belägna i
Helsinge socken af Nylands län
Kartan upprättat år 1904 af
Aarne Gripenberg
Forstkonduktör

Herttoniemen kartanon maat 1904

2.1.2 1860 – 1919: huvila-asutus ja ”Herttoniemen taajaväkinen yhdyskunta”

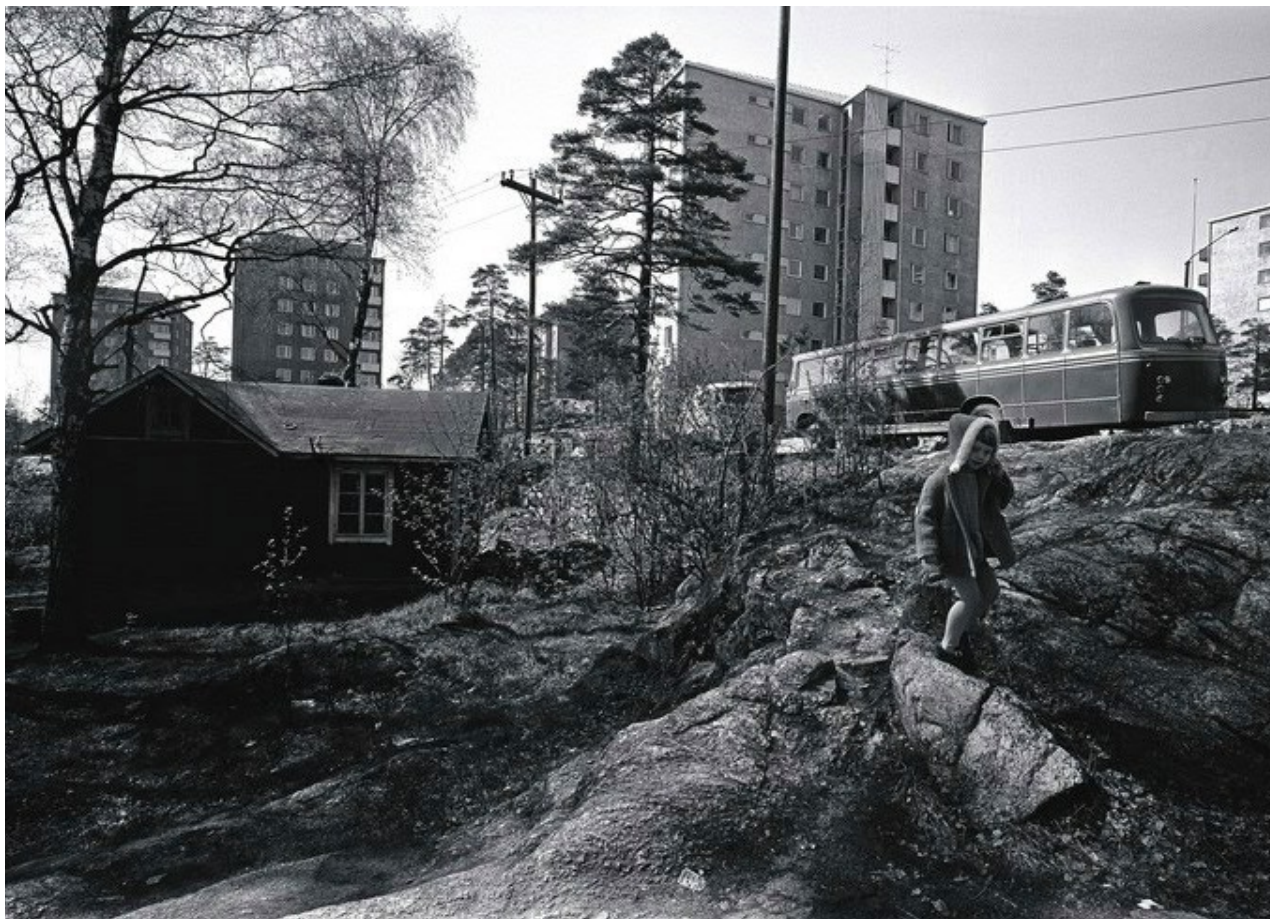
Herttoniemen kartano siirtyi Bergbomin suvun omistukseen vuonna 1859. Kartano alkoi maanviljelysneuvos John Bergbomin aikana (1880-1915) vuokrata 50 vuoden vuokra-ajalla huvilatontteja, joita oli enimmillään 70 kappaletta. Huvilayhdyskunta rakentui Kipparlahden tuntumassa olevaan kallioiseen maastoon ja nykyisen Hiihtäjätien lähellä olevalle alueelle. Vuonna 1905 koko Herttoniemen alueella oli 470 asukasta. Tilan maiden (lukuun ottamatta kartanon päärakennusta puistoinen) omistuksen siirtoa varten perustettiin 1916 kiinteistöyhtiö, Herttonäs Gods Aktiebolag, jolle Bergbom myi maaomaisuuden. Yhtiön tarkoitus oli ostaa, viljellä, palstoittaa ja antaa vuokralle tilan maita. Suurin osa alueesta oli 1900-luvun alussa maatalouden käytössä ja huvilatonttien osuus kokonaispinta-alasta oli pieni.

Aktiebolaget Brändö Villastad rakensi vuonna 1911 sähköraitiotien kaupungin alueella Itäiseltä Viertotieltä Sörnäisiin ja edelleen asuntotonteiksi

palstoitettuun Kulosaareen. Linjat yhdistettiin höyrylautalla, joka kuljetti raitiovaunun Sörnäisten salmen poikki. Kun liikenteen hoitamisessa ilmeni vaikeuksia, perustettiin Kulosaaren raitiotieosakeyhtiö (Brändö Spårvägsaktiebolag), joka sai luvan rakentaa sähkörautatien Sörnäisten niemestä Sörnäisten salmen, Kulosaaren ja Kulosaaren salmen kautta Kulosaaren kartanoon. Radan rakentaminen aloitettiin vuonna 1911 ja työtä jatkettiin vuonna 1916, kunnes sisällissota keskeytti työt. Naurissaaren ja Kulosaaren kartanon välisen Kulosaaren salmen välisen sillan työt aloitettiin syksyllä 1916 ja saatiin valmiiksi kevättalvella 1917. Herttoniemen huvila-asutuksesta syntynyt kyläyhteisö vahvistettiin kesäkuussa 1917 Herttoniemen taajaväkiseksi yhdyskunnaksi.

Herttoniemi Sorsaniemi. Kuvaaja A.E. Rosenbröijer, 1904. / Helsingin kaupunkimuseo

Hiihtäjätien huvila n:33. Kuvaaja 1969. / Helsingin kaupunginmuseo

Huvila n:o 37 nykyisen Hiihtäjätien varressa. Kuvaaja Grünberg Constantin, 1953. / Helsingin kaupunginmuseo

Naurissaaren silta Kulosaaresta Herttoniemeen. Portin vieressä siltavahdin koppi. Kuvaaja Eric Sundström. 1916-1919. / Helsingin kaupungin museo

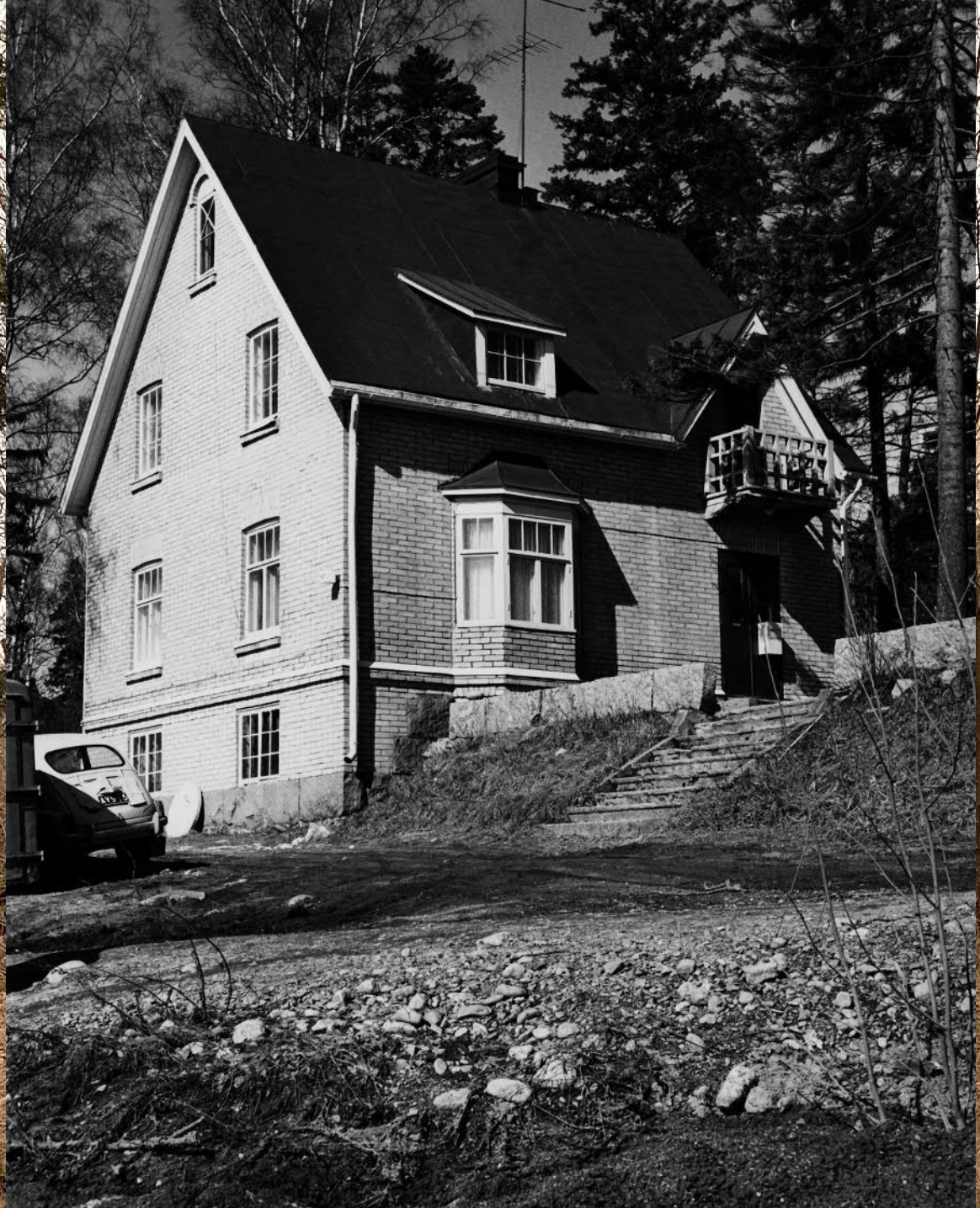
Helsingin kaupunki osti vuonna 1919 Herttonäs Gods Aktiebolag - yhtiön osake-enemmistön ja sai omistusoikeuden yhtiön omistamiin maa- ja vesialueisiin. Helpottaakseen alueen rakentamista kaupunki osti vielä viisi vuotta myöhemmin yhteensä 43 hehtaaria maita, jotka Herttonäs Gods Aktiebolag oli aiemmin myynyt. Kun Kulosaaresta ja Kivinokasta vielä ostettiin yhteensä 74 hehtaaria vuonna 1928, voitiin myös lunastaa omistusoikeus Sörnäisistä Kulosaaren ja Naurissaaren kautta itään johtaviin siltoihin. Bergbomin jälkeläiset lahjoittivat vuonna 1919 kartanon rakennukset ja niitä ympäröivän puiston Svenska Odlingens Vänner i Helsing ry:lle.

Kaupunki vuokrasi omistukseensa siirtyneet ranta-alueiden huvilat virkamiesten kesäviettopaikoiksi ja myöhemmin myös yhdistyksille. Osa huviloista vuokrattiin tavalliseen asuinkäyttöön. Herttoniemen väkiluku kasvoi hieman itsenäisyyden alkuaikoina,

mutta pysyi vaatimattomana: vuonna 1920 asukkaita oli 492 ja viisi vuotta myöhemmin 533. Vuoteen 1930 mennessä asukasluku kasvoi hieman enemmän, mutta jäi vieläkin alle tuhannen asukkaan.

Herttoniemessä oli Elannon sekatavaramyymälä paikalla, jossa nykyisin on Petter Wetterin tien ja Hitsaajanpolun risteys. Lähialueella sijaitsi toinenkin pieni elintarvikemyymälä 1930-luvulla rakennetun Kulosaaren siirtolapuutarhan vieressä.

Vuoden 1948 väestökirjanpidossa mainitut ammatit osoittavat huviloiden muuttuneen suurimmaksi osaksi vakituisiksi asunnoiksi: vuokralaisten ammatteina mainitaan muiden muassa autonkuljettaja, painaja, viilaaja ja kalastaja, ja talojen omistajat asuivat usein kantakaupungissa. Rakennusten nimet (Solhem, Wårudd, Solhem, Sofiero) muistuttavat huvila-ajasta.

Huvila no 57 Itäväylän varrella Hiihtäjätie 4:n eteläpuolella.
Mustavalkoinen valokuva: Kari Hakli, 1969 Helsingin kaupunginmuseo

Elannon sekataavaramyymälä n:o 28 nykyisten Petter Wetterin tien ja Hitsaajanpolun risteyksessä
Mustavalkoinen valokuva: 1920–1923. Helsingin kaupunginmuseo

Bertel Jung, Suur-Helsingin asemakaavan ehdotus, laatineet Eliel Saarinen ym. Helsinki 1918.

2.1.3 1900 - luvun alkupuolen asemakaavaehdotuksia

1900-luvun alussa alkoi käydä selväksi, ettei Helsingin kaupungin alue kovin kauan riittäisi nopeasti kasvavan väestön sijoittamiseen ja kaupungin asemakaavoituksen olisi ulotuttava kaupungin silloisten rajojen ulkopuolelle. Vuonna 1912 laaditun esikaupunkivaliokunnan mietinnön mukaan kaupungin alueelle mahtuisi noin 280 000 asukasta ja alue olisi rakennettu täyteen kahdessakymmenessä vuodessa. Käsitystä nopeasta kasvusta tuki myös Eliel Saarisen vuonna 1915 julkaistu Munkkiniemi-Haaga-suunnitelma, jossa esiintyvät Herttoniemen tulevan kaupunkirakenteen peruspiirteet: vientiteollisuutta palveleva teollisuusalue sataminen ja junanratoineen sekä siihen länsipuolella rajoittuva työntekijöiden asuinalue. Herttoniemen itäosaan, tulevalle Roihuvuoren alueelle, ei vielä tässä vaiheessa kaavailtu asuinkortteleita.

Saarinen, Einar Sjöström ja Bertel Jung laativat vuonna 1918 kauppaneuvos Julius Tallbergin rahoituksella ehdotuksen Suur-Helsingin yleiskaavaksi. ”Förslag till stadsplan för Stor-Helsingfors” tunnetaan myös nimellä Pro Helsingfors. Jung kuvasi suunnitelmassa noudatettuja periaatteita vuonna 1918 julkaistussa selostuksessa seuraavasti: ”Wiikin itäosaan, Herttonäsiin ja Botbyhyn ehdotettujen teollisuuskaupunginosien keskussatamana tulevat Herttonäsin Turholmanselälle laitettut satamapiirut saamaan suuren merkityksen ... Botbyn lahdessa on myös osoitettu teollisuussatama, pääasiallisesti paikallista tarvetta varten. Vanhankaupunginselän

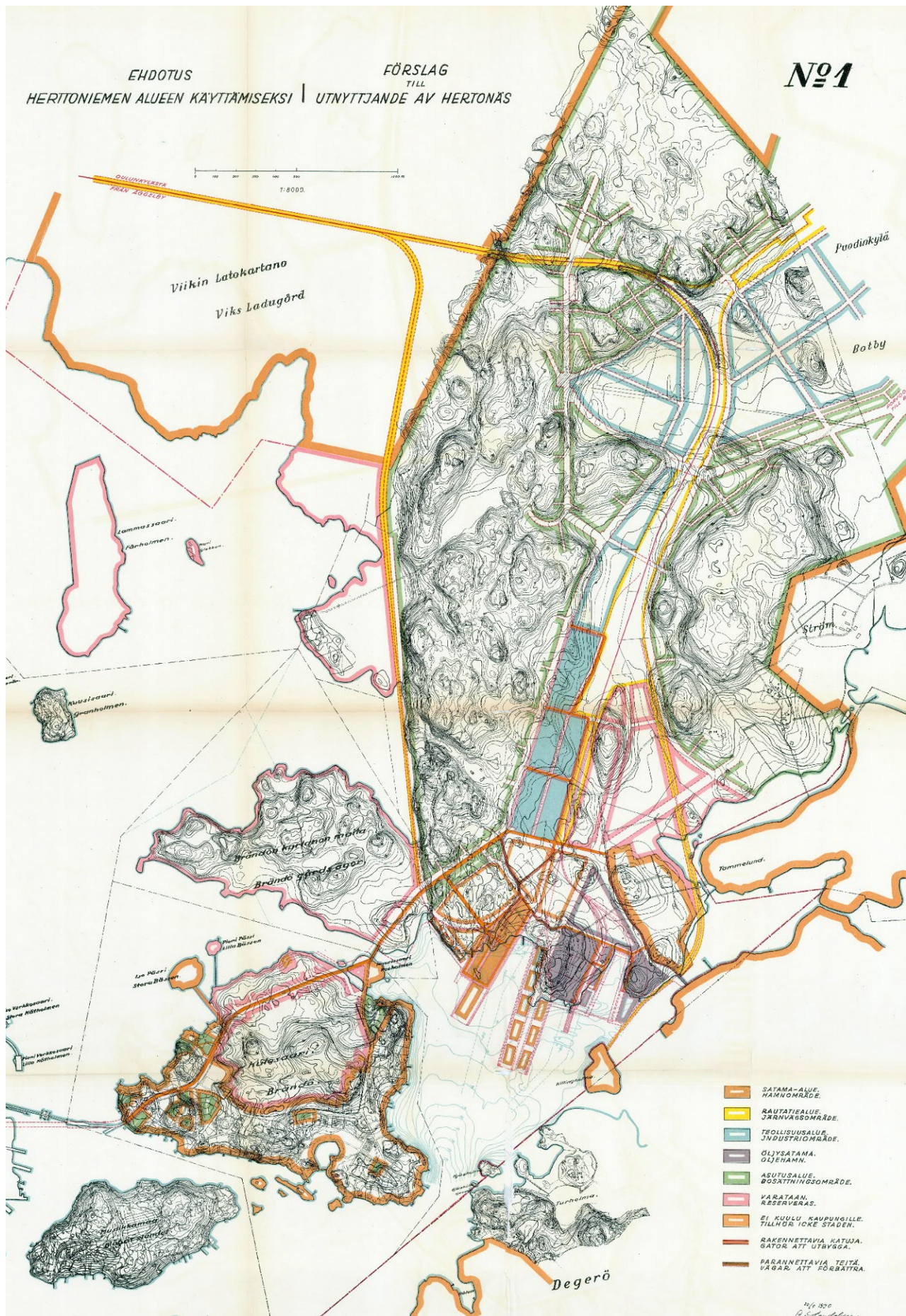
länsi- ja itärannalla on niinikään puistoja ja asuntoja varten varattu huomattavia alueita, joilla Kumtähden, Wiikin, Herttonäsin y.m., asukkaat tulevat kosketukseen veden kanssa ... kaikissa tapauksissa Saarisen ehdotuksesta näkyy, että kun satamat keskitetään muutamiiin harvoin paikkoihin, jää käytettäväksi hyvin pitkiä, eri kaupunginosille jakautuvia rannikkoalueita, joilla kaupungin asukkailla on vapaa pääsy tahi vapaa näköala merelle, huolimatta siitä, että verrattain hyvin laajoja onkin rannikolla varattu kauppaa ja teollisuutta varten.”

Vanhankaupunginselälle suunniteltiin vuoden 1916 ehdotuksen mukaisesti 200 - 400 metrin levyistä täytemaa-aluetta. Itään johtava Herttoniemen boulevardit tuli rakentaa 15 metrin levyiseksi. Maankäytön tavoitteet Herttoniemen tilan ja teollisuustonttien alueella jakautuivat seuraavasti: satamalle 61 hehtaaria, rautatiealuetta varten 51 hehtaaria, pääliikenneväylälle 14,7 hehtaaria ja asuinalueita yhteensä lähes 500 hehtaaria.

Bertel Jungin seuraajaksi kaupungin rakennusviraston asemakaava-arkkitehtina valittiin vuonna 1917 Birger Brunila (1882 - 1979), joka toimi asemakaavapäällikkönä vuoteen 1948 saakka. Brunilan johdolla laadituissa luonnoksissa noudatettiin aikaisemmista suunnitelmista tuttuja periaatteita, mutta lisäksi niissä korostui Herttoniemen boulevardin kaupunkirakennustaiteellinen kokonaisuus. Pohjoisessa ja idässä sijaitsevat asuinalueet olivat myös aikaisempaa laajempia.

Eliel Saarisen varhaisten luonnosten pohjalta piirretty kaavakartta. 1927. Väritys lisätty myöhemmin. / Helsingin kaupunginarkisto.

Ehdotus Herttoniemen alueen käyttämiseksi 1930. / Helsingin kaupunginarkisto

2.1.4 Teollistuminen, satamat ja uudet liikenneyhteydet

Kysymyksellä satama-alueiden sijoittamisesta ja teollisuutta varten varattavista alueista oli suuri merkitys Helsingin kaltaiselle kauppa- ja merenkulkauskungille. Teollisuudelle ja satamalaitteille varattiin kaupungin itäpuolelta Sörnäisten niemi, Viikin latokartano, osia Herttoniemestä, Vartiokylä ja Laajasalon lounaiskärki. Kaupunginvaltuuston vuonna 1918 asettama satamatoimikunta selvitti tukholmalaisen majuri H. G. Thorulfin johdolla kysymystä Helsingin uusien satamien rakentamisesta. Toimikunta esitti, että Herttoniemen maita ja Turholman selkää on kehitettävä rakentamalla alueelle teollisuus- ja hiilisatamat.

Öljytuonti oli kasvamassa ja sitä varten tarvittiin varastopaikkoja, joihin oli hyvä tieyhteys. Puutavaran ja öljyn säilyttäminen samalla alueella ymmärrettiin vaaralliseksi ratkaisuksi ja satamatoimikunta ehdotti ensin puutavaran siirtämistä Herttoniemeen. Paloviranomaisten mielestä öljysäiliöiden räjähdysvaara oli kuitenkin puutavaran syttymistä suurempi uhka, joten säiliöt haluttiin siirtää etäämmälle keskustasta. Sörnäisten satamassa, johon puutavaran säilytys jäisi, ei turvallisuussyistä säilytettäisi öljyä, bensiiniä tai petrolia.

Uuden öljysataman vaihtoehtoiset paikat olivat Hietaniemessä, Saunalahden rannalla, Kivinokassa, Sompasaaressa ja Nihdissä. Hietaniemen vaihtoedon suunnittelu rajoittivat ”asemakaavalliset näkökohdat”, Saunalahden rannan topografia oli hankala, Kivinokan purjehdusväylä oli pitkä ja kaupungin puolen maaperä liian pehmeä. Uusi pääsatama öljyntuontia varten päätettiin arvioinnin jälkeen rakentaa Herttoniemen itäisen lahden ympärille ja varustaa se tarvittavilla tie- ja rautatieyhteyksillä.

Helsingin kaupungin rahatoimikamarin vuonna 1924 asettama komitea, jonka tehtävänä oli laatia esitys Herttoniemen sataman rakentamiskysymyksistä, jätti mietintönsä joulukuun 1930 alussa. Rahatoimikamari esitti, että Herttoniemi rakennettaisiin mietinnön liitteenä olevan ehdotuksen mukaisesti ja ehdotus sataman rakentamisesta Turholmanselän rannoille hyväksyttäisiin. Herttoniemen bulevardi tasoitettaisiin kuuden metrin levyiseksi ”Kulosaaren bulevardin ja Porvoon - Degerön tien yhtymäkohtaan saakka”. Sörnäisistä Kulosaareen johtavan sillan ja sille johtavien katujen suunta vahvistettiin.

Herttoniemen sataman asema vientisatamana jätettiin mietinnössä ”kehityksen määrättäväksi”; jos suurteollisuus ja puutavaranviejät asettuisivat alueelle, sataman luonne muotoutuisi käyttötarkoituksen mukaan. Mietinnössä esitettiin, että alueen teollisuustontit järjestettäisiin ja tiestöä parannettaisiin, erityisesti bulevardin rakentamisen kautta. Ensimmäisenä kolmivuotiskautena ei ollut tarkoitus rakentaa asuntoja, mutta erityisen nopean kehityksen varalta suunnitelmassa oli osoitettu myös

asuinalueiden sijainti. Kulosaaren sillan pohjoispuolelle ja Kyläsaareen suunniteltiin huomattavia maatäyttöjä, joiden tuloksena syntyvät uudet alueet luovutettaisiin puutavaraliikkeiden käyttöön.

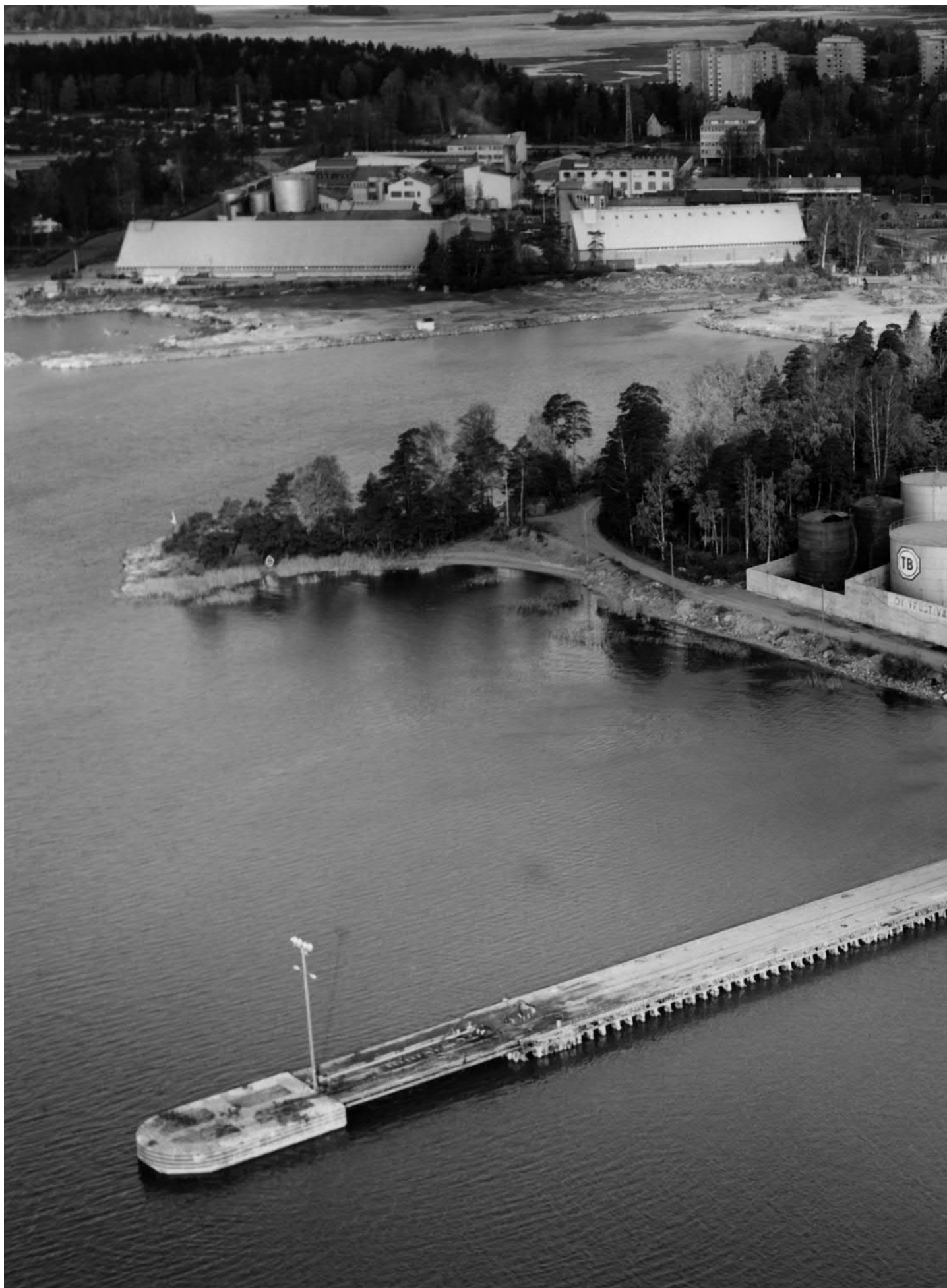
Helsingin kaupungin yleisten töiden hallituksen pöytäkirjassa todetaan joulukuussa 1930: ”Herttoniemen tilan ja Turholman selän rakentamiskysymys. Mahdoll. yleisessä muodossa ratkaistava, puutavaran vientisatama ainoastaan väliaikainen. Puolletaan: 1) Aluesuunnitelmaa n:o 1, 2) Turholmanlahden teollisuus- ja öljysatamaa, 3) Oulunkylä-Viikki-Herttoniemi-rautatietä, 4) Herttoniemen bulevardin rakentamista, 5) Porvoon maantien suunnan vahvistamista, 6) Sörnäisten ja Kulosaaren välisen uuden sillan rakentamista.”

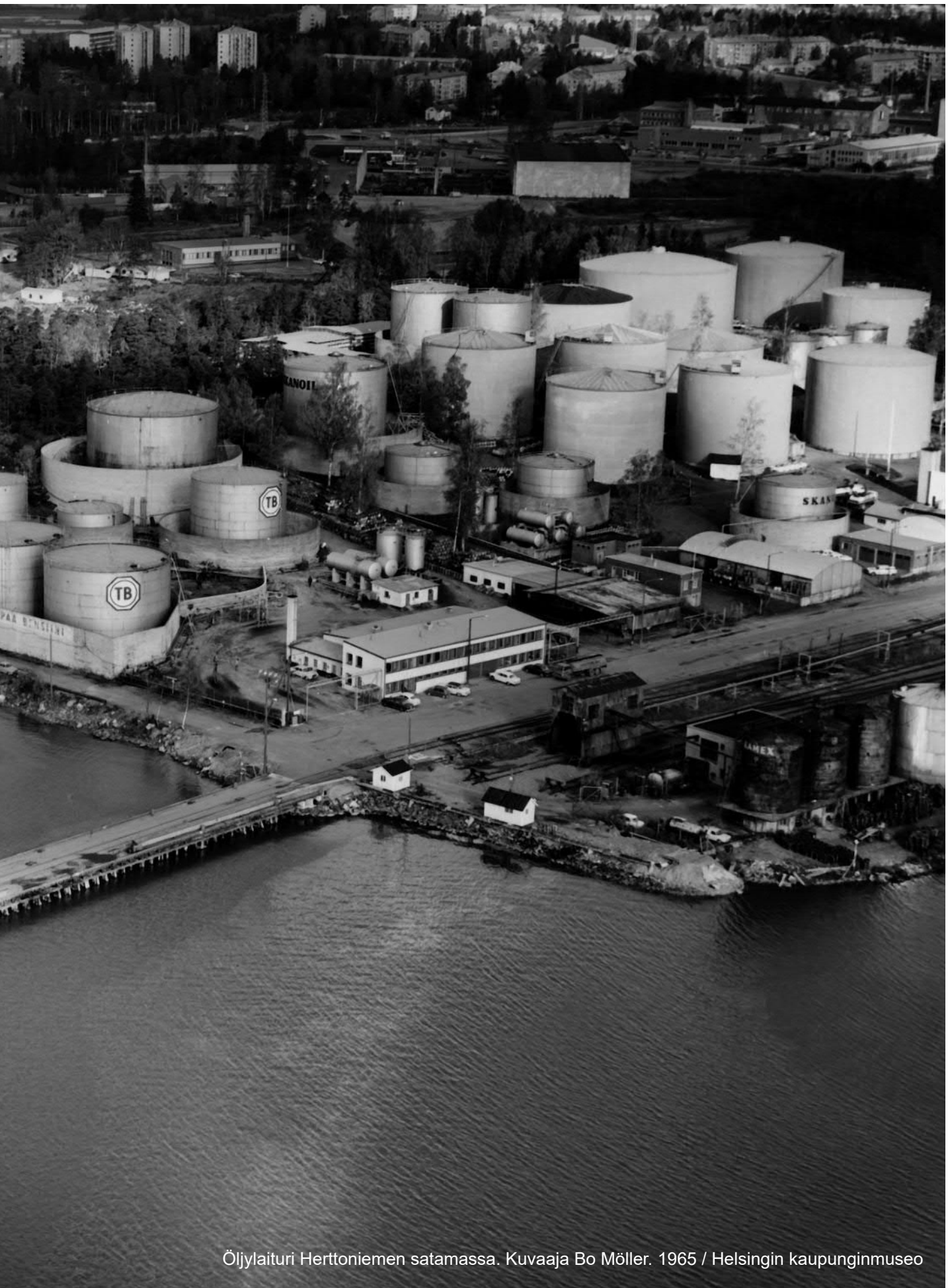
Rautatielinjaa Oulunkylästä Viikin kautta Herttoniemeen oli tutkittu kevästä 1920 lähtien ja kaupunginvaltuusto oli puoltanut rautatien rakentamista keväällä 1921. Myös öljysataman rakennustöihin ryhdyttäisiin heti seuraavana vuonna Radan rakennustyöt aloitettiin vuonna 1930 ja vietiin loppuun 1930-luvun pulakauden aikana. Virallisesti rataosuus avattiin liikenteelle vuoden 1939 alussa. e rakennettaisiin aikaisemmin vahvistetun ja rautatiehallituksen hyväksymän suunnan mukaisesti (”Tämä verrattain pieni osa tulevasta Turholmanselän varrella olevasta suursatamasta on suunniteltu sijoitettavaksi Herttoniemen nykyiseen itäiseen lahteen, verrattain lähelle sitä melkoisen suurta aluetta, jonka Svenska Odlingens Vänner i Helsingin niminen yhdistys omistaa ja jota käytetään museotarkoituksiin”).

Saarin ja Jung olivat ottaneet kantaa kaupungin alueen tulevaan laajenemiseen jo 1910-luvulla. Rahatoimikamarin asettama komitea oli käsitellyt myös kysymystä Herttoniemen yhdistämisestä kaupunkiin ja yleisten töiden hallitus saanut toimeksi laatia ehdotuksen yhdistettävistä alueista. Rahatoimikamari oli myös ottanut yhteyttä maisteri Yrjö Harviaan, joka oli laatimassa koko Helsingin alueen ympäristön ”kunnallisen jaoituksen muuttamista” koskevaa selvitystä. Harvian mittava selvitys valmistui maaliskuussa 1936.

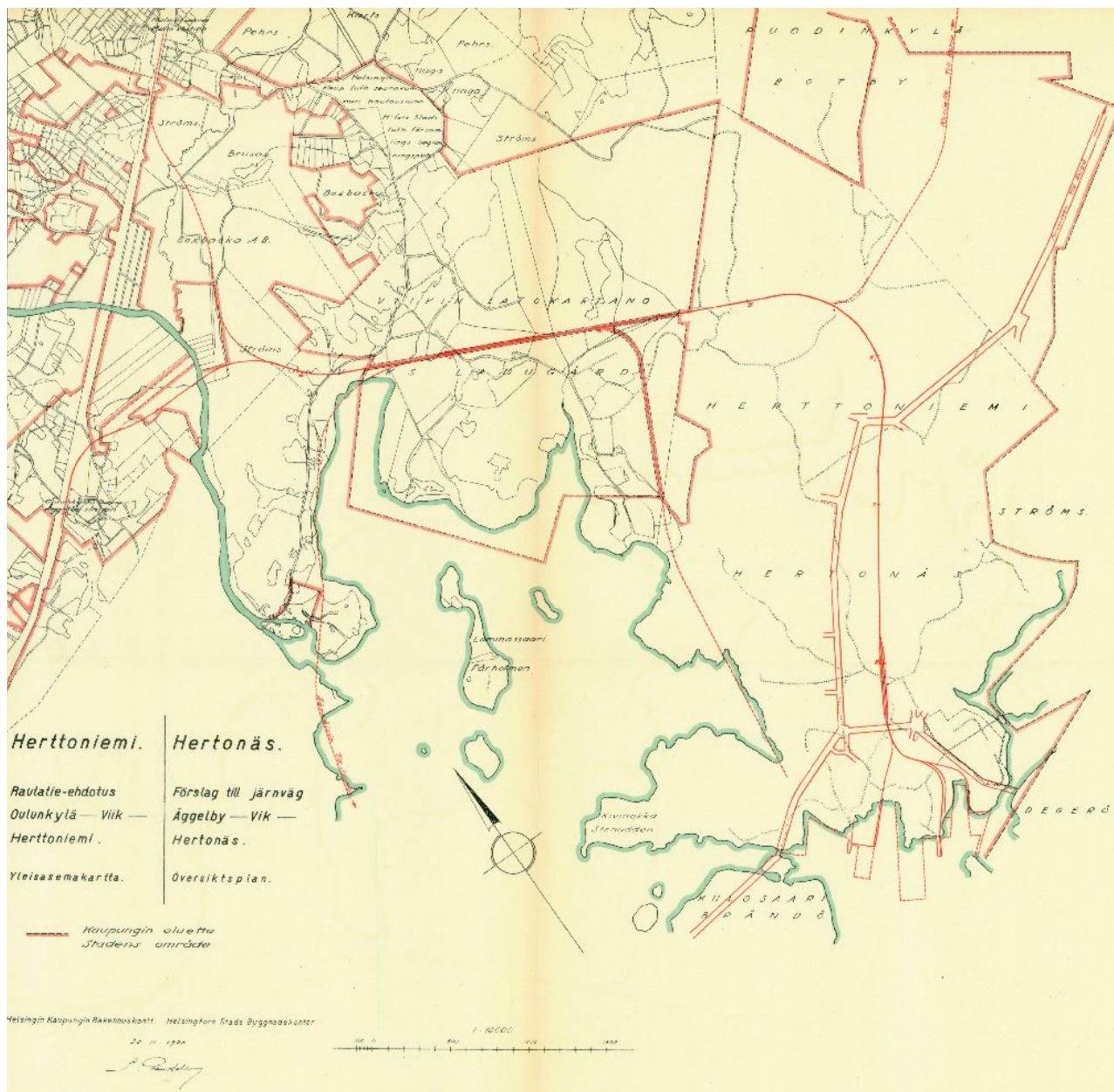
Rahatoimikamarin mietinnössä pidettiin luonnollisena, että satama-alueisiin kuuluvat maat annettaisiin yksinomaan vuokralle lyhyeksi tai pitemmäksi ajaksi. Samoin pidettiin todennäköisenä, että vuokramuoto otettaisiin käyttöön asuntotontteja luovutettaessa, kuten asianlaita on ollut Vallilassa ja Käpylässä.

Herttoniemen bulevardi toteutui rahatoimikamarin esittämää vaatimattomampana, kun uusi Porvooseen johtava tie rakennettiin työttömyystöinä vuosina 1936-1939. Tie korvasi Viikin ja Heikinlaakson kautta kulkeneen vanhan tielinjan, joka ei enää sopinut autoliikenteen tarpeisiin.

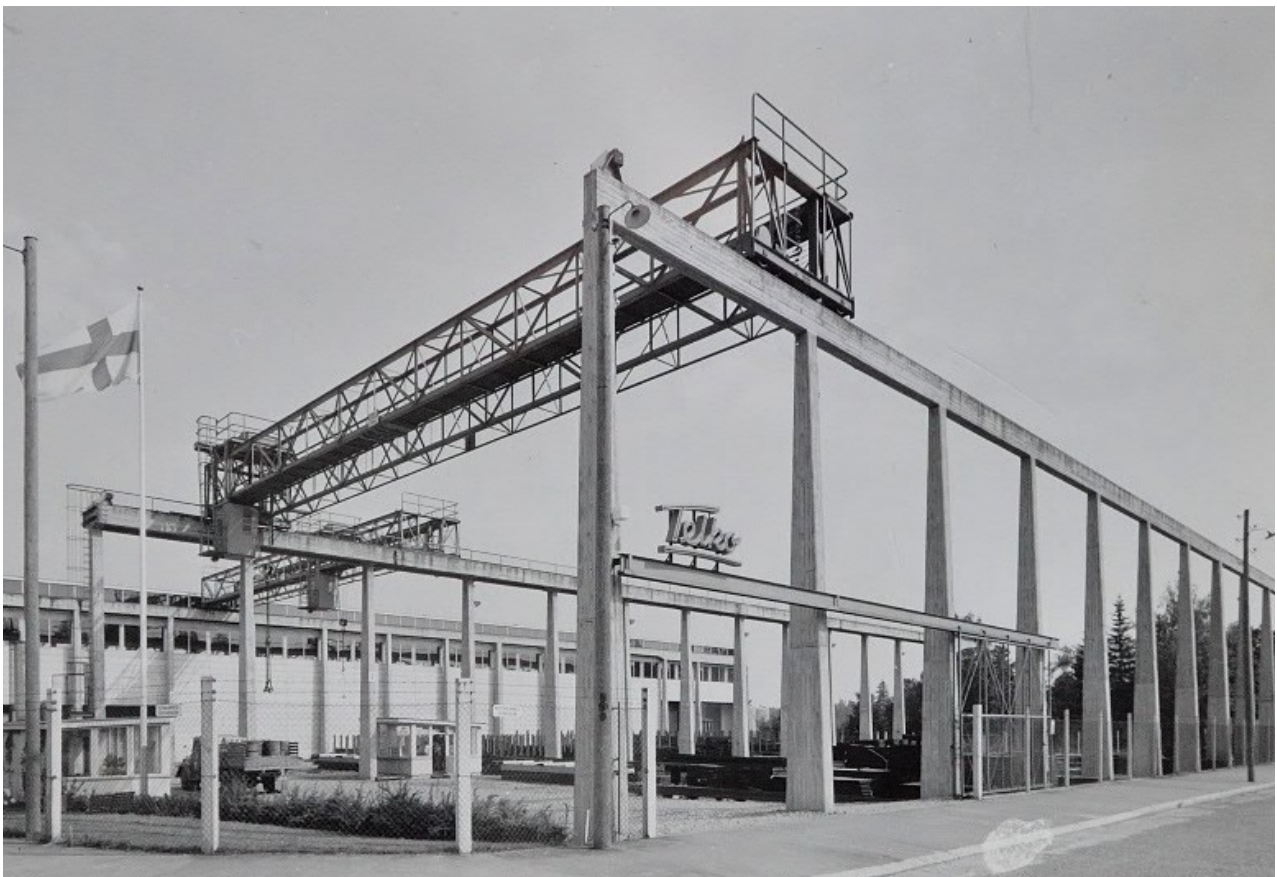
Öljylaituri Herttoniemen satamassa. Kuvaaja Bo Möller. 1965 / Helsingin kaupunginmuseo

Ehdotus Rautatieksi Oulunkylästä Herttoniemeen. Helsingin kaupungin rakennuskonttori 1930. / Helsingin kaupunginarkisto

Entistä Elannon sekataivaramymälän henkilökunnan rakennusta puretaan betonirakenteiden tieltä. Telko Oy:n varastorakennuse rakenteilla 1960-luvun alussa. Elinkeinoelämän keskusarkisto, Mikkeli.

Telko Oy:n varastorakennuse ja nosturiv valmiina. 1960-luvun alku. Elinkeinoelämän keskusarkisto, Mikkeli.

Herttoniemen teollisuusalueen junarata 1960-luvulla. Taustalla silkkikutomo. Elinkeinoelämän keskusarkisto, Mikkeli.

GWS Peltirasia -tehdas Herttoniemen teollisuusalueella. Kuvaaja: Kienanen 1960. / Helsingin kaupungin museo

Telko Oy:n varastorakennus rakenteilla. 1960-luvulla. Elinkeinoelämän keskusarkisto, Mikkeli.

Herttoniemen rautatieasema 1963. Asema valmistui vuonna 1938 ja satamarata avattiin 1.1.1939. Kuvaja: Olavi Karasjoki, 1963 / Helsingin kaupungimuseo

Länsi-Herttoniemen rakennussuunnitelman selostus

31.5.1943 V. Tuukkanen

”Kysymyksessä oleva alue, jonka Helsingin kaupunki kokonaan omistaa, on osa laajemmaksi suunnitellusta asuntoalueesta ja on se tarkoitettu ensi sijassa Herttoniemen teollisuusalueen työväestöä varten. Liikenne alueelle tulee tapahtumaan Herttoniementien ja Degeröntien risteyksestä eroavaa Hiihtomäentietä pitkin. Niin kauan kuin tämän tien alkuosaa ei ole vielä rakennettu, tapahtuu kulku nyt vahvistettavalle alueelle Herttoniementieltä puistoalueen poikki Susitien kohdalta.

Alueella olevat asuntokadut ovat joko 8 tai 6 m:n levyisiä lukuun ottamatta Hiihtomäentietä, joka on 11 m leveä. Lisäksi on alueelle kolmeen kohtaan järjestetty katulevennyksiä autojen seisonnapaikkoja varten.

Alueelle on järjestetty kolmenlaisia asuntotontteja: 3-kerroksisia kivitalotontteja, tontteja 2-kerroksisia enintään 4 asuntoa käsittäviä rakennuksia varten sekä yksikerroksisten omakotitalojen tontteja. Kivitalotonteille on rakennussuunnitelmaan merkitty rakennusalat, jotka on kuitenkin merkitty suuremmiksi kuin sille tehtävä rakennus, ja rakennussuunnitelmamääräyksellä säädetty, kuinka suuri osa rakennusalasta saadaan käyttää rakentamiseen. Tällä tavoin jää rakennusten suunnittelijalle suurempi vapaus kulloinkin tarvittavan asuntotyypin valitsemiseen. Muille tonteille on merkitty vain ulkoinen rakennusraja ja rakennussuunnitelmamääräyksellä säännöstelty muuten tontin rakentaminen. Yleisiä rakennuksia varten on nyt varattu vain yksi tontti korttelissa n:o 102. Aluetta myöhemmin laajennettaessa tulee yleisiä rakennuksia varten varattavaksi suurempi alueita.

Kun Herttoniemen teollisuus- ja öljysatama-alueille vahvistettu rakennusjärjestys on laadittu niin, että se soveltuu myöskin asuntoalueelle, lukuun ottamatta rakennustapaa koskevia pykäläiä, mitkä seikat nyt kysymyksessä olevalla alueella on järjestetty rakennussuunnitelmamääräyksillä, ei alueelle tarvitse laatia erillistä rakennusjärjestystä. Tämän vuoksi on rakennussuunnitelmamääräyksellä säädetty, että alueelle rakennettaessa on muissa kohdin noudatettava Herttoniemen teollisuus- ja öljysatama-alueen rakennusjärjestystä.

Kortteleiden väliin on jätetty pienehköjä puistoalueita, joille voidaan tarpeen mukaan järjestää leikkikenttiä. Lisäksi on alue eroitettu puistovyöhykkeellä Herttoniementiestä. Alueen länsipuolella olevat ranta-alueet on varattu yhtenäistä suurta puistoaluetta varten ja tulee tänne järjestettäväksi myöskin urheilukenttiä.

Kolmikerroksisten rakennusten tonteille, joita on 19 kpl, voidaan rakentaa 730 asuinhuonetta (á 35 m²), mikä vastaa 1095 asukasta. Neljä asuntoa käsittäviä tontteja on 45 kpl ja omakotitontteja 74 kpl. Jos edellisille lasketaan 18 ja jälkimmäisille 5 henkeä tonttia kohti, saadaan koko alueen asukasluvuksi 2275 eli 96 asukasta asuntoalueen hehtaaria kohti.”

RAKENUSSUUNNITELMA, JOKA KÄSITTÄÄ
HERTTONIEMEN
ASUNTOALUEEN HELSINGIN MAALAISKUNNASSA

BYGGNADSPLAN FÖR
HERTONÄS
BOSTADSDOMRÅDE I HELSINGE LANDSKOMMUN

Underkastad för utvärdering av
ansökan om bygglov 1072
Helsingfors stadsbyggnadskontor
21 januari 1944.
Landskapsbyggnadsnämnden
21 april 1944.
1072
R. F.

SELITUKSIA

- 3M LUUNNISTETTAVAN ALUEEN ULKOPIILELLÄ KULKUVA VIIVA
- KORTTELI JA TOIMIKUJA
- ERI RAKENUSSUUNNITELMAMÄÄRÄYSTEN ALAISTEN TONTTIEN VÄLINEN RAJA JA ULKOPIILELLÄ RAKENNUKSEJA
- ASUINTONTTI
- YLEISEN RAKENNUKSEN TONTTI
- TEHDASKORTTELI
- PUUSTO

RAKENUSSUUNNITELMAMÄÄRÄYKSIÄ

- RAKENUSALA ENINTÄÄN 11M KORKEATA JA ENINTÄÄN KOLMEKERROKKUSTA, PALJO PIDÄTTÄVÄÄN LUOKAAN KUULUVA RAKENNUKSEJA VARTEN RAKENNUKSEJA SAADAAN ENINTÄÄN 34 KÄYTTÄÄ RAKENNUKSEJA.
- ASUINTONTTI, JONKA PINTA-ALAN TULEE OLLA VÄHINTÄÄN 1000M² KELLE SAADAAN RAKENTAA ENINTÄÄN 8M KORKEA JA ENINTÄÄN KOLMEKERROKKINEN RAKENNUS, JOI-NA OLLA ENINTÄÄN 6 KUUNTIA RAKENNUKSEN PINTA-ALAA SAA OLLA ENINTÄÄN 300M² RAKENNUS ON SIIJOTETTAVA VÄHINTÄÄN 6M PÄÄNÄN NAAPURITONTIN TAI PUUSTOALUEEN PUOLELLESA RAJASTA.
- OMAKUUTITONTTI, JOLLE SAADAAN RAKENTAA YKSIKERROKKINEN ENINTÄÄN 8M KORKEA JA VAIN YHDEN ASUINNIN SIIJOTETTAVA RAKENNUS, RAKENNUKSEN PINTA-ALAA SAA OLLA ENINTÄÄN 100M² RAKENNUS ON SIIJOTETTAVA VÄHINTÄÄN 3M PÄÄNÄN NAAPURITONTIN TAI PUUSTOALUEEN PUOLELLESA RAJASTA.
- TONTTIEN RAKENTAMATTA JÄÄVÄT OSMAT JOILLE SAADAAN LAITTAA TÄRKEILLISIÄ KUKKI-ROUKUJA, KUKKIPUUSIA JA KUKKIPUUSIA.

FÖRKLÄRINGAR

- LINE BELÄGEN 3M UTANFÖR DET OMÅDE VART STADPÄSTELSE JÖRKE KUVERTS- OCH TONTGRÄNS
- GRÄNS MELLAN TONTDELAR MED OLKA BYGGNADSPANEBESTÄMMELSER
- SAMT YTTRE BYGGNADSPANEBESTÄMMELSER
- BOSTADSTONT
- TONT FÖR ALLMÄN BYGGNAD
- FABRIKSKVARTER
- RAK

BYGGNADSPANEBESTÄMMELSER

- BYGGNADSPANEBESTÄMMELSER FÖR BYGGNAD AV HÖST 11M HÖJD I HÖST 3 VÄNNGAR, HÖRANDE TILL BRANDFÄRDESSAL. AV BYGGNADSPANEBESTÄMMELSER FÖR HÖST 34 BEBYGGAS.
- BOSTADSTONT, VART AREAL BÖR VARA MINST 1000M² OCH DE VILKEN FÖR UPPFÖRAS BYGGNAD AV HÖST 8M HÖJD I HÖST 2 VÄNNGAR, INRYMMANDE HÖST 4 BOSTADSPANEBESTÄMMELSER BYGGNADENS AREAL FÖR VARA HÖST 200M² BYGGNADEN BÖR FÖR- LÄGGAS PÅ ETT AVSTÄND AV MINST 6M FRÅN GRÄNS MOT GRANNITONT ELLER PARKOMÅDE.
- ERANENITONT, DE VILKEN FÖR UPPFÖRAS BYGGNAD I EN VÄNNG AV HÖST 8M HÖJD, INRYMMANDE ENDAST EN BOSTADSPANEBESTÄMMELSER BYGGNADENS AREAL FÖR VA- RA HÖST 100M² BYGGNADEN BÖR FÖR LÄGGAS PÅ ETT AVSTÄND AV MINST 3M FRÅN GRÄNS MOT GRANNITONT ELLER PARKOMÅDE.
- DE TONTDELAR, SOM EJ FÖR BEBYGGAS, BÖR FÖRSES MED PLANTERINGAR, PÅ VILKA DOCH FÖR ANLÄGGA SUPPLEMENTÄRA VÄGAR.
- BYGGNADSPANEBESTÄMMELSER FÖR BYGGNAD AV HÖST 11M HÖJD I HÖST 3 VÄNNGAR, HÖRANDE TILL BRANDFÄRDESSAL. AV BYGGNADSPANEBESTÄMMELSER FÖR HÖST 34 BEBYGGAS.

Rakennussuunnitelma, 31.5.1943. Kaupunginarkisto.

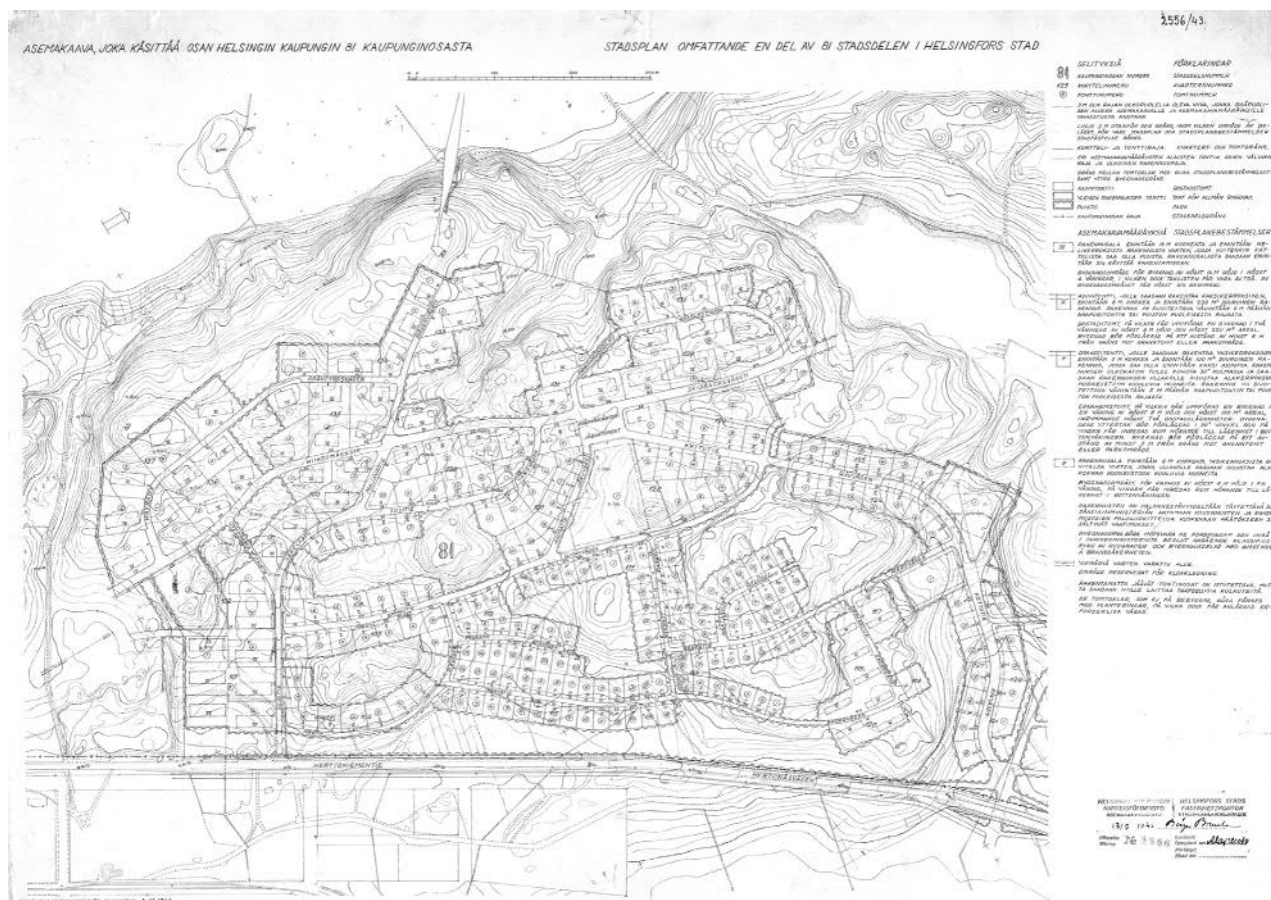
Ilvestie 6-14. Kuvaaja: E. Heinonen, 1950-luku. / Helsingin kaupunginmuseo

2.1.5 Asemakaavaehdotus vuodelta 1946

Hilding Ekelundin kirjoitus suomalaisen asutusuunnittelun tilastavuoden 1955 pohjoismaisten rakennuspäivien julkaisussa kuvaa käynnissä olevaa muutosta ja sopii myös Herttoniemeen:

”Pakon sanelema - muutamien mielestä suorastaan vahingollinen ja vapaata luomistytötä ehkäisevä - valtion harjoittama asuinrakennustoiminnan tukemisjärjestelmä, ARAVA (perustettiin vuonna 1949), on voidessaan suorittaa valintaa lukuisten rakennussuunnitelmien kesken, johtanut siihen, että hyvin huomattava osa asuntojen suunnittelusta on korkeimman ammattikoulutuksen saaneiden henkilöiden käsissä; niin ei läheskään ollut asian laita aikaisemmin. Samanaikaisesti on auennut mahdollisuuksia suunnitteluun ja rakentamiseen suuremmissa mittakaavassa, kortteleittain ja kaupunginosittain, tilaisuus, joka aikaisemmin vain harvoin oli mahdollisuuksien rajoissa (...) Parhaimmille uusille asuinalueille on ominaista huomattavan korkea

arkkitehtoninen taso ja viihtyisä miljöö (räikeänä vastakohtana minimaalisille asuntotyypeille, joihin tulojen ja vuokratason epäsuhte meidät pakottavat). Kolmikerroksinen talo on yleisin asuinrakennustyyppi, siellä täällä korkealla tornitalolla täydennettynä. Rivitalo, joka aikaisemmin oli poikkeusilmiö Suomessa, alkaa vähitellen tulla tunnetuksi. Nykyhetken asuntoratkaisun hyviä puolia ovat usein - huolimatta pienestä pinta-alasta ja huonoluvun vähäisyydestä - miellyttävä tilavuuden ja suhteellisen avaruuden tuntu. Korttelien kokonaisratkaisut ovat tulleet entistä vaihtelevammiksi, korttelit avautuvat kohti aurinkoa (...) Kokonaisuutta on alettu pitää tärkeämpänä kuin yksityistä taloa, ja samalla otetaan huomioon myös asunnon vaatimat täydentävät tekijät, asuinalueiden yhteiset laitokset. Asemakaavoitus yleensäkin näyttää noudattavan vapaampia eikä enää niin kaavoihin sidottuja periaatteita, kuin vielä joitakin aikoja sitten.”

Herttoniemen asemakaavaehdotus vuodelta 1946.

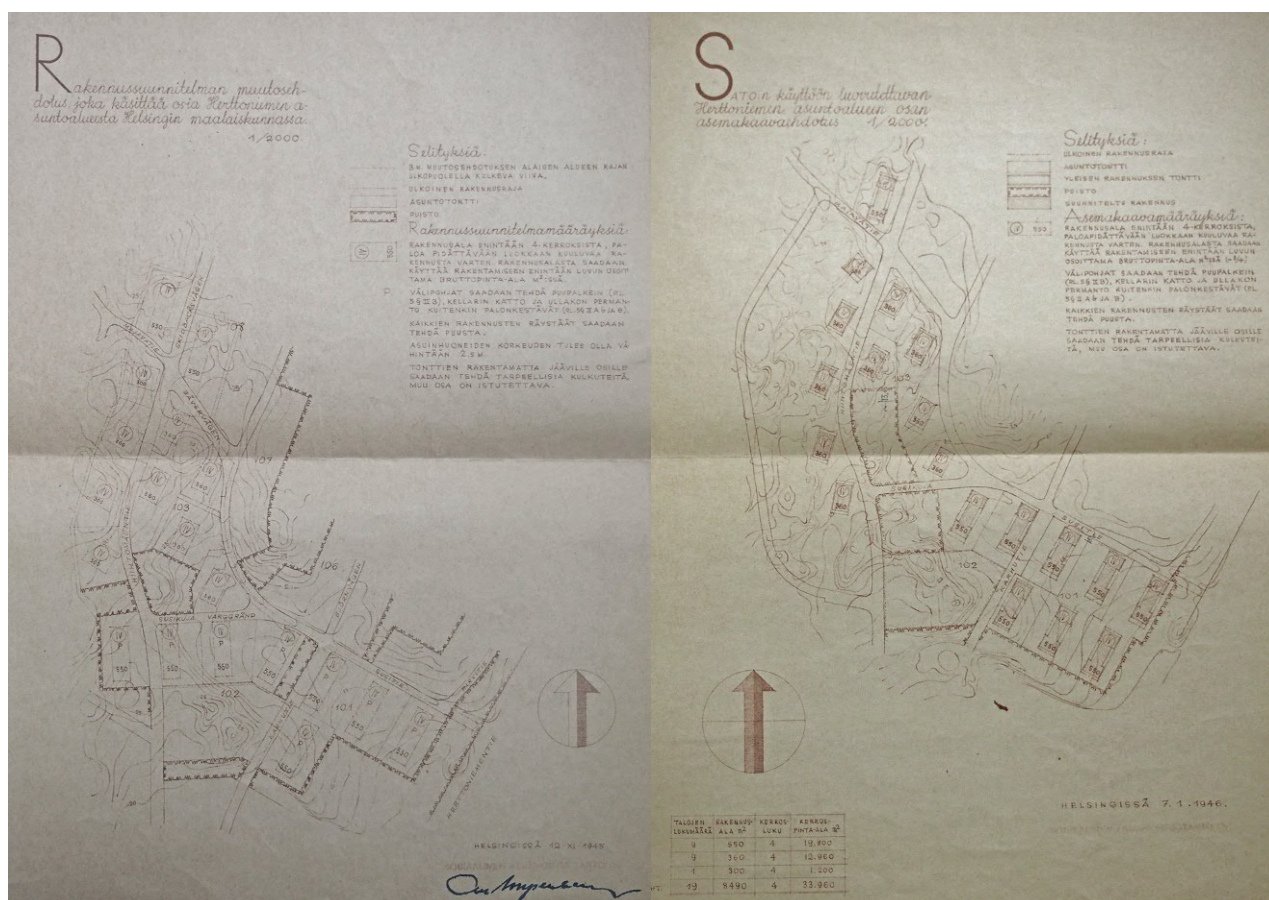

Länsi-Herttoniemi, ilmakeku, Karhutie, Susitie, Hiihtomäentie ja Mäyrätie. Kuva: P O Jansson, 1954. / Helsingin kaupunginmuseo

Länsi-Herttoniemi, ilmakeku, Susitie 8,12 ja 11 sekä Susikuja. Kuva: P O Jansson, 1954. / Helsingin kaupunginmuseo

Kerrostaloalueeseen koillisessa liittyvän Länsi-Herttoniemen pientaloalueen rakentaminen aloitettiin 1940-luvun lopulla. 120 pientalon ja muutaman rivitalon muodostama kokonaisuus sovitettiin huolella vaihtelevaan kallioiseen maastoon. Tontteja vuokrasivat työväestöön ja keskiluokkaan kuuluvat omakotirakentajat. Rakennuksia suunnittelivat etupäässä rakennusmestarit. Ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeitä olivat kaupungin puutarhaneuvoja Elisabeth Kochin laatimat pihasuunnitelmat. Pientaloaluetta sivuavan, Itäväylänä tunnetun itäisen moottoritien rakentaminen alkoi Kulosaaren sillan valmistumisen jälkeen 1950-luvun lopulla ja tie valmistui vuonna 1962.

Helsingin kaupunki | Länsi-Herttoniemen maiseman ja rakennetun ympäristön tarkastelu — 51

Karhutie 13-15, Susitie 2-6. Kuvaaja: Eino Heinonen, 1950-luvun alku. / Helsingin kaupunginmuseo

Kerrostaloja 1950

Karhutie 26. Kuvaaja: Eino Heinonen, 1950-luku. / Helsingin kaupunginmuseo

Omakotitaloja Näätäkujalla 10-16. Kuvaaja: Eino Heinonen, 1950-luku. / Helsingin kaupunginmuseo

Karhutie 25 ja 26 (Toivo Jäntti ja Jorma Järvi 1949) (SM 2018)

Näätätie 18 (Axel Back 1956) (SM 2018)

Oravatie 49 (Heikki Siren 1958) (SM 2018)

Näkymä pientaloalueelta. (SM 2018)

Rakennustyömaa Herttoniemessä, vuonna 1954, kuva: Kannisto Väinö / Helsingin kaupunginmuseo

2.1.6 Kerrostalorakentaminen

Helsingin suuri alueliitos toteutui vuonna 1946, kun kaupunkiin liitettiin Tali, Pakila, Tuomarinkylä, Suutarila, Pukinmäki, Malmi, Tapanila, Puistola, Viikki, Puotila, Mellunkylä, Herttoniemi, Laajasalo ja Santahamina sekä osia Kaarelasta, Helsingin pitäjän kirkonkylästä ja Tikkurilasta. Lisäksi Helsinkiin liitettiin silloinen Haagan kauppala ja Huopalahden kuntaan kuuluivat mm. Lauttasaari ja Munkkiniemi. Liitoksen seurauksena Helsinki sai 51 000 uutta asukasta. Kaupungin alue viisinkertaistui; pinta-ala oli vuoden 1946 alussa yli 160 neliökilometriä.

1950-luvulla kaupungin väkiluku kasvoi yli 10 000 asukkaalla vuodessa. Nopeasta kasvusta seurannutta

asuntopulaa lievittämään kaavoitettiin uusille alueille Herttoniemen, Maunulan ja Haagan uusia kerrostaloalueita, joita kutsuttiin professori Otto I. Meurmanin keksimällä uudissanalla ”lähiö”. Lähiöitä ei suunniteltu itsenäisiksi kaupungeiksi, joten ne eivät vastanneet Ebenezer Howardin vuosisadan alkupuolella esittelemiä puutarhakaupunkeja. Perhekeskeisyys ja hajakeskitys olivat lähiöiden tunnusmerkkejä. 1950-luvun jälkipuolen rakennusvaiheeseen kuuluivat myös uudet palvelut ja julkiset rakennukset: uusi kansakoulu (Jorma Järvi) vuonna 1952, Eränkävijäntorin ostoskeskus (Eliel Muoniovaara) vuonna 1957 sekä kirkko (Osmo Lappo) vuonna 1958.

Herttoniemi, muuraustöitä rakennustyömailla, vuonna 1954, kuva: Väinö Kannisto / Helsingin kaupunginmuseo

Rakennustyömaa Herttoniemessä vuonna 1957. Kuva: István Rácz / Helsingin kaupunginmuseo

Mäyrätie 1 (Kaj Salenius 1955) (SM 2018)

Mäyrätie 9 (Tapani Aspiala 1951) (SM 2018)

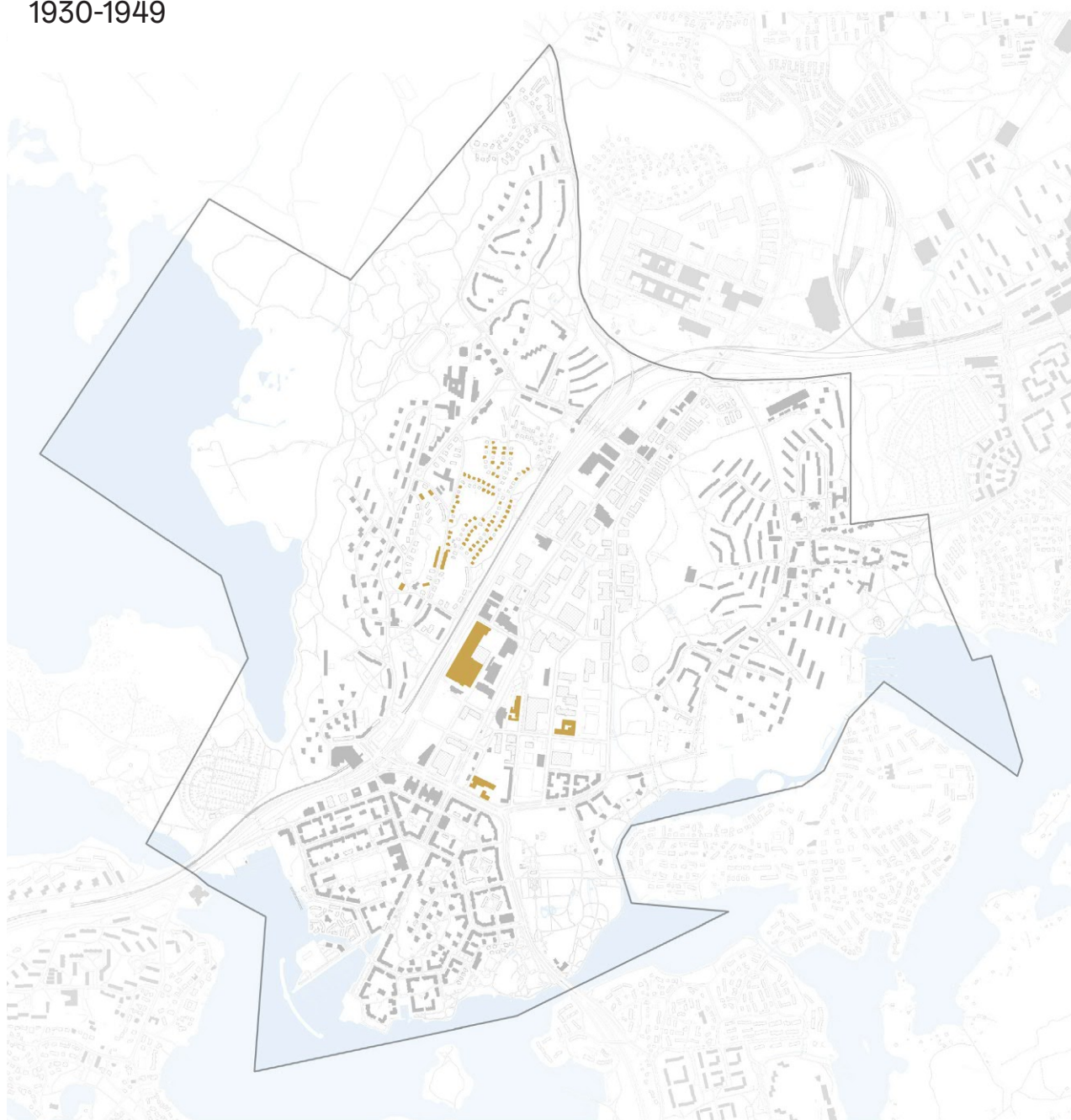

Mäyrätie 12 (Eliel Muoniovaara 1954) (SM 2018)

Susitie 18 - 28 (Helge Lundström 1952) (SM 2018)

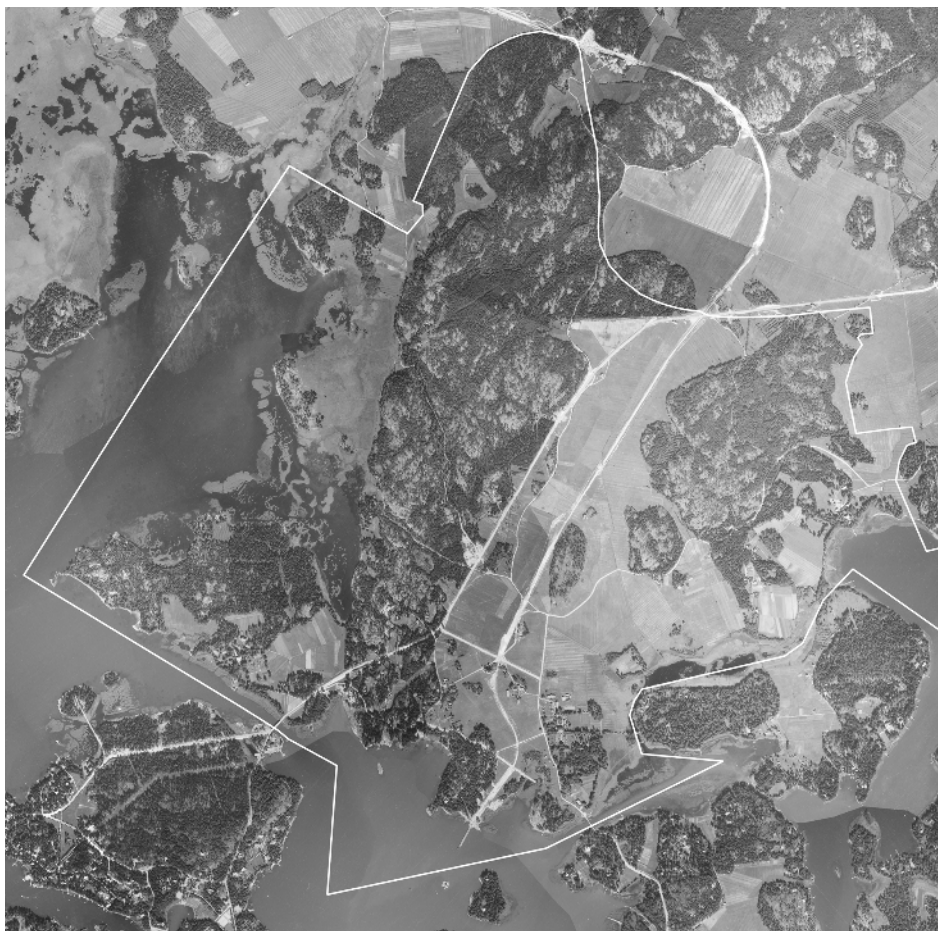
1930-1949

2.2 Rakentumisen vaiheet

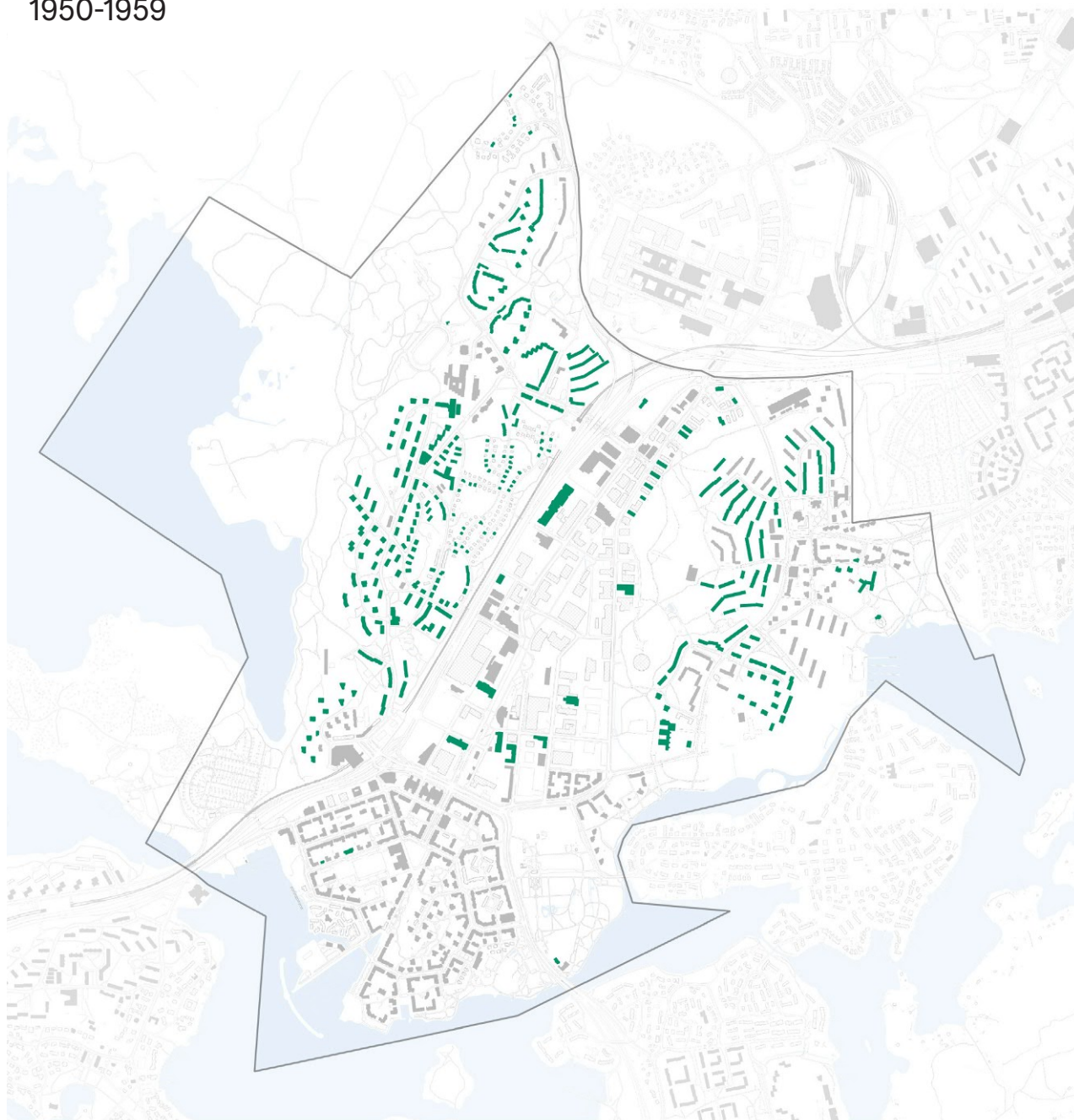
1900-luvun ensimmäinen puolisko

1950-lukua edeltävän ajan rakennuksia on säilynyt vain muutama, ja niistä ainoastaan Länsi-Herttoniemen pientaloalue muodostaa laajemman kokonaisuuden. Teollisuusalueen vanhimmat säilyneet rakennukset ovat Linnarakentajankatu 6 (1942), Kirvesmiehenkatu 10 (1945) sekä Työnjohtajankatu 1 ja Sorvaajankatu 9 (1947).

Ilmakuva 1932.
Helsingin kaupunki.

1950-1959

Länsi- ja Itä-Herttoniemen kerrostaloalueet rakentuvat

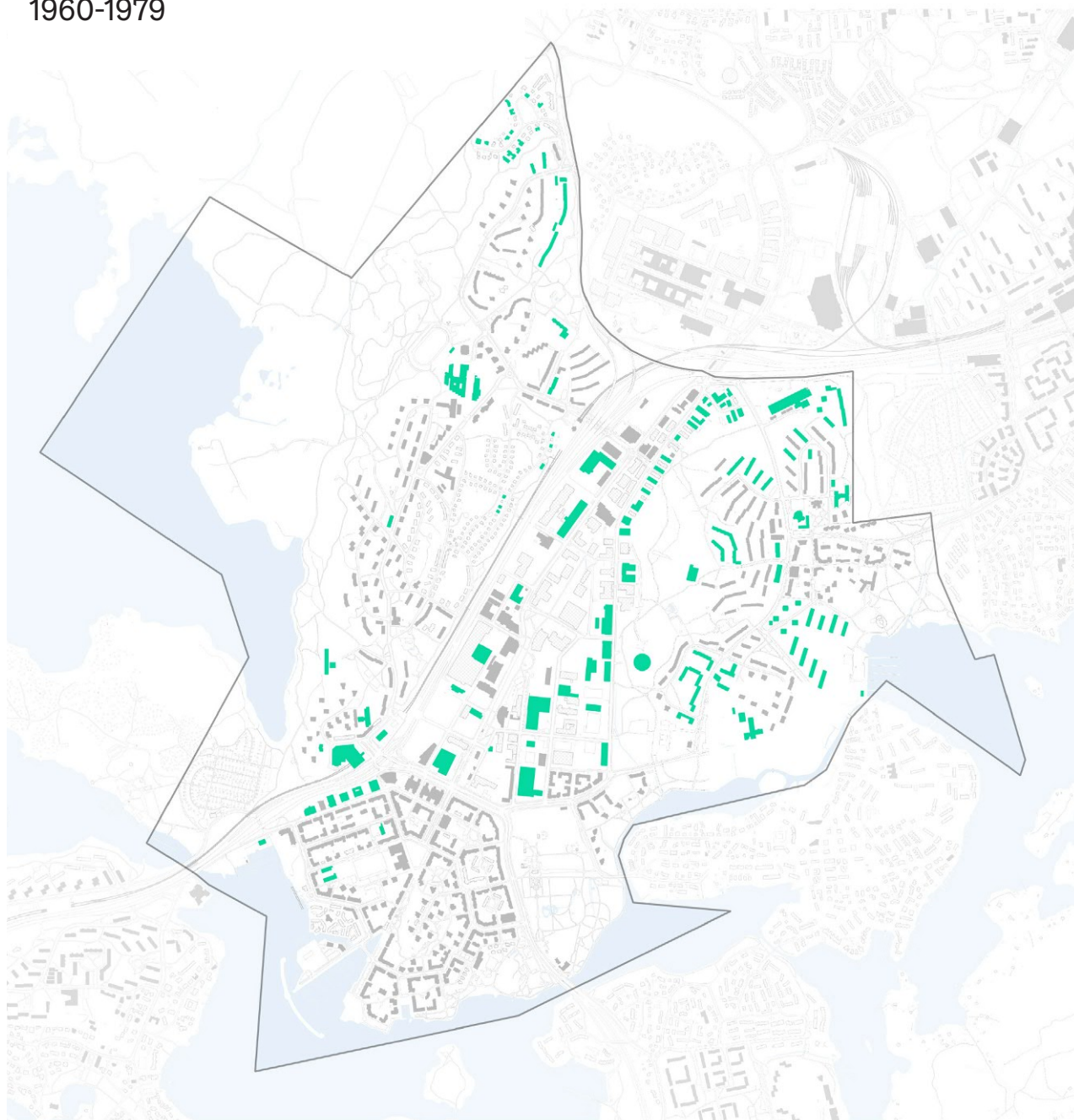
Länsi-Herttoniemeen välittömästi liittyvien Itä-Herttoniemen (Roihuvuoren) ja Siilitien rakennusvaiheet kuuluvat myös sodanjälkeisen ajan lähiörakentamisen ensimmäiseen vaiheeseen. Lähiöajatteluun kuului pyrkimys rationaalisuuteen ja luonnonläheisyyteen.

Itä-Herttoniemen asemakaava hyväksyttiin vuonna 1954 ja rakentaminen alkoi samana vuonna. Kaava oli mittava ja tavoitteiltaan 1950-luvun kaupunkisuunnittelun ihanteiden mukainen. Rakennukset sovitettiin maastoon ja pääliikenneväylät sijoitettiin suurkortteleiden reunoille. Alueelle rakennettiin ennen kaikkea pienehköjä perheasuntoja, joista silloin oli suurin puute. Tavoitetaso oli sekä kaupungin että rahoituksessa mukana olleen Aravan tavoitteiden mukaisesti maltillinen, mutta se merkitsi useille kantakaupungista Roihuvuoreen muuttaneille huomattavaa asumismukavuuden nousua.

Roihuvuoren kirjasto ja sen viereinen Porolahden ala-aste valmistuivat vuonna 1956, Esko Korhosen suunnittelema ostoskeskus vuonna 1958.

Siilitien alueen kaava vahvistettiin vuonna 1954. Suunnittelun lähtökohtana oli alueen kumpuileva maasto ja tontit olivat siksi tavallista suurempia. Tontit sijoitettiin kadun varteen siten, että autoliikenne pysyi korttelialueiden reunoilla ja alueen sisäosa jäi jalankulkijoiden käyttöön. Asuntoalueen talot rakennutti Helsingin kaupunki. Ehtona vuokra-asunnon saannille oli vähintään kymmenen vuoden mittainen aiempi asuminen Helsingissä, joten monet Siilitielle muuttaneet perheet tulivat keskikaupungin pienistä ja heikommin varustelluista asunnoista. Siilitien alue on yhdessä muun Länsi-Herttoniemen kanssa keskeinen esimerkki 1950-luvun metsäkaupunki-ideologian mukaisesta lähiörakentamisesta. Pitkät (Siilitie 11:n kokonaispituus on lähes 200 metriä) lamellitalot on sijoitettu huolellisesti maaston muotojen mukaan ja niitä täydentävät korkeat pistetalot.

1960-1979

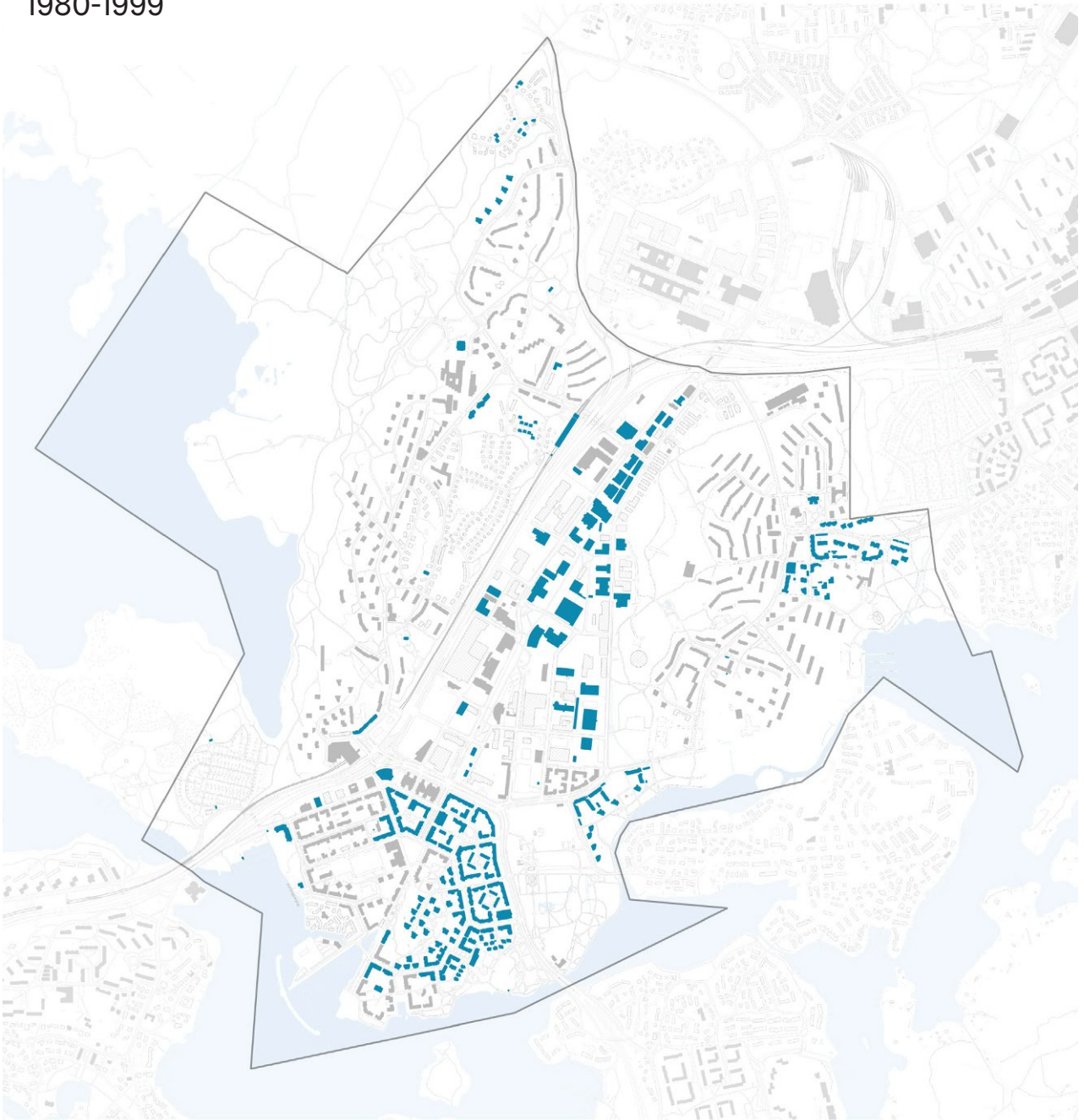
Ennen metroa

Helsingin vuoden 1960 yleiskaavassa painotettiin rataverkon merkitystä esikaupunkialueille. Kaavan valmisteluvaiheessa määrättiin uusille alueille varattavaksi pikaraitiotieverkostolle tarpeelliset alueet ja hahmoteltiin Herttoniemen eritasoristeys ja liikenneympyrä. Kaupungin metrotoimikunnan mietintö valmistui vuonna 1965 ja kaupunginvaltuusto teki päätöksen metron rakentamisesta vuonna 1969. Metro avattiin virallisesti liikenteelle vasta vuonna 1982, mutta tulevan metroaseman sijainnilla oli jo ennen sitä vaikutus.

1960- ja 1970-lukujen vaihteessa käytiin runsaasti julkista keskustelua Helsingin kaupunkiympäristön tilasta ja tulevaisuudesta. Herttoniemen ja Roihuvuoren suunnittelun perustana ollut lähiöteoriaa pidettiin virheellisenä tulkintana puutarhakaupunki-ideologiasta; lähiöt olivat jääneet asukasluvultaan liian pieniksi ja niiden palvelut olivat riittämättömiä. Länsi-Herttoniemen kaava-alue oli jo rakennettu valmiiksi, mutta kerrostalorakentaminen jatkui vielä Roihuvuoressa ja Siilitiellä. Roihuvuoressa rakennettiin Strömsinlahden alue, jossa ns. Strömsin kolmion kerrostalot (Olavi Hakala) valmistuivat vuosina 1964 - 1966. Tuhkimontien muodostaman lenkin keskusosan toteutti SATO vuosina 1960-62. Muut 1960-luvun uudisrakennukset sijoittuivat jo toteutettujen kortteleiden reunoille. Myös Siilitien alueen pohjoisosaan rakennettiin uusi maaston muotoja myötäilevä lamellitalo (Siilitie 13).

Teollisuusalueen rakennuskanta täydentyi eri puolilla alueella. Hitsaajankadun pohjoispuolen ensimmäiset liikerakennukset valmistuivat.

1980-1999

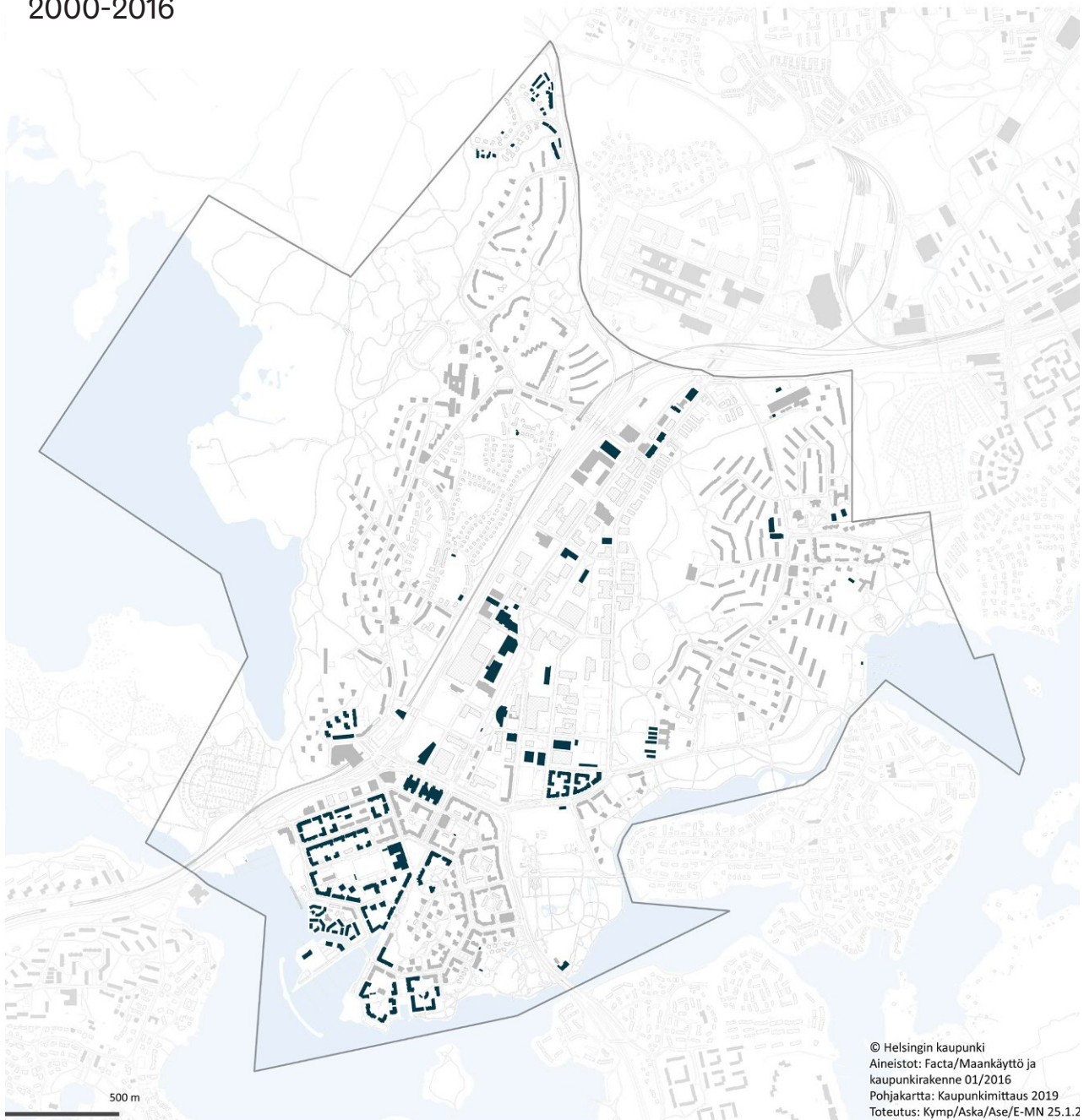
Öljysataman jälkeen I

Länsi-Herttoniemen alkuperäinen tavoiteltu asukasluku oli yli 7000, 121 asukasta hehtaaria kohden. Birger Brunila puolusti 1950-luvun mittakaavalla arvioituna tiheää asutusta alueen länsipuolelle sijoitetun yhtenäisen puiston myönteisellä vaikutuksella. Ensimmäisen vuosikymmenen aikana asukasluku kasvoi voimakkaasti ja oli suurimmillaan vuonna 1962, jolloin alueella asui yli 16 000 asukasta. 1960-luvulla alkanut lähti tasaiseen laskuun ja päättyi toistaiseksi pienimpään lukemaan (8225) vuonna 1995. Samaan aikaan koko kaakkoisen suurpiirin väestö kuitenkin kasvoi eniten koko Helsingin alueella, ja väestönlisäyksestä vastasi suureksi osaksi Herttoniemen entisen sataman paikalle rakennettu uusi asuntoalue, jonne muutti yli tuhat uutta asukasta.

Kaupunki oli vuonna 1982 asettanut työryhmän valvomaan konsulttiselvitystä Helsingin ranta-alueiden käytöstä. Herttoniemen öljysataman alue oli yksi niistä. Päätös sataman muuttamisesta asuinalueeksi tehtiin vuonna 1986. Yhteensä 80 hehtaarin laajuisen alueen tulevaisuuden asukasluvuksi arvioitiin 9500. Uusi alue perustui suurkortteleihin, joiden välisiä korttelipuistoja yhdistivät jalankulkuväylät. Katujen varrella olevat talot ovat 5-6-kerroksisia ja kortteleiden sisällä 3-4 - kerroksisia. Teollisuusalueelle johtava junanrata ja Herttoniemen vaatimaton puinen asemarakennus purettiin vuosina 1992 - 1993.

Roihuvuoressa rakennettiin uusia asuinkortteleita entisen E-instituutin alueelle Strömsinlahden tuntumaan. Myös Tulisuantien ympäristö kaavoitettiin täydennysrakentamiselle.

2000-2016

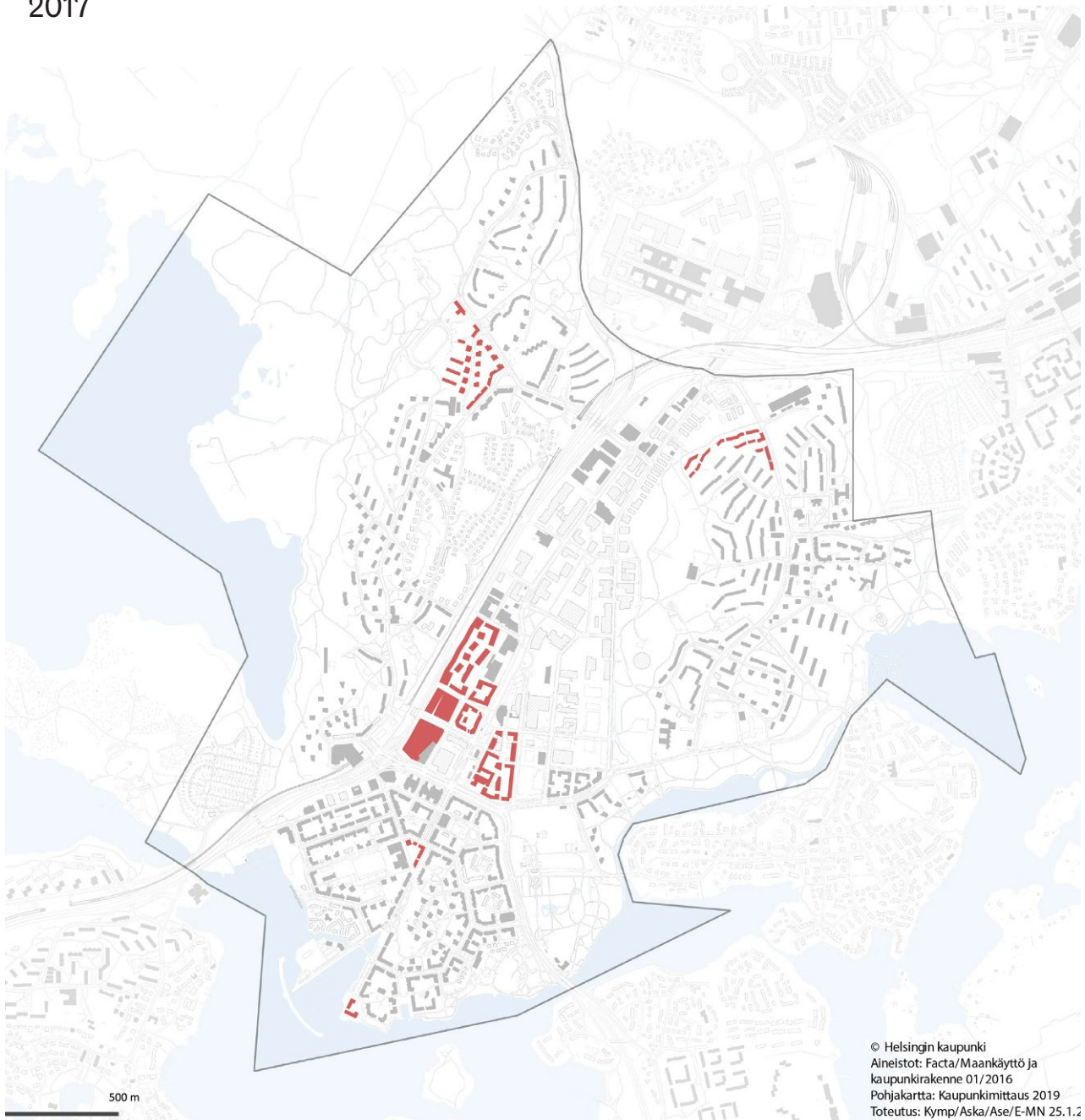

2000-luvun alkupuoli

Herttoniemen ja Roihuvuoren asuinalueiden ympäristö ei 2000-luvun alkupuolella enää muuttunut. Harvalukuiset uudisrakennukset sijoituivat Herttoniemen metroaseman tuntumaan ja Siilitien alueen pohjoisimpaan osaan. Roihuvuoren ostoskeskuksen kaksi huonokuntoista liikerakennusta korvattiin laajuudeltaan vastaavilla uudisrakennuksilla.

Asuinkerrostalojen rakentaminen keskittyi entisen öljysataman alueelle, jonka länsiosan korttelit täydentyivät. Hitsaajankatu sai asuintalojen valmistumisen myötä 1900-luvun jälkipuolen teollisesta ilmeestä poikkeavan, aikaisempaa huomattavasti kaupunkimaisemman ilmeen. Herttoniemen teollisuusalueella jatkui muutos joka oli alkanut jo 1900-luvun lopussa, ja sinne rakennettiin liike- ja toimistotilojen lisäksi myös uusi asuinkortteli Abraham Wetterin tien varteen.

2017

Tiivistyvä kaupunki

Herttoniemeä on uudis- ja täydennyskaavoitettu 2000-luvulla useissa isommissa kokonaisuuksissa. Yhteistä näille on, että ne tulevat olemaan nykyistä rakennuskantaa tehokkaampia ja tiiviimpiä.

Kettutie, Siilitien ja Siilikujan väliselle alueelle tui voimaan vuonna 2014 asemakaava, joka mahdollistaa nykyisten rakennusten purkamisen ja asuinrakennusten rakentamisen niiden tilalle. Viisi asuinkerrostaloa näistä on jo valmistunut Siilitien varteen. Niiden alta purettiin Herttoniemen entinen seurakuntatalo. Jotta loppuosa korttelista toteutuisi, Herttoniemen kirjaston rakennus tulee purkaa.

Herttoniemen metroaseman kupeeseen on rakenteilla kauppa- ja lähipalvelukeskus Hertsu. Kohteen on määrä valmistua keväällä 2020.

Roihuvuoren pohjoisosaan rakennetaan parhaillaan Ruususenrinteen asuinkerrostaloja. Asemakaava tuli voimaan vuonna 2015.

Herttoniemenrantaan on rakenteilla yksittäisiä asuinkortteleita Reginankujalle, Hitsaajankadulle ja Adriananpuistikko. Asemakaavat tulivat voimaan vuosina 2014-2015.

Herttonniemen sairaala-alueen asemakaava tuli voimaan 2018, mutta alue ei ole vielä rakentunut. Sairaala-alueella toimii nykyään Herttoniemen sairaala. Asemakaavan toteutuessa sairaala puretaan ja tilalle rakennetaan asuinkortteleita lähipalveluineen.

Herttoniemen yritysalueella on vireillä kaksi asemakaavaa, joiden toteutuessa vanhoja teollisuusrakennuksia purettaisiin ja tilalle rakennettaisiin asuinkortteleita: Puusepäkadun ja Työnjohtajankadun asemakaavat. Molemmille alueille on tulossa sekä asuin-, liike- että palvelutilaa.

Herttoniemen metroaseman korttelissa on vireillä kaava, jossa suunnitellaan metroaseman ja bussiterminaalin maanalaisten osien peruskorjausta ja maanpäällisten osien uusimista. Joukkoliikennetoimintojen päälle suunnitellaan asuin- ja toimitilarakentamista.

2.3 Herttoniemen kaupunginosan ominaispiirteitä

Herttoniemessä oli asutusta jo keskiajalla. Vanhimmat säilyneet rakennukset Herttoniemen kartanon pihapiirissä ovat peräisin 1800-luvun alusta. Alueella oli 1900-luvun alussa runsaasti huviloita, joihin muiden Itä-Helsingin huvilayhdyskuntien tavoin kuljettiin pääasiassa vesitse. Kartanon pihapiirin rakennuksia lukuun ottamatta kaikki 1900-luvun alkua vanhempi rakennettu ympäristö on myöhempien muutosten seurauksena kadonnut.

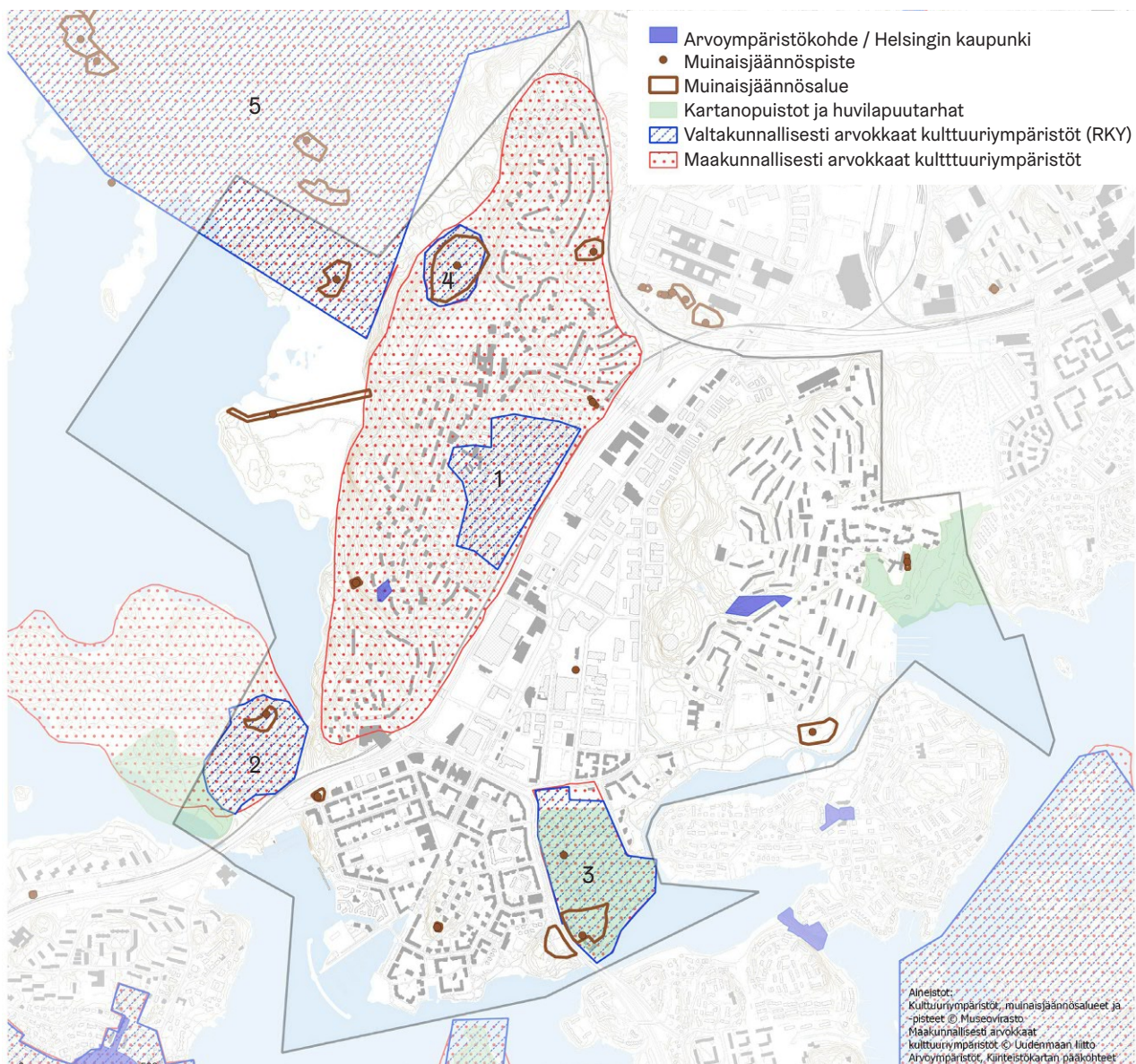
Herttoniemi ja Vanhankaupunginlahden itäranta kaavoitettiin 1910-luvulta alkaen kaupan ja teollisuuden tarpeisiin. Asemakaavan nykyinen perusrakenne hahmottui jo Pro-Helsingfors-suunnitelmassa ja 1920-luvun kaavaluonnoksissa. Herttoniemen bulevardin linjaus sekä teollisuusalueen ja öljysataman asemakaavat laadittiin 1930-luvulla. Asuinalueiden nykyinen tonttijako ja rakennuskanta ovat kuitenkin kokonaisuudessaan peräisin toisen maailmansodan jälkeiseltä ajalta.

Länsi-Herttoniemi, Roihuvuori ja Siilitien alue ovat kokonaisvaltaisesti suunniteltuja lähiöitä, joiden asemakaavoituksen taustana ovat 1900-luvun alun puutarhakaupunki-ideologia ja 1900-luvun puolivälin pohjoismaiset esikuvat. Sodanjälkeisen ajan lähiöiden kaavoitusperiaatteita olivat vehreys, suhteellisen matalat rakennusmassat sekä monitasoiset alueiden sisäiset näkymät. Tiiviit katutilat, kaupunkiaukiot tai umpikorttelit eivät kuuluneet 1950-luvun lähiöiden

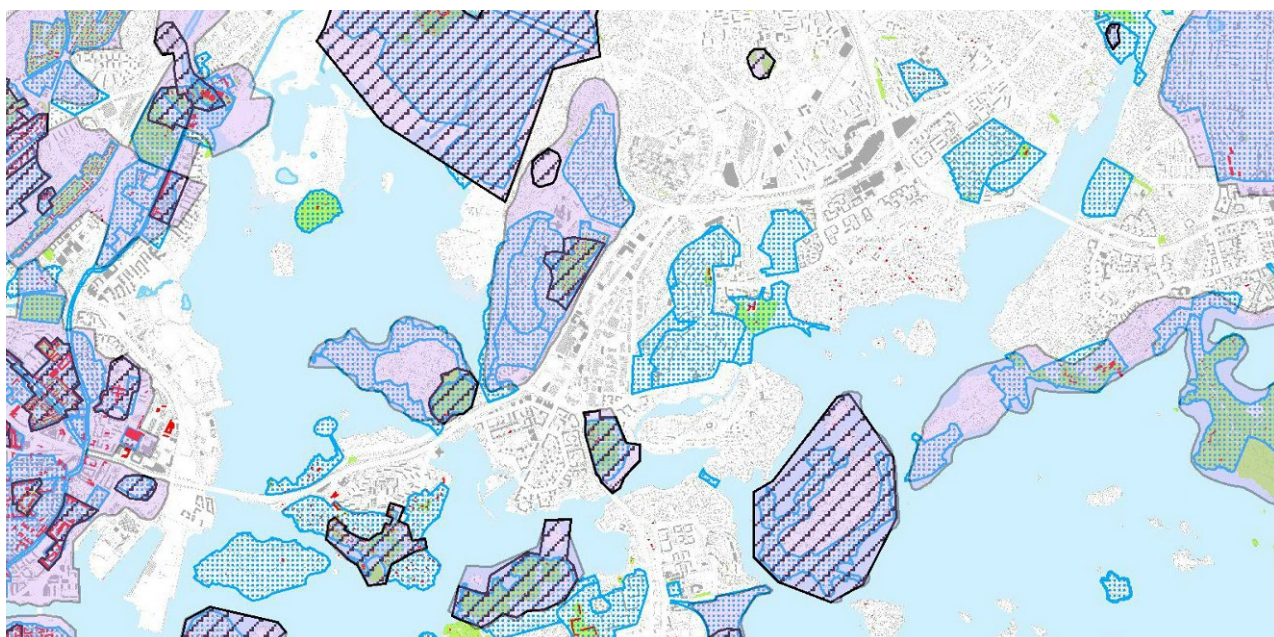
suunnitteluperiaatteisiin; sekä Länsi-Herttoniemestä, Siilitieltä että Roihuvuoresta puuttuu selvästi hahmottuva keskusta. Herttoniemen ja Roihuvuoren palvelut keskitettiin mittakaavaltaan vaatimattomiin ostoskeskuksiin.

Herttoniemen osa-alueet hahmottuvat selkeästi itsenäisinä kokonaisuuksina, joita rajaavat maaston muodot sekä liikenne- ja työpaikka-alueet. Lounaiskoillisuuntainen laakso Länsi-Herttoniemen ja Roihuvuoren kallioalueiden välissä muodostaa kaupunkitilan rungon. Asutus on asettunut korkeille maaston kohdille, laaksossa sijaitsevat teollisuusalue jaliikenneväylät, aikaisemmin myös satama. Yhtenäiset, asukkaiden käytössä olevat rakentamattomat ranta-alueet kuuluivat varhaisimpiin asemakaavallisiin periaatteisiin: "... kun satamat keskitetään muutamiin harvoin paikkoihin, jää käytettäväksi hyvin pitkiä, eri kaupunginosille jakautuvia rannikkoalueita, joilla kaupungin asukkailla on vapaa pääsy tahi vapaa näköala merelle, huolimatta siitä, että verrattain hyvin laajoja onkin rannikolla varattu kauppaa ja teollisuutta varten."

Länsi-Herttoniemen pientaloalue on asemakaavalliselta ratkaisultaan, rakennuskannaltaan ja ympäristöltään poikkeuksellisen hyvin säilynyt jälleenrakennuskauden asuinalue. Alueen yhtenäisyys perustuuluonnonympäristöön, puutarhasuunnitteluun ja tyyllillisesti samankaltaisiin asuinrakennuksiin.

Kooste Herttoniemen alueen inventoidut maisema-arvot, kartanoalueet ja muinaisjäännökset.

Karttaote yleiskaava 2016 Kulttuuriympäristöt -teemakartalta.

2.4 Rakennetun kulttuuriympäristön arvot ja suojelutilanne

Herttoniemen alueella on useita kohteita ja alueita joilla on inventoituja kulttuurihistoriallisia ja maisemallisia arvoja.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt eli RKY-alueet:

1. Länsi-Herttoniemen pientaloalue on asemakaavalliselta ratkaisultaan, rakennuskannaltaan ja ympäristöltään poikkeuksellisen hyvin säilynyt jälleenrakennuskauden asuinalue. Alueen yhtenäisyys perustuu luonnonympäristöön, puutarhasuunnitteluun, katutilaan sekä samaa mittakaavaa oleviin asuinrakennuksiin, jotka on toteutettu yksilöllisin suunnitelmin. Alue on myös asemakaavassa suojeltu.

2. Herttoniemen siirtolapuutarha on esimerkki 1930-luvulla perustetusta, korkeatasoisesta suunnittelua edustavasta hyvin säilyneestä siirtolapuutarhasta. Siirtolapuutarhalla on ollut perustamisaikanaan merkittävä sosiaalinen tehtävä kasvavan suurkaupungin vähävaraisille perheille tarkoitettuna mahdollisuutena pienimuotoiseen huvilaelämään ja puutarhahiljelyyn. Alue on myös asemakaavassa suojeltu.

3. Herttoniemen kartano päärakennuksineen, muotopuutarhoineen ja englantilaisine puistoineen on parhaita 1800-luvun kartanokulttuurin ilmentäjiä. Päärakennuksen rungon muodostaa Herttoniemen fajanssitehtaan entinen polttimorakennus, joka on muutettu asuinrakennukseksi arkkitehti Pehr Granstedtin suunnitelmin vuoden 1813 jälkeen. Herttoniemen kartanopuisto periytyy 1760-luvulta, linnoitusupseeri ja arkkitehti Bengt von Spångenin omistajakaudelta. Alue on myös asemakaavassa suojeltu ja maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö.

4. Pääkaupunkiseudun I maailmansodan linnoitusketju muodostaa yhden yhden merkittävimmistä I maailmansodan aikana rakennetuista linnoituskokonaisuuksista. RKY-rajauksessa on mukana Siilitien länsipuolella sijaitseva linnoite. Alue on osittain asemakaavassa suojeltu. Museoviraston muinaisjäännös-rekisterissä on osoitettu tarkemmin linnoitteiden sijainnit.

5. Länsi-Herttoniemen länsiosassa on pieni osa Viikin opetus- ja koetilaa. Helsingin yliopiston maa- ja metsätieteellisen tiedekunnan Viikin opetus- ja koetilakokonaisuus on rakennettu 1930-luvulla. Laajat entiset Viikin latokartanon peltoaukeat, jotka ovat olleet viljelyksessä 1500-luvulta alkaen, muodostavat maisemallisesti merkittävän historiallisen agraarikerrostuman kaupungistuneessa ympäristössä.

Yleiskaava 2016:n Kulttuuriympäristö teemakartalla on osoitettu kulttuuriympäristöä koskevan määräyksen valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriympäristökohteet. Teemakartta on oikeusvaikutteinen näiltä osin. Valtakunnallisesti merkittävillä maisema- ja kulttuuriympäristöalueilla valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon suunnittelussa. Suunnittelussa on sovitettava yhteen kaavassa osoitettu maankäyttö ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.

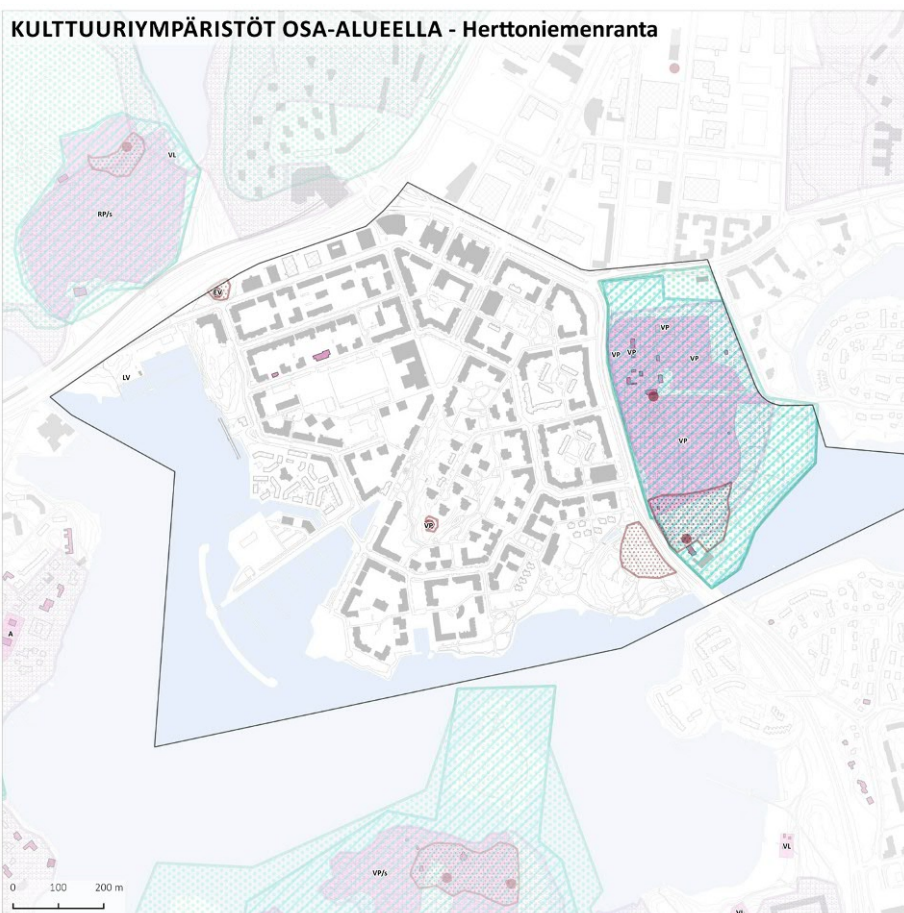
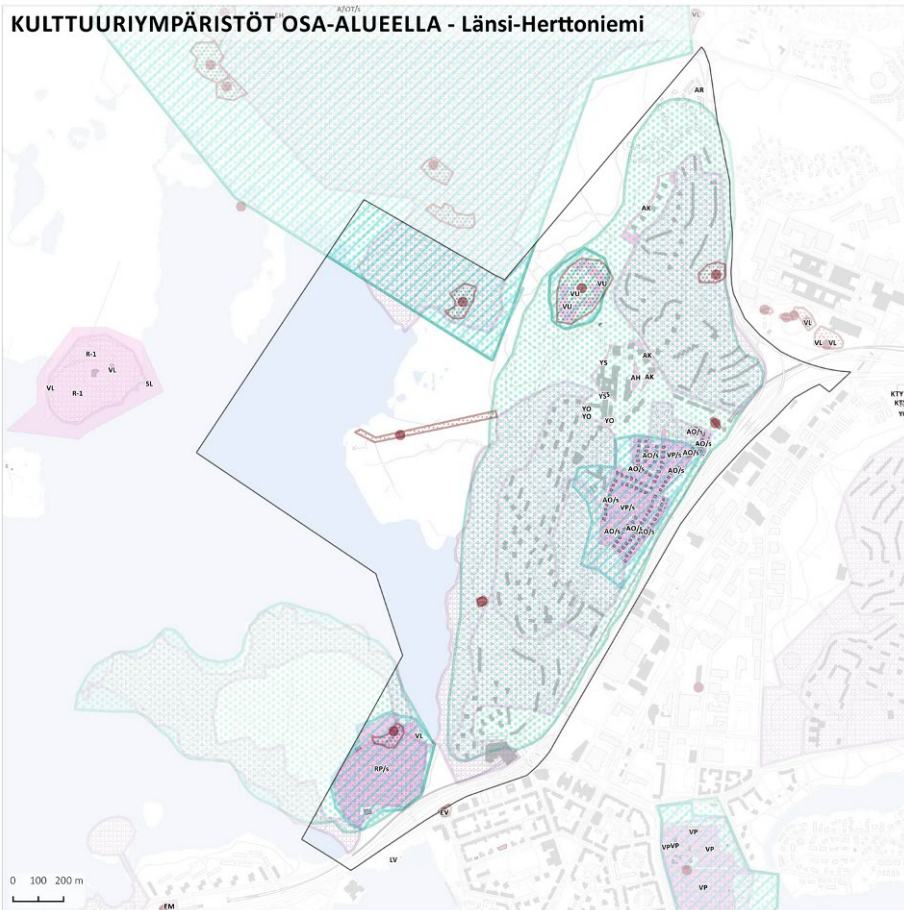
Herttoniemen asuntoalue on kokonaisuudessaan arvotettu on **maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi**. Perusteena on, että se on poikkeuksellisen hyvin säilynyt jälleenrakennuskauden asuinalue. Kivinokka kokonaisuudessaan ja Herttoniemen siirtolapuutarha ovat myös maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö. Kivinokan alueesta tehtiin 1920-luvun loppupuolella kansanpuisto, joka osoitettiin Vallilan, Hermannin ja Sörnäisten työväestön retkeilyalueeksi.

Herttoniemen alueella on useita **muinaisjäännöksiä**, jotka ovat muinaismuistolain nojalla suojeltuja:

Herttoniemenrannassa on kaksi pronssikautista hautaröykkiötä Sorsaniemenpuistossa ja kalliolla Hitsaajankadun ja Itäväylän välissä.

Herttoniemessä on useita vanhoja asuinpaikkoja. Länsi-Herttoniemessä Ryönänlahden Möylän alueella on kaksi autiotonttia. Keskiaikainen Brakvikin tila on mahdollisesti sijainnut niistä jommallakummalla. Pohjoisempi tontti on ollut käytössä vielä 1940-luvulla, ja näkyvät rakenteet liittyvät kohteen viimeiseen käyttövaiheeseen. Eteläisempi autiotontti on 1700-luvun lopun torpan paikka. Kivinokalla Herttoniemen siirtolapuutarhan pohjoisosassa on Brändön kartanon 1600-luvun lopun tonttimaa. Se sijaitsee kallion etelärinteellä olevalla suojaisella terassilla, mutta suuri osa vanhasta tontista on luultavasti tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena. Porolahden rannalla, Abraham Wetterin tien eteläpuolella, sijaitseva Strömsin torppa on ollut olemassa viimeistään 1700-luvun puolivälissä.

Herttoniemen vanhan kartanon aikaan liittyy useita muinaisjäännöksiä. Herttoniemen yritysalueella sijaitsee Mäkelän kantatilan tontti nykyisen Herttoniemen vesitorninmäen eteläisellä rinteellä. Rinteessä on nähtävissä tasainen, ihmisen muokkaama, asutukseen liittyvä terassi. Herttoniemen vanha kartano on sijainnut Tiiliruukinlahden luoteisrannalla, noin 300 metriä 1810-luvulla käyttöön otetusta kartanon nykyisestä päärakennuksesta etelään. Paikalla on tänä päivänä kaksi koulurakennusta ja omakotitalo. Herttoniemen kartanon uuden päärakennuksen paikalla toimi Suomen ensimmäinen

Huomioitavat erityisalueet

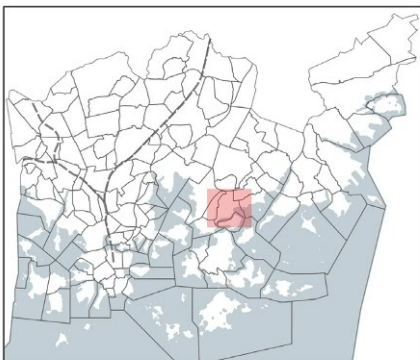
- RKY 2009 -alue
- Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
- Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
- Helsingin kulttuuriympäristöt (2002)
- Unesco:n maailmanperintökohde
- Suomenlinnan suojavyöhyke
- Docomomo-kohde

Suojellut kohteet ja alueet

- Rakennussuojelulailla suojeltu rakennus
- Asemakaavalla suojeltu alue
- Asemakaavalla suojeltu rakennus
- Muinaisjäännösalue
- Muinaisjäännöskohde

 Osa-alueen rajaus

Huom. Katso ajantasainen tieto rakennussuojelulailla suojelluista rakennuksista ja muinaisjäännöksistä Museoviraston aineistoista sekä asemakaavalla suojellut ajantasaisista asemakaavoista.

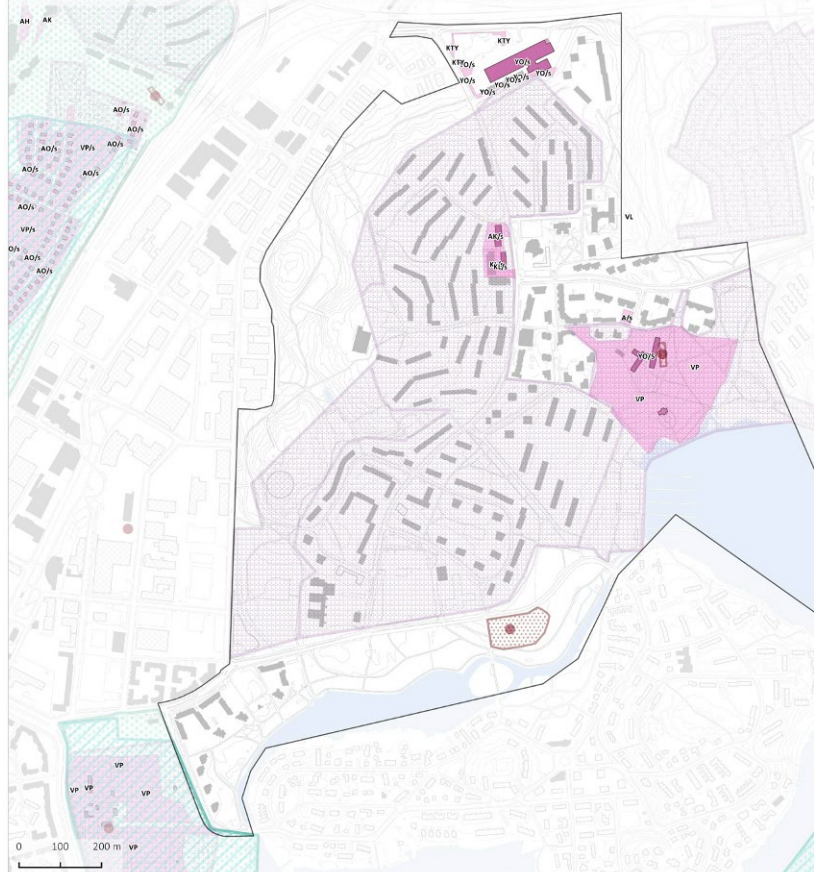
© Helsingin kaupunki
Aineistot: Museovirasto 2018,
Uudenmaan liitto 2016, Unesco 2017,
Docomomo 2018, Yleiskaavoitus 2002,
Asemakaavoitus 2018, Kaupunkimittaus
Pohjakartta: Kaupunkimittaus 2018
Toteutus: PS/Kymp/Aska/Ase 16.11.2018

fajanssitehdas 1760-luvulta 1800-luvun alkuun. Nykyinen päärakennus on rakennettu 1810-luvulla tehtaan entisen polttimorakennuksen paikalle, ja sen kellarikerroksessa on näkyvissä tehtaaseen kuuluneita rakenteita.

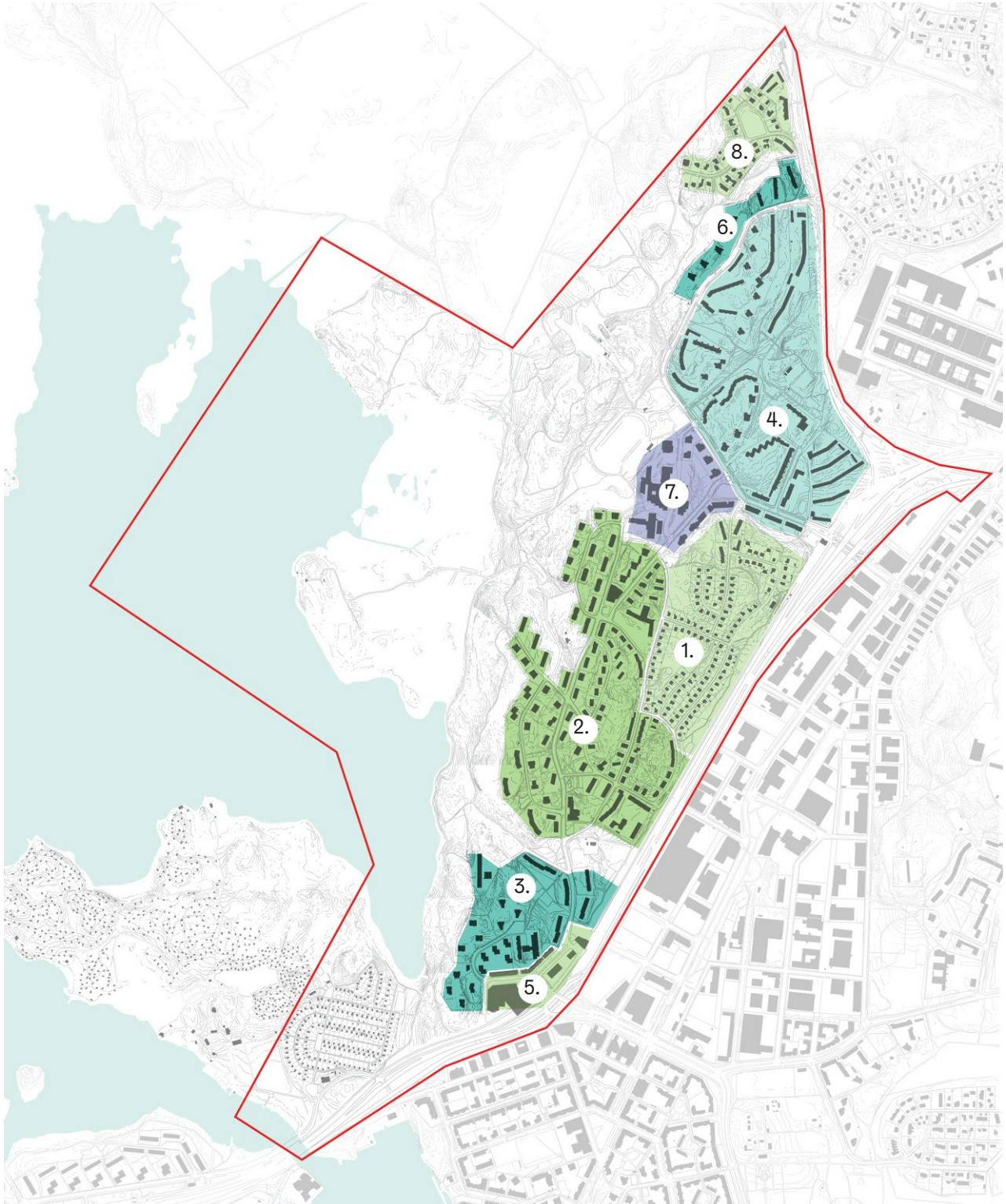
Länsi-Herttoniemen alueella on ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitteita. Siilitien molemmin puolin on kaksi puolustusasemaa vuodelta 1914. Valleistä on näkyvissä vain pieni osa, suurin osa niistä on peitetty maalla. Fastholmassa on ratapenger, jota pitkin on kuljetettu rakennusmateriaaleja Rajakallion varustukselle. Mäenlaskijantien päästä lähtevä ulkoilutie on todennäköisesti I maailmansodan aikainen vanha tielinja, joka tulisi suojella. Ulkoilutien varrella on aikainen varastoluola vuosilta 1914-18. Myös Roihuvuoressa Strömsinlahdenkujan eteläpuolella on I maailmansodan aikainen puolustusasema vuodelta 1914. Siilitien metroaseman länsipuolella on lyhyt (n. 40m) katkelma linnoitustöiden yhteydessä kivetystä tykkitiestä, joka rakennettiin vanhalle tielinjaukselle, joka yhdisti Herttoniemen kartanoa Suurelle rantatielle Malmin suuntaan. Tie esiintyy ainakin 1600-luvun kartoilla.

Lisäksi Herttoniemessä on rakennusten kivijalkoja/kuoppia, jotka vaatisivat tarkempaa inventointia.

KULTTUURIYMPÄRISTÖT OSA-ALUEELLA - Roihuvuori

III Länsi-Herttoniemen kaupunkirakenne ja maisema-analyysi

Länsi-Herttoniemen osa-alueet tyypiteltä kuvailua varten

3.1 Kaupunkirakenne

Alue on kaavoitettu eri vaiheissa ja osa-alueet ja niiden tyypilliset piirteet ilmentävät eri vaiheiden asemakaavoja. Länsi-Herttoniemen rakennetut alueet on tyypitelty kaavoitus- ja rakentamishistorian sekä kaupunkikuvansa mukaan osa-alueisiin. Pääpiirteissään jako noudattaa Länsi-Herttoniemen lähiympäristön suunnitteluohjeessa (KSV 1994) esiteltyä jakoa. Osa-alueet on lueteltu löyhästi rakentumisen mukaisessa järjestyksessä. Tämä kooste on laadittu Länsi-Herttoniemen täydennysrakentamisen suunnitteluperiaatteiden lähtötiedoksi ja kaupunkitilallisessa analyysissä keskitytään Siilitien eteläpuolelle sijoittuvien kerrostalo- ja pientaloalueiden kuvaukseen (osa-alueet 1-3).

1. Pientaloalue

1940-luvun lopulla rakentunut, hyvin säilynyt jälleenrakennuskauden pientaloalue. Yksi- ja kaksikerroksisten rivitalot Susitiellä, Hirvitiellä ja Näätätiellä muodostavat pientaloalueelle eräänlaiset porttiaiheet. Muilta osin alueen rakennuskanta koostuu omakotitaloista.

2. Keskeiset kerrostalokorttelit

Kappalemaisista lamelli- ja pistekerrostaloja maastonmuotoihin ja luonnonympäristöön sovitettuna. Noppamaiset rakennukset on sijoitettu yleensä omille tonteilleen vapaasti puistomaiseen ympäristöön. Rakennukset ovat pääosin nelikerroksisia, mutta Ahmatien, Karhutien, Hirvitiien ja Susitien alueella rakennukset ovat pääosin kaksikerroksisia pienkerrostaloja ja rivitaloja ja alue muodostaa eräänlaisen vaihteluvyöhykkeen muun kerrostaloalueen ja pientaloalueen välille. Kettutiellä, Erätorin pohjoispuolella, on seitsemänkerroksisten tornien kortteli. Julkisivut ovat vaaleita värillisiä rappauspintoja. Kerrostaloalue rakennettiin 1950-luvun kuluessa yhtenäisen, jo 1940-luvulla laaditun asemakaavan mukaisesti.

3. Hiihtäjätien ympäristö

Korkeita tornitaloja ja matalampia lamelleja sovitettuna kallioiseen rinnemaastoon. Rakennuskanta on ajallisesti kerroksellista. Ensimmäiset rakennukset rakennettiin alueelle 1952 laaditun asemakaavan perusteella. Viimeisin kerrostuma on 2000-luvulla vanhan ostoskeskuksen paikalle rakentunut asuinkortteli.

4. Siilitien alue

Korkeiden pistetalojen ja maaston mukaan polveilevien lamellitalojen muodostama kokonaisuus 1950-luvulta. Rakennukset muodostavat väljiä suurkortteleita, jotka limittyvät keskeiseen puistoalueeseen.

5. Herttoniemen metroaseman ympäristö

Asuin- ja liikerakennuskortteleita metroaseman välittömässä ympäristössä.

6. Siilitien pohjoisosan täydennysrakennukset

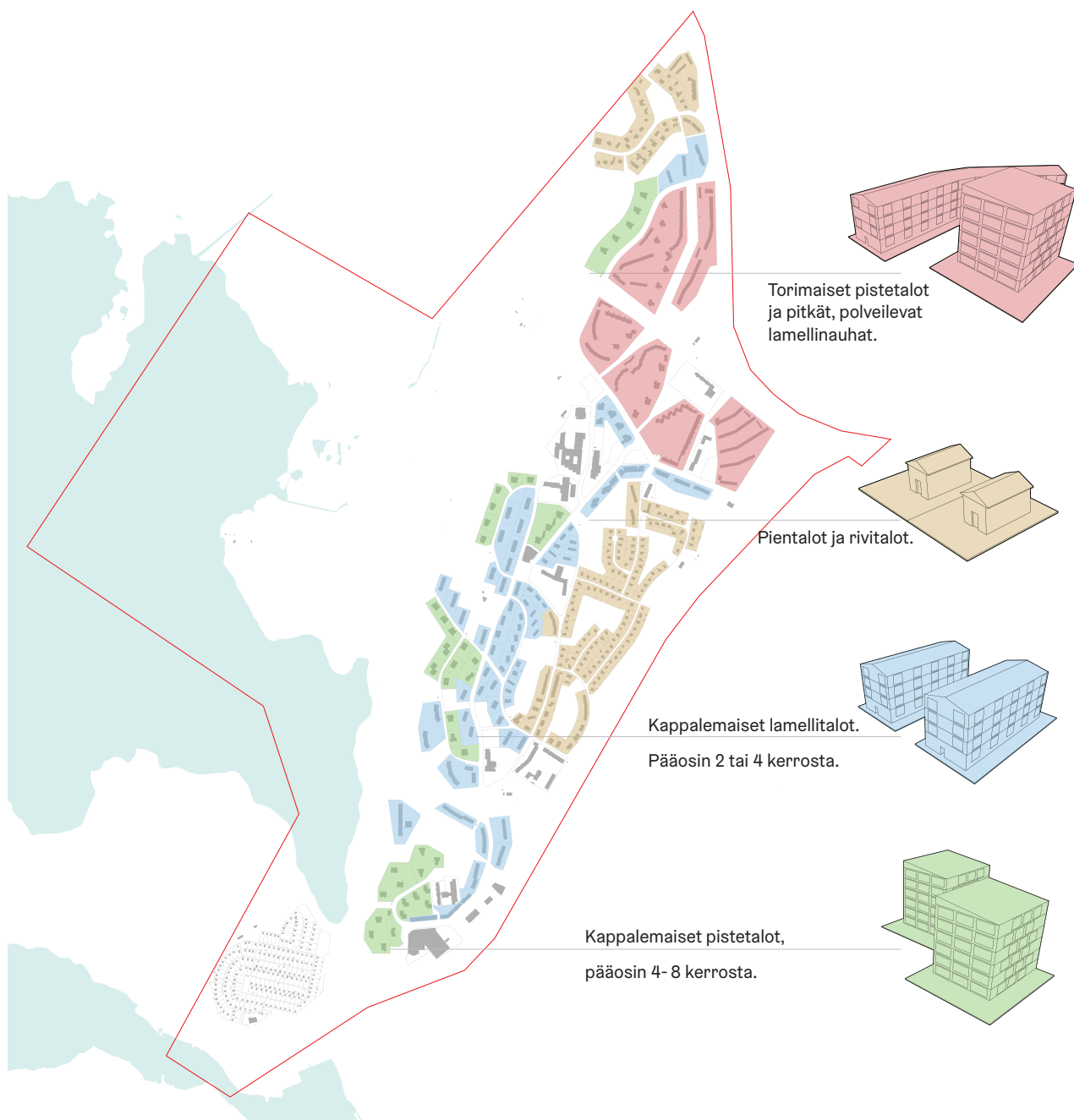
Täydennysrakennusten rivi 1990-2000-luvulta.

7. Siilitien-Siilikujan ja sairaala-alueen uudet korttelit, entinen palvelukeskus

Toteutettuja ja toteuttamattomia tiiviitä kerrostalokortteleita 2000-luvulta. Asemakaavoituksessa ja rakennusten detaljisuunnittelussa tavoitteena on ollut Länsi-Herttoniemen kaupunkikuvaan sopiva täydennysrakentaminen, joka korostaa alueen kaupunkikuvallista merkitystä Länsi-Herttoniemen kahden pääkadun Siilitien ja Kettutien liittymän ympäristössä. Siilitien varrella uudet rakennusmassat ovat korkeampia pistetaloja ja vastaavat hahmoltaan ja korkeudeltaan viereisiä, 50-luvun pistetaloja. Rakennusten sijoittuminen katuun nähdään jatkaa Siilitien metroasemalta alkavaa periaatetta kadun suuntaisesta rakentamisesta. Katualueen ja rakennusten välissä on alueen ominaispiirteisiin kuuluva vihreä, rakentamaton vyöhyke. Rakennukset muodostavat Siilitien katukuvaan risteyskohtiin selkeät kaupunkikuvalliset korosteet. (AK 12220, selostus)

8. Sopulitien alue

Entiseen viljeltyyn laaksoon vuosikymmenten myötä rakentunut pientaloalue muusta kaupunkirakenteesta erillään. Ensimmäiset rakennukset ovat 1950-luvun lopulta ja uusimmat 2000-luvulta.

Erilaiset rakennustyyppit ja niiden vaihtelu Länsi-Herttoniemen alueella

3.2 Kaupunkitilalliset ominaispiirteet

Maasto ja maisemarakenne

Voimakas topografinen vaihtelu ja kallioperäinen maasto ilmenee suurmaiseman lisäksi Länsi-Herttoniemen kaupunkirakenteen sisällä.

1920-luvun suunnitelmissa alueelle hahmoteltiin urbaaneja ja bulevardimaisia pääväyliä, mutta 1940- ja 50-luvuilla asuinalueiden tiestö linjattiin maastoon sovittaen ja osittain hyödynnettiin vanhoja tielinjauksia.

Maasto muodostaa selkeät rajat kaupunkirakenteelle. Lännessä metsäinen kallioselänne laskee jyrkästi Vanhankaupunginlahdelle. Idässä metrorata ja Itäväylä muodostavat rajan Länsi-Herttoniemen ja laaksoon sijoittuvan yritysalueen välille.

Yleisilme ja korttelirakenne

Alueen korttelirakenne koostuu vapaasti maastoon ja tonteille sijoitetuista rakennuksista ja niiden pihoista.

Kaupunginosan yleisilme on vihreä ja puistomainen. 1950-luvulla rakentuneille asuinalueille tyypillinen piirre on toisiinsa lomittuvat pihat, puistot ja luonnonmukaiset viheralueet, jotka muodostavat yhtenäisenä hahmottuvan viherverkoston. Kerrostaloalueilla pihat ovat aitaamattomia ja ne liittyvät saumattomasti toisiinsa ja viheralueisiin.

Sekä kerrostalot että pientalot ovat itsenäisesti hahmottuvia kappaleita ja lähiympäristöönsä nähden keskenään suhteellisen tasakorkuisia. Osa-aluekokonaisuuksien sisällä rakennuskanta on varsin tasaikäistä ja edustaa hyvin aikakauttaan. Rakennusten mittakaava ja sijainti suhteessa katuun vaihtuu luontevasti osa-alueiden välillä.

Puulajeista mänty ja koivu ovat vallitsevia. Pihoilla ja puistikoissa kukkiva kasvillisuus tekee vaikutelmasta paikoin puutarhamaisen. Runsaasta kasvillisuudesta huolimatta vaikutelma on pääosin ilmava.

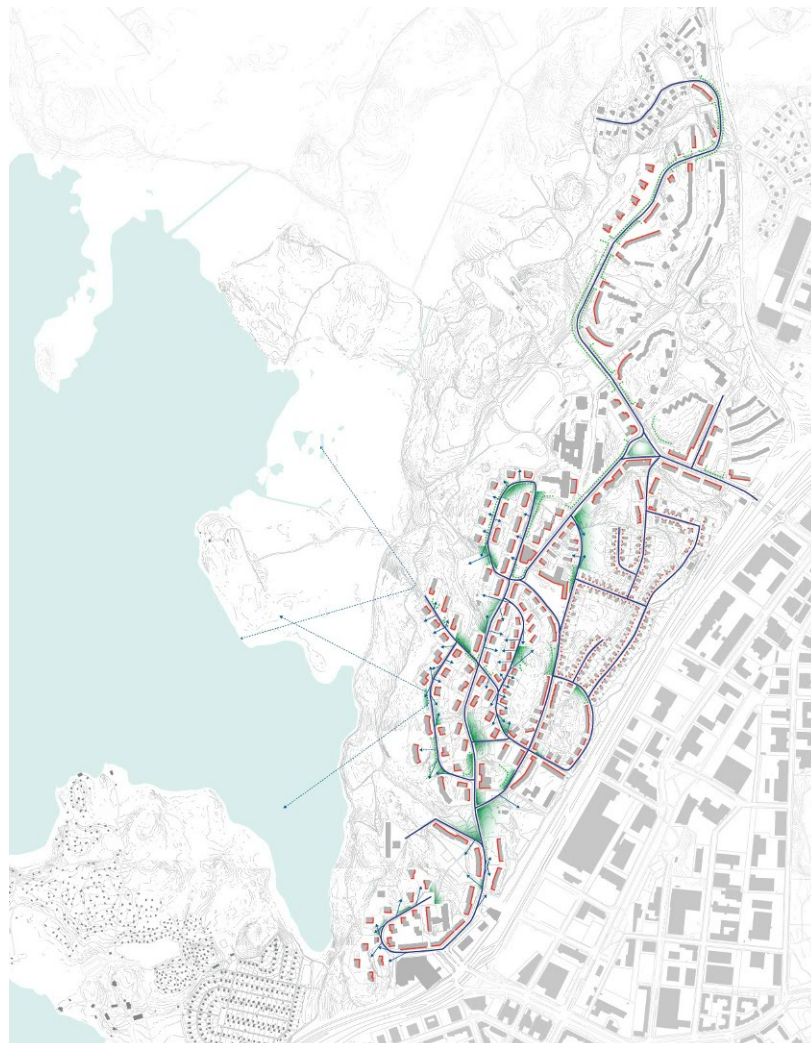
Erityisesti Hiihtäjäntiellä, Mäyrätiellä, Susitiellä ja pientaloalueella tontit liittyvät viheralueiksi kaavoitettuihin kallioisiin lakialueisiin, mikä avartaa kaupunkitilojen muutoinkin ilmavaa ilmettä.

Näkymä Hiihtäjäntien pihoilta Vanhankaupunginlahdelle. (SM 2018)

Herttoniemen pientaloalueen vehreää katutilaa. Tontilla on kapea etupuutarha ja katu sijoittuu tontteja matalammalle. (EV 2018)

Katutilan rajautuminen Länsi-Herttoniemen ja Siilitien alueella ja näkymät Länsi-Herttoniemessä.

Hiihtomäentien katutilaa. Rakennukset on sijoitettu kadun suuntaisesti, mutta tontilla on kuitenkin kapea etupiha, joka rajautuu katuun pienellä korkeuserolla. Maantasokerroksessa on liiketilaa. (EV 2018)

Katutilan ominaisuudet ja näkymät

Kaupunkitilallisesti olennaista on rakennusten sijainti suhteessa toisiinsa, maastoon ja katutilaan. Rakennukset on sijoitettu pääosin irti kadusta, joko kadun suuntaisesti tai vinottain katuun nähden. Katutilan ilmeelle on ominaista, että rakentamisen ja kadun väliin jää selkeä istutusvyöhyke, jolla on tilaa kaupunkikuvaa pehmentävälle kasvillisuudelle.

Vaihtelevat maastonmuodot, korttelialueiden ja pienialaisten puistikoiden vuorottelu sekä rakennusten polveileva ja vapaa sijoittelu muodostavat monimuotoisia ja alati vaihtuvia näkymiä katu ympäristöihin. Kokonaisuuden kannalta on tärkeää tarkastella huolellisesti alueen sisäisiä näkymiä, niiden rajauksia ja päätteitä.

Katuverkko on maaston mukaan linjattu ja polveileva ja tontti- ja kaokoojakadut hahmottuvat hierarkialtaan varsin tasa-arvoisena. Hiihtomäentien ja Siilitien varrella kaupunkikuva on tietyillä jaksoilla muuta aluetta kaupunkimaisempi. Rakennukset sijoittuvat paikoitellen katulinjan suuntaisesti lähemmäs katuja ja rakennusten maantasokerroksissa on pieniä liiketiloja, joista osa on myöhemmin muutettu asunnoiksi.

Alueen keskeiset kokoojakadut, Hiihtomäentie ja Kettutie, kohtaavat Eränkävijäntorilla, joka Herttsikan ala-asteen koulun pihan kanssa muodostaa alueen sisäisen laajimman avoimen tilan. Hiihtomäentien varrelle avoimia tiloja muodostavat myös ns. Kivikkopuisto Mäenlaskijantien risteyksessä, Susikujan puistikot ja Väinönlehto, jossa sijaitsee Hirvenpään maja.

Kadun linjauksen ja rakennusten sijoittelun ohella myös kadun korkeusasemalla on suuri vaikutus katutilan ilmeeseen. Kadut sijaitsevat pääosin rakennuksia ja pihoja matalammalla. Tontit rajautuvat katuun usein poikkileikkaukseltaan kuperasti. Tämä korostuu erityisesti pientaloalueella, missä kapeat etupuutarhat on usein istutettu perennoin tai rajattu kadusta pensain tai matalalla muurilla.

Alueen kaupunkikuvallisia dominantteja ovat etelässä Hiihtäjätien ja pohjoisessa Kettutien ja Siilitien tornitalot. Nämä rakennukset ovat alueen maamerkkejä kaukomaisemassa. Kirkko kellortorneineen muodostaa alueen sisäisen maamerkin.

Viheraluerakenne, laajat viheralueet ja pienet puistikot

Koko kaupunginosan merkittäviä ominaispiirteitä ovat myös laajat selännemetsät ja vapaat rannat.

Ranta-alueet ovat varhaisimpien yleiskaavallisten ja asemakaavallisten tavoitteiden mukaisesti suureksi osaksi rakentamattomia ja asukkaiden saavutettavissa.

Yleiset alueet

	Laajat selänteiden viheralueet
	Laajat laaksojen viheralueet
	Asuntoaluekokonaisuuteen kuuluvat puistot
	Suoja- liikenne- ja muut viheralueet
	Siirtolapuutarha ja kartanoympäristö
	Aikakaudelleen tyypillinen puisto

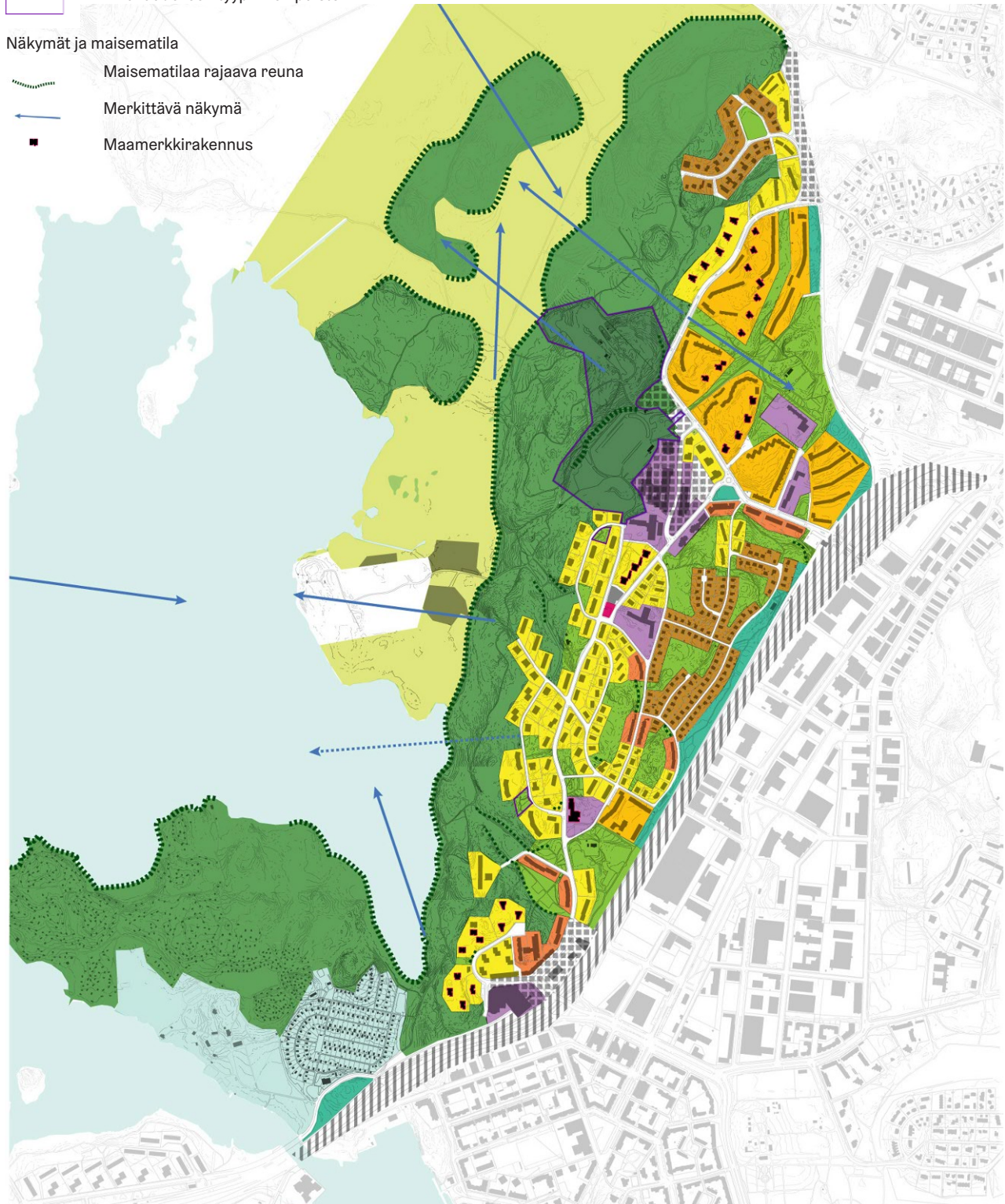
	Liikuntapuisto
	Tori tai aukio
	Teknisen huollon alue
	Suunnitteilla tai rakenteilla oleva alue

	1
	2
	3
	4
	5

pihat, ks.
viereinen
sivu

Näkymät ja maisematila

	Maisematilaa rajaava reuna
	Merkittävä näkymä
	Maamerkkirakennus

Länsi-Herttoniemen ulkotilojen hierarkia, merkittävät näkymät ja maisematilan reunat

3.3 Ulkotilojen hierarkia ja pihat

Ulkotilojen hierarkiaa kuvaavalla analyysikartalla ulkotilat on tyypiteltä ryhmiin, jotka kuvaavat niiden asemaa ja merkitystä maisema- ja kaupunkirakenteessa. Tyypittely ja karttaesitys noudattaa suurelta osin Mellunkylän maiseman ja rakennetun ympäristön tarkastelu –raportissa käytettyä jakoa (Ksv, 2010)

Yleisten alueiden ulkotilojen kuvaukset:

Laajat selänteiden viheralueet käsittävät pääosin laajoja metsäalueita tai niiden osia. Jo vuoden 1946 asemakaavassa varattiin alueen länsipuolella olevat rinteet ja ranta-alueet yhtenäistä suurta puistoaluetta varten.

Laajat laaksojen viheralueet. Fastholman ja Herttoniemen metsäselänteiden välillä on alavaa viheraluetta, joka on osittain avointa, osittain metsittynyttä entistä vesijättömaata ja niittyä. Muut laaksojen viheralueet ovat pääosin entistä ja nykyistä viljelymaata. Avoimen ja sulkeutuneen maiseman vaihtelu rikastuttaa virkistyskokemusta.

Asuinaluekokonaisuuteen kuuluvat puistot ovat kaupunkirakenteen sisäisiä, alueen asemakaavoissa osoitettuja viheralueita, jotka on suunniteltu ja toteutettu yhtäaikaaisesti korttelialueiden kanssa. Tapauksissa, joissa puiston ilme on säilynyt alkuperäisen kaltaisena tai jos puisto on palautettavissa alkuperäiseen asuunsa, on kyseessä lisäksi aikakaudelle tyypillinen puisto. Tällainen kohde on esimerkiksi pieni ns. Mäyräpuistikko Mäyrätien varrella ja pieni puistikko Portimopolun pohjoisosan sisäkaarteessa. Myös liikuntapuisto on aikakaudelleen tyypillinen puisto.

Suoja- liikenne- ja muut viheralueet ovat viheralueita, joiden käyttöä rajoittaa esimerkiksi liikenneväylän läheisyys tai joiden sijainti on muuten epäedullinen.

Siirtolapuutarha ja Kulosaaren kartanoalue ovat aitaamattomia ja liittyvät osaksi alueellista viher- ja virkistysaluejärjestelmää.

Liikuntapuisto. Vuoden 1946 asemakaavassa läntiselle viheralueelle osoitettiin järjestettäväksi urheilukenttä ja hiihtomäki.

Torit ja aukiot. Eränkävijäntori Hiihtomäentien ja Kettutien risteyksessä on alueen sisäinen keskus.

Teknisen huollon alue sijaitsee alavalla maalla Fastholman ja metsäselänteiden välillä. Alueella on kaupunkiympäristön teknistä huoltoa palvelevia tukikohtia (lumenvastaanottoa paikka ja ylläpidon varikko).

Suunnitteilla tai rakenteilla olevat alueet on osoitettu omalla sävyllään. Näiden alueiden asemakaava on valmisteilla tai odottaa rakentumista, tai alueen rakentaminen on käynnissä.

Tässä analyysissä alueelle luonteenomaiset pihat on luokiteltu neljään eri tyyppiin sen perusteella, millainen on pihan tilallinen luonne ja suhde katutilaan.

1.

Avoimen korttelirakenteen pihat, joissa rakennusten ohi ja välitse syntyy vaihtelevia näkymiä ja pihan kasvillisuus virtaa vapaasti, liittäen pihan katutiloihin, naapuripihoihin ja ympäröiviin puisto- ja metsäalueisiin. Tyypillisesti tontilla sijaitsee yksi kappalemainen piste- tai lamellitalo. Varsinaista etu- ja takapihaa ei muodostu.

2.

Laajat puistomaiset korttelipihakokonaisuudet ovat Siilitien alueelle tyypillisiä. Pitkät maastonmuotoja myötäilevät lamellitalot ja tornimaiset pistetalot muodostavat laajoja sisäpihamaisia korttelikokonaisuuksia. Korttelit ovat väljiä ja puoliavoimia: paikoitellen rakennusten rajaamia, paikoitellen ympäristöön vapaasti virtaavia.

3.

Katulinjan suuntainen rakennus, kerrostalo tai rivitalo sijoittuu lähelle katulinjaa ja rajaa kadun näkymiä voimakkaammin, kuin avoimen korttelirakenteen pihoilla. Kadun ja rakennuksen väliin muodostuu kapeahko etupiha, oleskelupihaan sijoittuessa rakennuksen taakse, näkymien ulottumattomiin.

4.

Pientalopihat ja puutarhat ovat pääasiassa omakotitalojen piha-alueita. Länsi-Herttoniemen jälleenrakennuskauden pientalopihat muodostavat hyvin puutarhamaisen ja yhtenäisen miljöön. Alueella on useita pihoja, joille kaupungin puutarhaneuvojana toiminut Elisabeth Koch laati pihasuunnitelman. Länsi-Herttoniemen pientaloaluetta voidaan pitää sen omaleimaisuuden vuoksi yhtenä Kochin tuotannon hienoimmista ja säilyneimmistä kokonaisuuksista. Suunnitteluperiaatteiltaan pihat jakautuivat tyypillisesti kadun puoleiseen kapeaan etupuutarhaan, ja rakennuksen taakse sijoittuviin oleskelupihaan ja hyötytarhaan. Alueella on paljon luontaista puustoa kuten komeita mäntyjä. Myös Sopolitien ympäristössä on pientaloalue, mutta tässä tarkastelussa se on jätetty kevyemmälle tarkastelulle.

5.

Julkisten rakennusten pihat. Kirkon ympäristö, koulujen, päiväkotien ja palveluasumisen pihat.

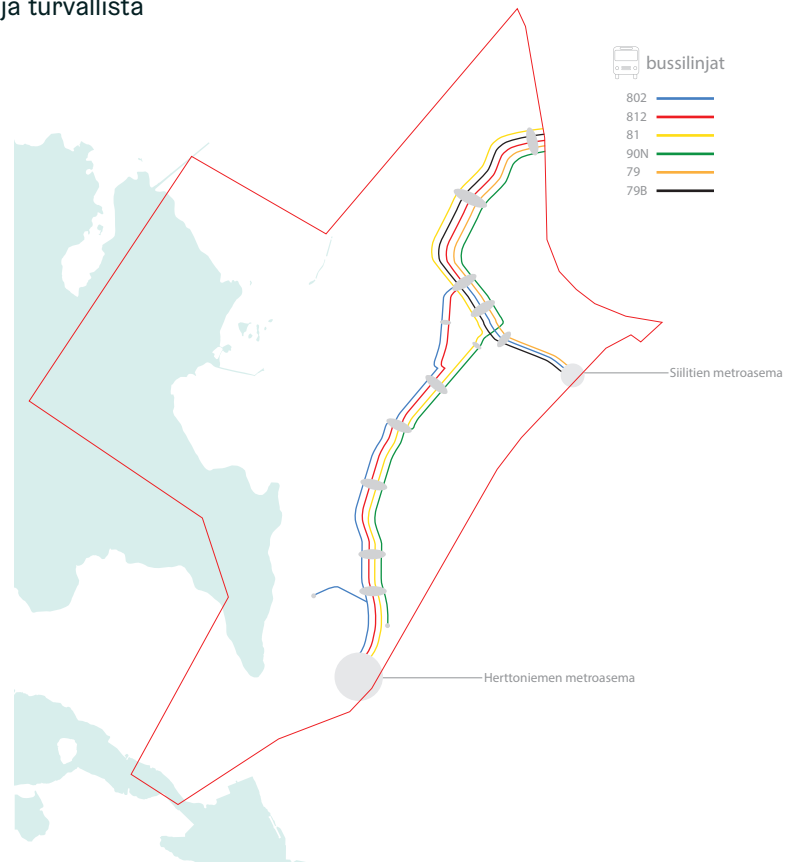
3.4 Liikenne

Alueen katuverkko on pääosin ajalta ennen voimakasta autoistumista. Kadut ovat mitoitettu kulkuyhteyksiksi kaikille silloisille kulkumuodoille ja kunnallisteknisille verkostoille. Ne noudattavat korttelirakenteen tapaan maastoon istuvia linjauksia. Suuria kalliroleikkauksia tai isoja täyttöjä ei juurikaan ole tehty.

Valtaosalle tontteja ei ole osoitettu velvoiteta rakentaa pysäköintipaikkoja, jonka johdosta kadunvarsilla on melko runsaasti pysäköintipaikkoja. Kadunvarsipysäköinnin kysyntä on suurta.

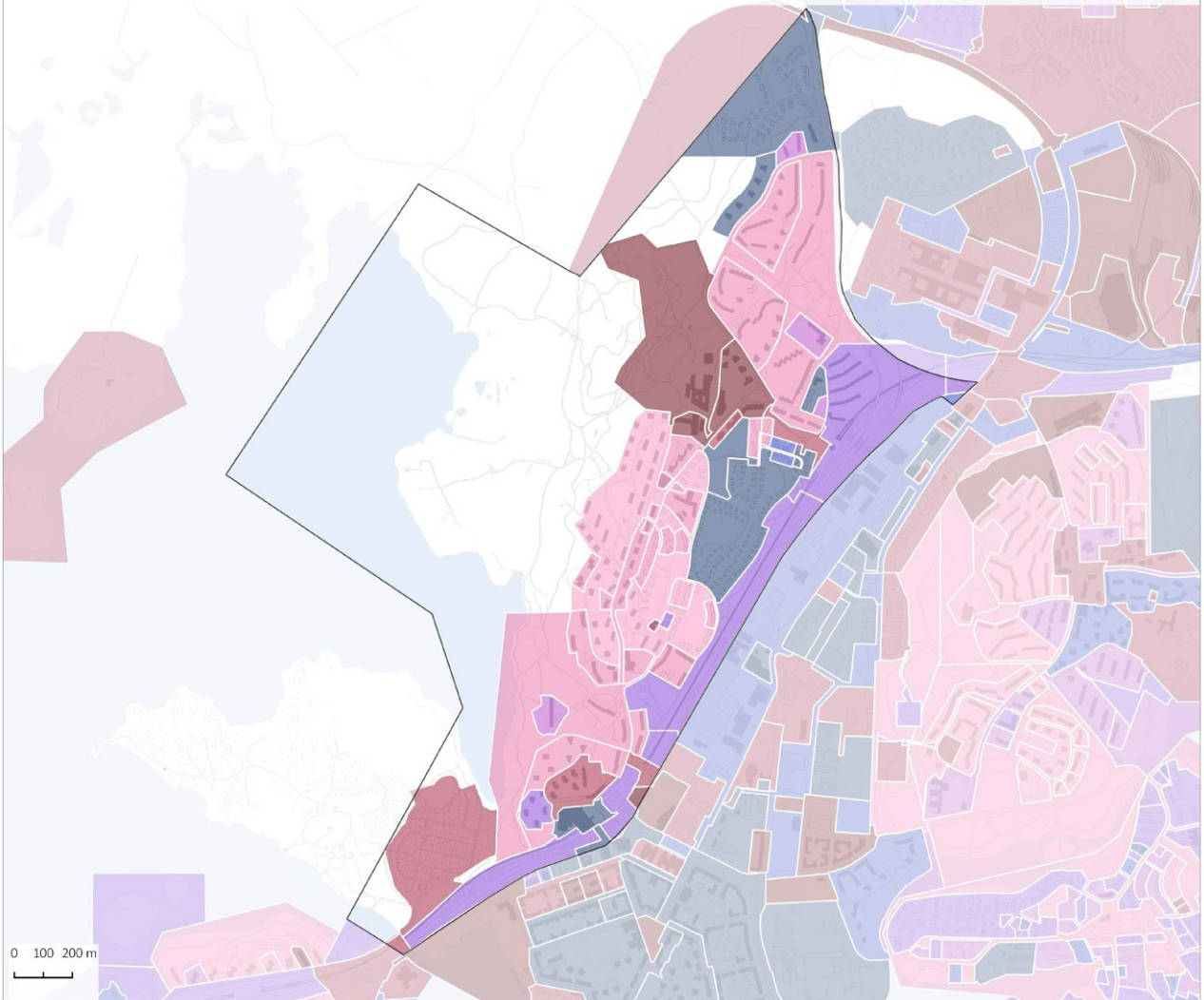
Jalkakäytävät ovat pääsääntöisesti kapeita. Pyöräliikennettä varten katujen varsiin ei ole juurikaan tehty järjestelyitä. Katutilojen mitoituksista johtuen nykyaikaiset pyöräliikenteen järjestelyt eivät myöskään pääsääntöisesti ole mahdollisia ilman, että erityisesti pysäköintimahdollisuuksia karsittaisiin voimakkaasti. Tällainen intressiristiriita on olemassa Hiihtomäentie-Kettutie-kokoojakadulla ja Siilitiellä.

Joukkoliikenne perustuu metroliityntään Siilitien ja Herttoniemen metroasemille ja muita yhteyksiä parantaviin bussilinjoihin. Länsi-Herttoniemeen ei suuntaudu merkittävää läpikulkuliikennettä, kuten esimerkiksi alueeseen rajautuvalle Itäväylälle. Alue on liikenteen häiriöiden kannalta rauhallista ja turvallista aluetta.

Länsi-Herttoniemen aluetta palveleva joukkoliikenne

KAAVAN VOIMAANTULOVOUSSI OSA-ALUEELLA - Länsi-Herttoniemi

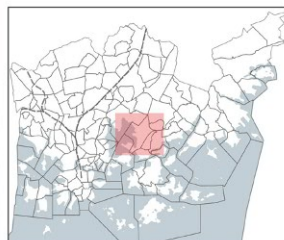

Kaavan voimaantulovuosi

- ennen 1880
- 1880 - 1889
- 1890 - 1899
- 1900 - 1909
- 1910 - 1919
- 1920 - 1929
- 1930 - 1939
- 1940 - 1949
- 1950 - 1959
- 1960 - 1969
- 1970 - 1979
- 1980 - 1989
- 1990 - 1999
- 2000 - 2009
- 2010 - 2019

Osa-alueen rajaus

Huom. Jos voimaantulopäivä ei ole tiedossa, vuosiluku perustuu vahvistamispäivämäärään.

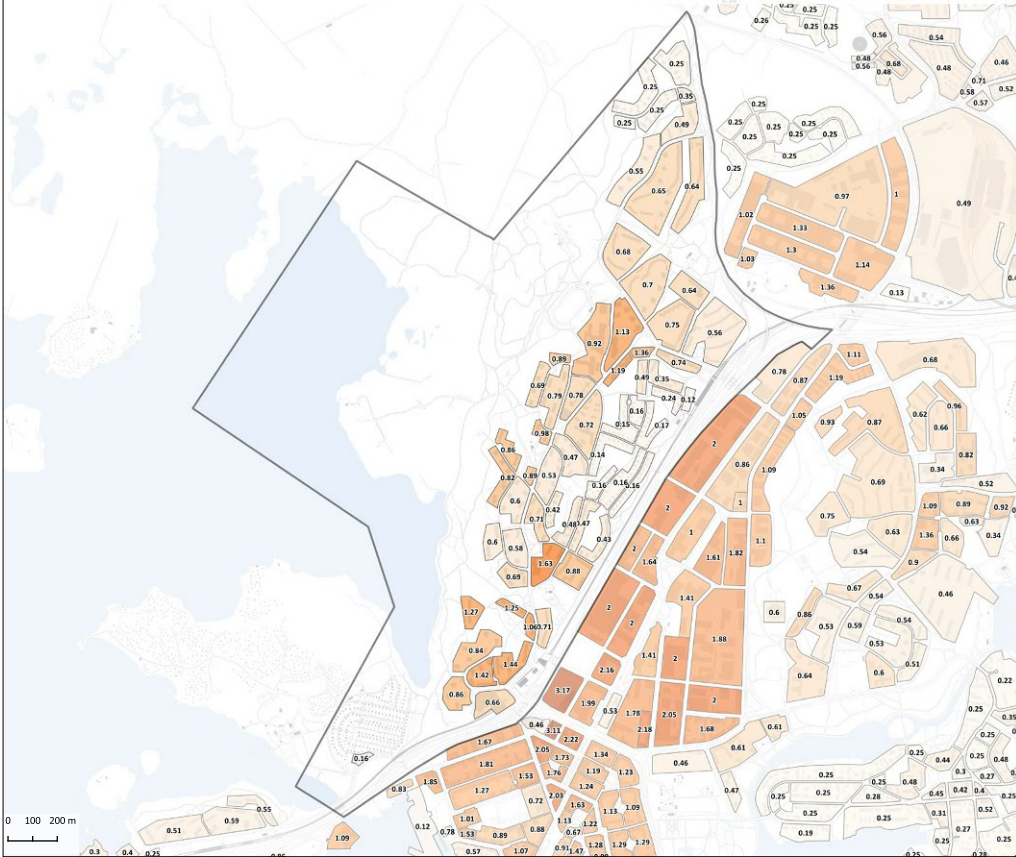

© Helsingin kaupunki
Aineistot: Kaupunkimittaus 2019,
Facta / Maankäyttö ja
kaupunkirakenne 2019
Pohjakartta: Kaupunkimittaus 2019
Toteutus: Kymp/Aska/Ase/PS

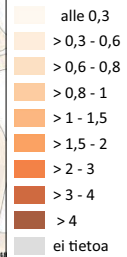
3.5 Asemakaavojen valmistumisvuodet

Länsi-Herttoniemessä on voimassa useita asemakaavoja vuosilta 1946-2017. Pääosalla keskeisistä kerrostaloalueista on voimassa edelleen ensimmäinen asemakaava 1940-50-luvuilta. Herttoniemen metroaseman lähiympäristöä on kaavoitettu uudelleen 1960-2000-luvuilla. Laajempia kokonaisuuksia on uudelleenkaavoitettu muutama otteeseen: pientaloalue ja Sopulitien alue 1990-luvulla sekä julkisten rakennusten alue 2010-luvulla. Pientaloalueen asemakaavoituksessa otettiin huomioon suojelutarpeet asemakaavamääräyksiin. 1940- ja 50-lukujen asemakaavoissa ei ole suojelumerkintöjä, jotka tulevat harkittavaksi täydennysrakentamisen kaavaprosessin yhteydessä.

KAAVANMUKAINEN KORTTELITEHOKKUUS OSA-ALUEELLA - Länsi-Herttoniemi

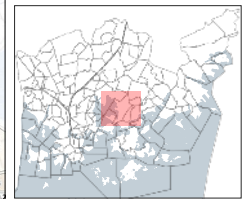

Kaavanmukainen korttelitehokkuus

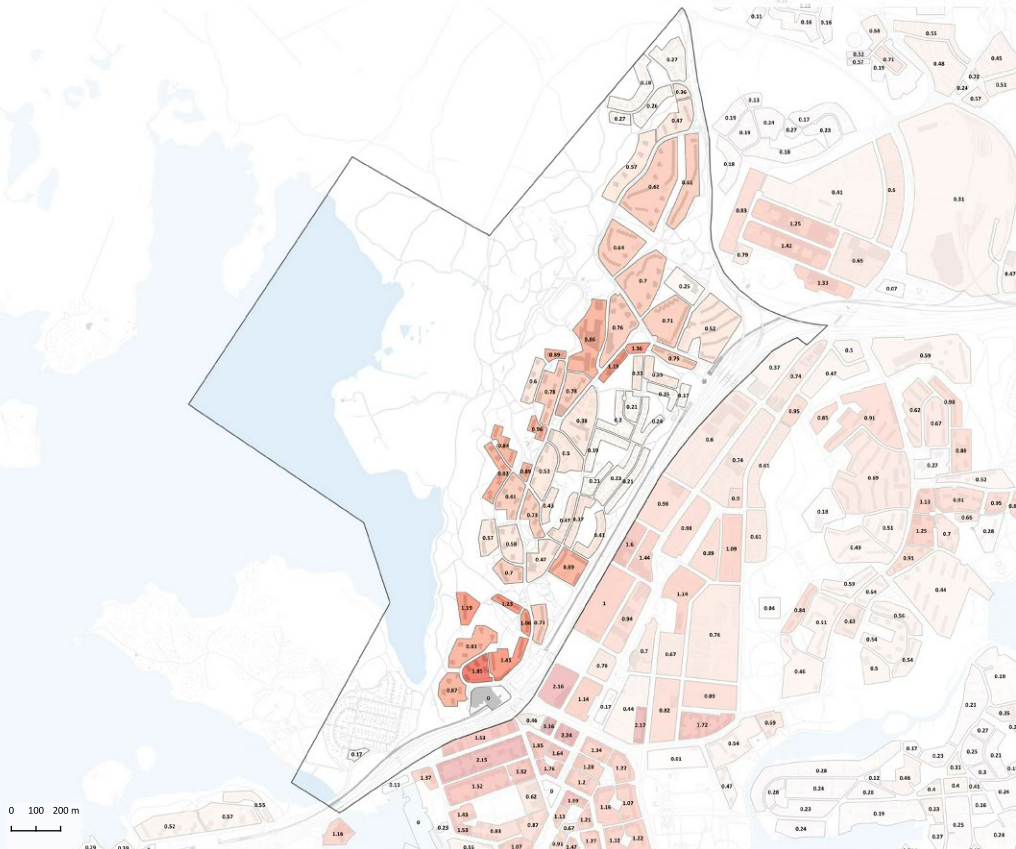
Osa-alueen raja

Kaavanmukainen korttelitehokkuus on laskettu jakamalla korttelin rakennusoikeus korttelin pinta-alalla.

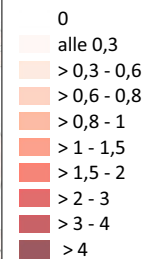

© Helsingin kaupunki
Aineistot: HSY/SeutuRAMAVA 2017
Pohjakartta: Kaupunkimittaus 2018
Toteutus: Kympp/Aska/Ase/E-MN
18.12.2018

TOTEUTUNUT KORTTELITEHOKKUUS OSA-ALUEELLA - Länsi-Herttoniemi

Toteutunut korttelitehokkuus

Osa-alueen raja

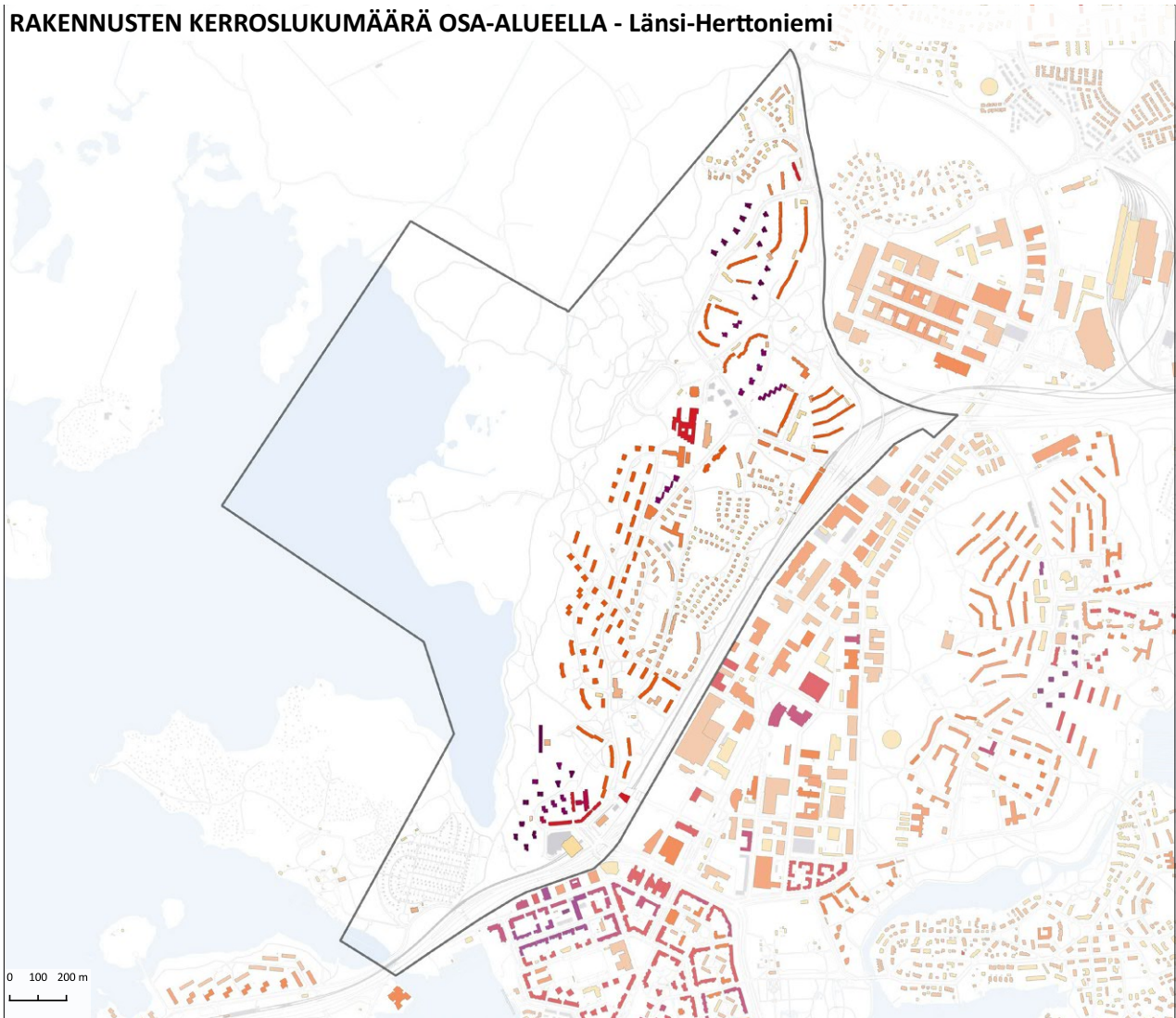
© Helsingin kaupunki
Aineistot: HSY/SeutuRAMAVA 2017
Pohjakartta: Kaupunkimittaus 2018
Toteutus: E-MN/Kymp/Aska/Ase
11.10.2018

3.6 Kaavanmukainen ja toteutunut korttelitehokkuus

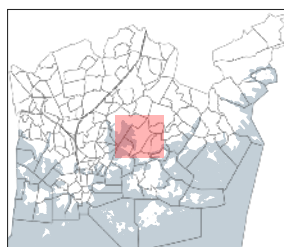
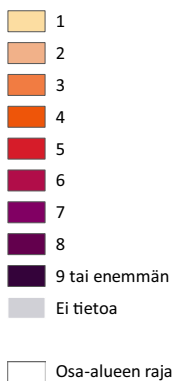
Länsi-Herttoniemen asemakaavojen mukainen korttelitehokkuus vaihtelee välillä $e=0,12$ ja $e= 1,63$. Tehokkaimmat korttelit sijaitsevat Herttoniemen metroaseman lähellä ja toisaalta uusimmilla asemakaavoitetuilla alueilla, Siilitien-Kettutien alueella ja uudelleenkaavoitetulla sairaala-alueella. Vähiten tehokkaat korttelit sijaitsevat Herttoniemen pientaloalueella ja Sopolitiellä.

Kortteleiden toteutunut korttelitehokkuus on lähellä kaavanmukaista korttelitehokkuutta. Toteutunut korttelitehokkuus ylittää kaavanmukaisen korttelitehokkuuden Herttoniemen metroaseman lähimmissä kortteleissa sekä pientaloalueella.

RAKENNUSTEN KERROSLUKUMÄÄRÄ OSA-ALUEELLA - Länsi-Herttoniemi

Rakennusten kerroslukumäärä 01/2016

© Helsingin kaupunki
Aineistot: Facta/Maankäyttö ja
kaupunkirakenne 01/2016
Pohjakartta: Kaupunkimittaus 2018
Toteutus: Kympp/Aska/Ase/E-MN
15.11.2018

3.7 Rakennusten kerroslukumäärä

Kerroslukumäärät Länsi-Herttoniemessä vaihtelevat alueittain. 1950-luvulla rakentunut kerrostaloalue on hyvin tasakorkuista ja tasarakeista, kerrostaloalueen länsiosassa noin 4-kerroksista ja itäosissa noin 2-kerroksista. Pientaloalueella rakennukset ovat 1-2-kerroksisia. Kettutien muutama 7-kerroksinen rakennus poikkeavat lähiympäristöstään ja ovat siirtymä kohti Siilitien pohjoispuolen korkeampia rakennuksia. Siilitiellä rakennukset ovat enimmäkseen joko 7-kerroksisia pistetaloja tai 3-4-kerroksisia, maastoon istutettuja lamellitaloja.

Uudemmat täydennysrakennukset noudattavat ympäristönsä kerroslukumääriä. Siilitien-Siilikujan vuonna 2017 valmistuneet asuinkerrostalot ovat 8-kerroksisia ja vertautuvat Siilitien toisen puolen pistetaloihin. Siilitien pohjoispäässä 1990- ja 2000-luvuilla rakennetut uudisrakennukset ovat 8-kerroksisia pistetaloja ja 5-kerroksinen lamellitalo.

Herttoniemen metroaseman ympäristö poikkeaa muusta Länsi-Herttoniemestä korkeiden rakennusten ryppäällään. Jo alkuperäiset, 1950-luvulla rakennetut pistetalot mäen päällä ovat 7-8-kerroksisia ja myöhemmin rakennetut täydennykset ovat 5-7-kerroksisia. Tulevaisuudessa Herttoniemen metroaseman kehittyessä ja uudistuessa metroasemalle on tulossa vielä näitäkin korkeampia rakennuksia.

3.8 Kaavio saapuneiden mielipiteiden kohdistumisesta alueelle (2017 mennessä)

Vuosina 2014-2017 saapui yhteensä lähes 100 mielipidekirjettä ja viranomaisten kannanottoa. Tässä on tiivis kooste saapuneesta palautteesta ja mihin se kohdistui.

- Länsi-Herttoniemi on poikkeuksellisen hyvin eheänä säilynyt jälleenrakennuskauden asuinalue. Alueelle tyypillistä ovat avokalliot, korttelien kallioiset puistot, pihojen pouistomaisuus ja avoimuus, väljät näkymät, asutuksen ja luonnon välinen vuoropuhelu. Kaupunkirakenne ja rakennukset ovat aikansa merkittävien arkkitehtien suunnittelemaa.

- Ylemissä kaavoissa (Uudenmaan maakuntakaava, yleiskaava 2002) alueen kulttuurihistorialliset, rakennustaiteelliset ja maisemalliset arvot on tuotu vahvasti esille

- Herttoniemen aluetta tulisi tarkastella suurempana kokonaisuutena

- Uudisrakennusten mitoitus, sijoittelu, rakennustyyppi, aukotus, kattomuodot, julkisivumateriaalien tulee sopeutua nykyiseen. Tulee selvittää, minkälaisia asuntoja, talo- ja asuntotyyppejä tarvitaan. Lisää perheasuntoja.

- Alue liittyy Vanhankaupunginlahden virkistys- ja luonnonsuojelualueisiin; luontoselvitykset?

- Kalliot ja puistot maisemallisesti tärkeitä lähivirkistysalueita; ei kallioiden räjäytyksiä (nykyiset rakennukset eivät myös kestä); rakentaminen puistoihin ja leikkipaikkoihin ristiriidassa sen kanssa, että alueelle tulossa lisää lapsiperheitä

- Rakentaminen olemassa olevien katujen varteen säästää kallioisia metsiköitä ja voidaan hyödyntää olemassa olevaa infrastuktuuria. Rakentamista voidaan tutkia katujen varsille niin, että talot sopeutuvat ympäristöönsä.

- Kerrostalo- ja omakotialueiden muutostöissä kaupunki on ollut äärimmäisen tarkka, miten samalla suunnitellaan 50-luvun tyylistä poikkeavaa rakentamista? Maltillinen täydennysrakentaminen tarkoin harkituilla paikoilla nykyiseen rakentamiseen sopeutuen.

- Kadut ovat kapeita, ei jalkakäytäviä, pysäköinti tien varsilla – Miten lisääntyvä liikenne hoidetaan kapeille kaduille?

- Omakotialue on valtakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö (RKY), ei rakentamista

- Tutkitaan ensin täydennysrakentamismahdollisuudet Herttoniemen ja Siilitien metroasemien ympäristöissä – ensisijaisesti 500-600 m metroasemasta tai 200-300 m bussipysäkestä

- Selvitetään julkisten palvelujen (päiväkodit, koulut, leikkipaikat, puistot) riittävyys koko alueella

- Kaavoituksen yhteydessä tulisi määrittellä yksittäisten kohteiden suojelutavoite ja tehdä maisema-analyysi, määrittellä arkeologisten kohteiden suojelu

- Maisema-analyysin avulla arvioidaan rakentamismahdollisuudet

- Suunnittelu tulisi tehdä yhteissuunnitteluna

- Kaavoituksella ei saa vaikeuttaa Kansallisen kaupunkipuiston perustamista

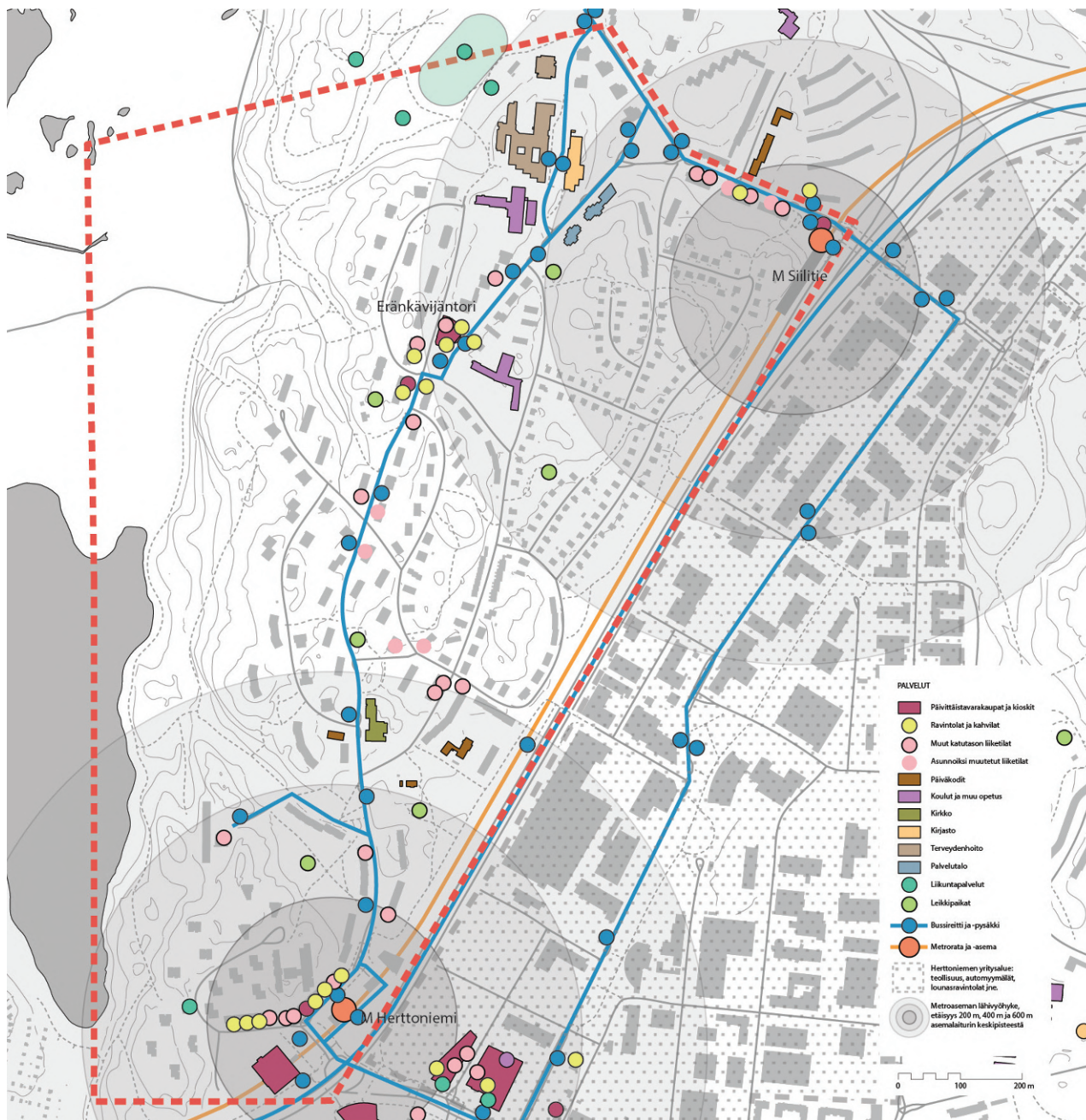
- Lisääntyvä väestömäärä turvaa palvelut ja hyvän julkisen liikenteen palvelut

- Monet vanhan idealuonnoksen rakentamiskoista ovat toimivia ja sopivat ympäristöönsä edellyttäen että puistoihin pääsee kaduilta

- Herttoniemen päiväkodin siirtäminen Suksipuistoon ja nykyiselle paikalle rakentamista on hyvä.

- Odotetaan Itäväylän kaupunkibulevardin ajatuksien täsmentymistä (nopeuden lasku mahdollistaa lisärakentamisen Itäväylän varteen)

- Toivotaan palveluita, esim. liikuntatiloja, tekonurmi- ja koripallokenttiä, hiihtomaja, Erätorin elvyttämistä, kauppa Siilitielle, kahviloita, vanhainkoti, Siilitien alakoulun kaikki tilat käyttöön...

Länsi-Herttoniemen palvelut. Kartta Emma Valtonen.

3.9 Palvelut

Eteläisen Länsi-Herttoniemen palvelut keskittyvät metroasemien ympäristöön ja Erätorille. Jonkin verran yksittäisiä palveluita sijaitsee muualla, esimerkiksi Hiihtomäentien varrella. Myös Herttoniemen kirkko sijaitsee Hiihtomäentien varrella. Ihmisvirrat metroasemilla ovat vilkkaita ja Länsi-Herttoniemen bussilinjat kulkevat Hiihtomäentietä pitkin, joten on luonnollista, että palvelut keskittyvät kyseisiin paikkoihin.

Vuonna 2017 Länsi-Herttoniemessä oli neljä päivittäistavarakauppaa tai kioskia, 14 ravintolaa tai kahvilaa ja 18 muuta liiketilaa, esimerkiksi kampaamoita ja pesuloita. Huomionarvoista on, että kuusi maantasokerroksen liiketilaa oli muutettu asuinkäyttöön Hiihtomäentien, Susitien ja Siilitien varrella.

Eteläisessä Länsi-Herttoniemessä on kolme päiväkotia, yksi ala-asteen koulu sekä yksi yläaste ja lukio. Leikkipuistoja on yksi ja leikkipaikkoja sen lisäksi viisi. Liikuntapaikat keskittyvät Herttoniemen liikuntapuistoon.

Lähteet

Herttoniemen alueen historiaa:

Packalén Eva, 2008: Herttoniemi : kylä, kartano, kaupunginosa. Helsingin kaupunginmuseo.

Strang Jan, 2018: Herttoniemen huvilat 1880-2018. Pdf-julkaisu.

Kuvalähteet on ilmoitettu kuvien yhteydessä. Kartat tekijöiden koostamia, jos muuta ei ole mainittu.

Raportin valokuvien yhteydessä käytetyt lyhenteet:

SM- Sakari Mentu, EV - Emma Valtonen

Kaupungin julkaisuja ja raportteja:

Herttoniemen ja roihuvuoren viheraluesuunnitelma 2006-2015 osat 1-4 ja 2/4, Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 2006:12/ Katu- ja puisto-osasto

Sädevirta, Sirkka ; Salastie, Riitta ; Karisto, Maria, (2003): Korsutietä Näätäkujalle Helsingin jälleenrakennuskauden pientaloalueet osa I. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2003:12.

Horo, Anne (2003) Korsutietä Näätäkujalle. Helsingin jälleenrakennuskauden pientaloalueet. Osa II, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2003:12.

Brantberg, T. & Santasalo, T. (1994): Länsi-Herttoniemen lähiympäristön suunnitteluohje. Helsinki: Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 1994:15.

Putkonen, L. (1994): Herttoniemen rakennettu ympäristö. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisu ja 1994:23.

Länsi-Herttoniemi inventointi ja yleiskaavan alueelliset ohjeet ja suositukset, Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto yleiskaavaosasto, julkaisu YB:19/86, 27.11.1986

Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015-2024 ja metsäverkostaselvitys, korjattu ehdotus, Helsingin kaupunki, Ympäristökeskus, Lauri Erävuori, Esa Lammi ja Pekka Routasuo; 29.09.2015

Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:17

Helsingin viher- ja virkistysverkoston kehittämissuunnitelma – VISTRA II . Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston Asemakaavaosaston selvityksiä 2016:2

A detailed topographic map of an urban area in Helsinki, Finland. The map shows contour lines indicating elevation, with a prominent ridge running diagonally from the top left towards the bottom right. Buildings are represented by grey-shaded polygons of various sizes and shapes. Roads and paths are shown as thin lines. A large, irregularly shaped area in the upper right is labeled 'Herttoniemen yritysalue'. In the lower right, there is a label 'Herttoniemen yritysalue'. The text 'Linn-Herttoniemi' is visible in the upper left. The title 'Siilitien ja Herttoniemen metroasemien välinen alue: Maisema-analyysi' is centered over the map. The date '25.11.2016' is at the bottom center.

Siilitien ja Herttoniemen metroasemien välinen alue: Maisema-analyysi

25.11.2016

Teksti: Riitta Salastie
Jun Yang
Mervi Nicklen
Laura Hietakorpi
Anu Lämsä
Sakari Mentu

Graafinen suunnittelu ja taitto: Jun Yang

Kartat ja kuvitus: Jun Yang

Sisällys

1. Esipuhe.....	5
2. Maisemakuva.....	6
3. Rakennetun alueen ja ympäristön arvot.....	8
4. Tavoitteet.....	10
5. Maankäyttösuositukset.....	10
4. Lähteet.....	12

Esipuhe

Loppuvuonna 2013 tuli vireille Länsi-Herttoniemen asemakaavanmuutos, jossa pyritään löytämään paikkoja Länsi-Herttoniemen kaupunkikuvaan sopivalle täydennysrakentamiselle. Tavoitteena oli tutkia uusien asuintalojen rakentamisaikoina viheralueiden reunoja, jotka limittyvät korttelialueisiin.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja nähtävillä olleista idealuonnoksista tuli runsaasti palautetta sekä asukkailta että muilta hallintokunnilta. Palautteessa nousi esiin tarve tehdä alueelle maisema-analyysi, jossa tarkasteltaisiin alueen rakentamiselle sopivia paikkoja sekä luonnon- että rakennetun maiseman näkökulmasta. Näistä lähtökohdista kaupunkisuunnitteluvirasto lähti laatimaan maisema-analyysia kesällä 2016.

1.Maisemakuva

Länsi-Herttoniemen 1950- luvun kerros-, rivi- ja omakotitaloalue on rakennettu laajalle kallioselänteelle vaihtelevaan maastoon. Selänteen eteläosassa erottuu korkeiden rakennusten ryhmittymä. Kadut on linjattu maastomuotoja mukaillen ja kadun taso on selkeästi matalammalla kuin etäämmälle sijoitetut rakennukset. Omakotinauhat kiertävät kalliolakeja ja kerrostalot on ryhmitelty katuun nähden vapaasti. Rakennuksien ympäristö on, rakennuksien väljistä sijoittelusta johtuen, metsäinen ja luonnonläheinen. Rakennuksien väliset tilat ovat vaihtelevia, pihat ja taskupuistot sulautuvat kallioselänteiden maastomuotoihin ja muodostavat mielenkiintoisen kokonaisuuden. Alueen selkäranka, Hiihtomäentie, päättyy Erätorille, joka Hertsikan ala-asteen koulun pihan kanssa muodostaa alueen sisäisen laajimman avoimen tilan. Herttoniemen kallioselänne laskee jyrkästi Vanhankaupunginlahdelle.

1.Väinö Valveen puisto ja muistomerkki

2.Itäväylän reunapuiston polku

3.Oravatie omakotialue

7. F.E. Sillanpään puiston kallio

8.F.E. Sillanpään puiston leikkipaikka

9. F.E. Sillanpään puiston aukio

13.Hirvitien ja Susitien välinen metsä

14.Itäväylän reunan puiston kenttä

15. Hirvitien rivitaloalue

19.Väinönlehto

20.Näkymä Mäyrätieltä Vanhankaupungin selälle

21.Saunalahden Fastholman metsäalueen kiinteä muinaisjäänös

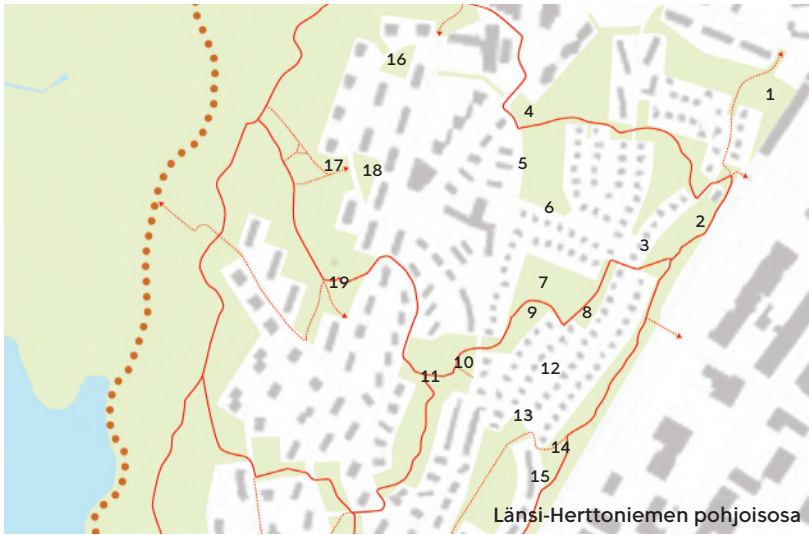
25. Susitien ja Karhutien välisen puistometsän eteläosa.

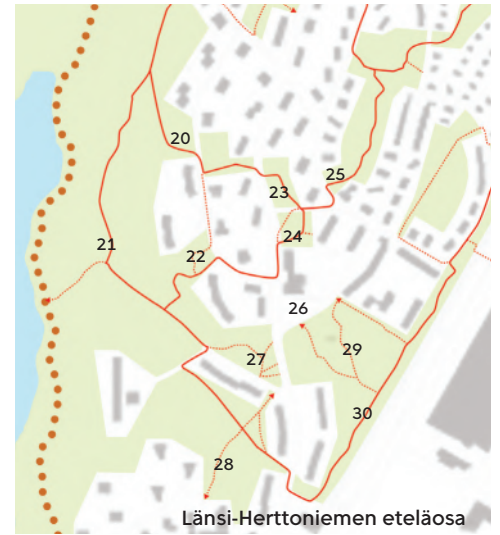
26. Herttoniemen kirkko

27.Hiihtomäenpuisto

Länsi-Herttoniemen pohjoisosa

Länsi-Herttoniemen eteläosa

4.Kettupuiston leikkipaikka

5. Karhutien ja Kettupuiston eteläosa

6. Ilvestie

10.Susitien ja Karhutien välisen puistometsän itäosa

11.Susitien ja Karhutien välisen puistometsän näkymäpaikka

12. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

16.Portimopuiston pohjoisosa

17.Väinönlehto lähellä Portimopolkua

18.Portimopuiston eteläosa

22.Mäyräpuisto

23.Susikujan puiston pohjoisosa

24. Susikujan puiston eteläosa

28. Mäenlaskijanpuiston leikkipaikka

29. Herttoniemen leikkipuisto

30. Itäväylän reunapuiston 50-vuotias lehmusrivi

2. Rakennetun alueen ja ympäristön arvot

Länsi-Herttoniemi on asuinalue, jonka kaupunkirakenne, puistot ja luonnonympäristö muodostavat poikkeuksellisen hyvin säilyneen, koko suomalaisen asuntoarkkitehtuurin ja nykyajan arkkitehtuurin historian kehityksen kannalta merkittävän jälleenrakennuskauden asuntoaluekokonaisuuden. Asuinrakennusten suunnittelu on mittakaavaltaan inhimillistä, maastoon hienosti sovitettua ja arkkitehtuuriltaan korkeatasoista. Erätori on yksi Helsingin ja koko Suomen varhaisista ostoskeskuksista. Lauri Putkonen on inventoinut alueen vuonna 1996 (Länsi-Herttoniemen rakennusinventointi). Alueella sijaitsee myös aikakaudelle tyypillinen urheilu- ja liikuntapuisto ja puistoalueita. Koko tarkastelualue on maakuntainventoinnin kohde. Alue on kulttuurihistoriallisesti merkittävää aluetta. (Uudenmaan kulttuuriympäristöselvitys).

Länsi-Herttoniemen kerrostaloalue on Munkkivuoren ja Maunulan ohella yksi merkittävimpiä jälleenrakennuskauden aluekokonaisuuksia Helsingissä, jolle tulee laatia alueen keskeiset arvot turvaava asemakaava. Alueelle tyypillisiä ovat avokalliot, rinnemetsät, korttelien kallioiset, osin istutetut puistometsäpihat, sekä asutuksen ja luonnon välinen herkkä vuoropuhelu. Kerrostaloalueella on merkittävä jälleenrakennuskauden rakennusperintö. Asuinrakennusten arkkitehtuuri on korkeatasoista ja yksityiskohdiltaan ja kokonaisuutena erittäin hyvin säilynyt. Alueen rakennuksia on peruskorjattu rakennusten arvoja vaalien.

Länsi-Herttoniemen omakotialue on yksi seitsemästä parhaiten säilyneestä jälleenrakennuskauden omakotialueesta Helsingissä (KSV:2003 selvitys). Selvityksessä kiinnitetään erityistä huomioita omakotialueen puutarhahistoriallisiin arvoihin. Länsi-Herttoniemen pientaloalue on RKY 2009-alue (valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä) ja sille on laadittu 1995 alueen arvot turvaava asemakaava. Helsingin yleiskaava 2002:ssa ja Helsingin uudessa yleiskaavassa 2050 Länsi-Herttoniemen omakotialue on osoitettu kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäväksi alueeksi. Pientaloalueen maisematilan hallitsevia piirteitä ovat kolme muuta ympäristöään korkeampaa kalliolakialuetta sekä kaartuvat kadut, jotka on sovitettu vaihtelevaan maastoon. Katujen varsilla on kaupunkikuvallisesti merkittäviä puuryhmiä. Erityisen tyypillistä on katutilan matalampi korkoasema suhteessa pihoihin, jotka nousevat katutilasta kohti kallion lakea. Koko alueella on vain muutama kohta/yksittäinen tontti, joiden osalta olisi mahdollista tutkia täydentävää rakentamista. Talotyyppinä tulee olla rapattu/lautapintainen harjakattoinen 1 ½ kerroksinen omakotitalo. Rakentamisen korkojen ja ympäristön käsittelyn tulee noudattaa olemassa

Merkkien selitykset

Valtakunnallisesti arvokas alue

 Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY2009-alue)

Yleiskaavan kulttuuri- ja maisema-arvot

 Helsingin kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävät alueet (YK 2002 selvitys, YK 2050 Ehdotus)
Aluetta kehitetään siten, että arvot ja ominaisuudet säilyvät.

 Aikakaudelleen tyypillinen puisto (YK 2050 kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt 2014:17)
Puistohistoriallisesti, puutarhataiteellisesti, eri aikakauden tyylipiirteitä tai suunnitteluratkaisuja edustava ja kohtalaisen hyvin alkuperäisen luonteensa säilyttänyt puisto.
Valtaosa merkittävistä puistoista sijoittuu aikakaudelleen tyypilliseen asuintalokokonaisuuteen. Kantakaupungissa melkein kaikki puistot ovat historiallisesti arvokkaita. Osa puistoista ja kaduista on tarkemmin arvioitu puistojen ja katujen arvoympäristöselvityksessä. (HKR 2008-2014)

 Asuntoaluekokonaisuus (YK 2050 kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt 2014:17)
Käytännöllisesti ja ympäristöarvoiltaan merkittävä asuinalue, jolla on erityinen merkitys puutarhakulttuurin kannalta.
Merkinnällä on osoitettu ne eri aikakausien pientalo- ja kerrostaloalueet pihoihin, puistoihin ja katualueisiin, joilla on erityinen merkitys puutarhakulttuurin kannalta. Kaupunkikuvallista ja katu- ja puistokuvaa vahvistava, alkuperäisen asemakaavan ja ympäristösuunnittelun tavoitteiden mukaisena kohtalaisen hyvin säilynyt alue. Alueiden ominaispiirteet tulee säilyttää.

 Aikakaudelleen tyypillinen urheilu- tai liikuntapuisto (YK 2050 kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt 2014:17)
Eri aikakausien tyylipiirteitä tai suunnitteluratkaisuja edustava ja liikuntakulttuurin muutoksista eri vuosikymmeninä kertova, kohtalaisen hyvin alkuperäisen luonteensa säilyttänyt alue.
Vuosisadan alussa reformistinen, toiminnallisuutta korostavan suunnittelun myötä urheilu- ja liikuntapuistot yleistyivät kantakaupungin puistoissa. Rannoille perustettiin uimarantoja ja saariin purjehduksen tukikohtia. Myöhemmin alettiin suunnitella erillisiä liikuntapuistoja. 1950-luvulla olympiarakentaminen toi Helsinkiin monia arvokkaita urheilu- ja liikunta-alueita esim. Stadionin ympäristöön.

Asemakaavoituksella suojeltu puisto

 Puistoalueet (VP/S) alueita joiden luontosuhteita ei saa muuttaa

Arvoympäristö ja luonto

 Suojeltavaksi tarkoitettu alue
Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2024 (29.09.2015) esitetyt alueet. Tarkka rajaus on selvitettävä tarkemmassa suunnittelussa.

 Luonnonsuojelualue

 Natura-alue

 Muinaisjäännökset

Maisemakuvallisesti arvokkaat kohteet

 Maisemallisesti merkittävä näkymä

 Viheralueet, jotka ovat maisemallisesti merkittäviä

 Leikkipaikka tai leikkipuisto

 Merkittävä lehmuskujat

 Kirkon kellotapuli näkymän päätteenä

Reittistöt

 Virkistys- /rantareitti
(Viistra II: tavoitteellinen viher- ja virkistysverkoston kartta, 2016)

 Asuinalueen puistojen ketju jona virkistysreitit

 Muut virkistysreitit

Muut

 Viheralueet

 Vesialue

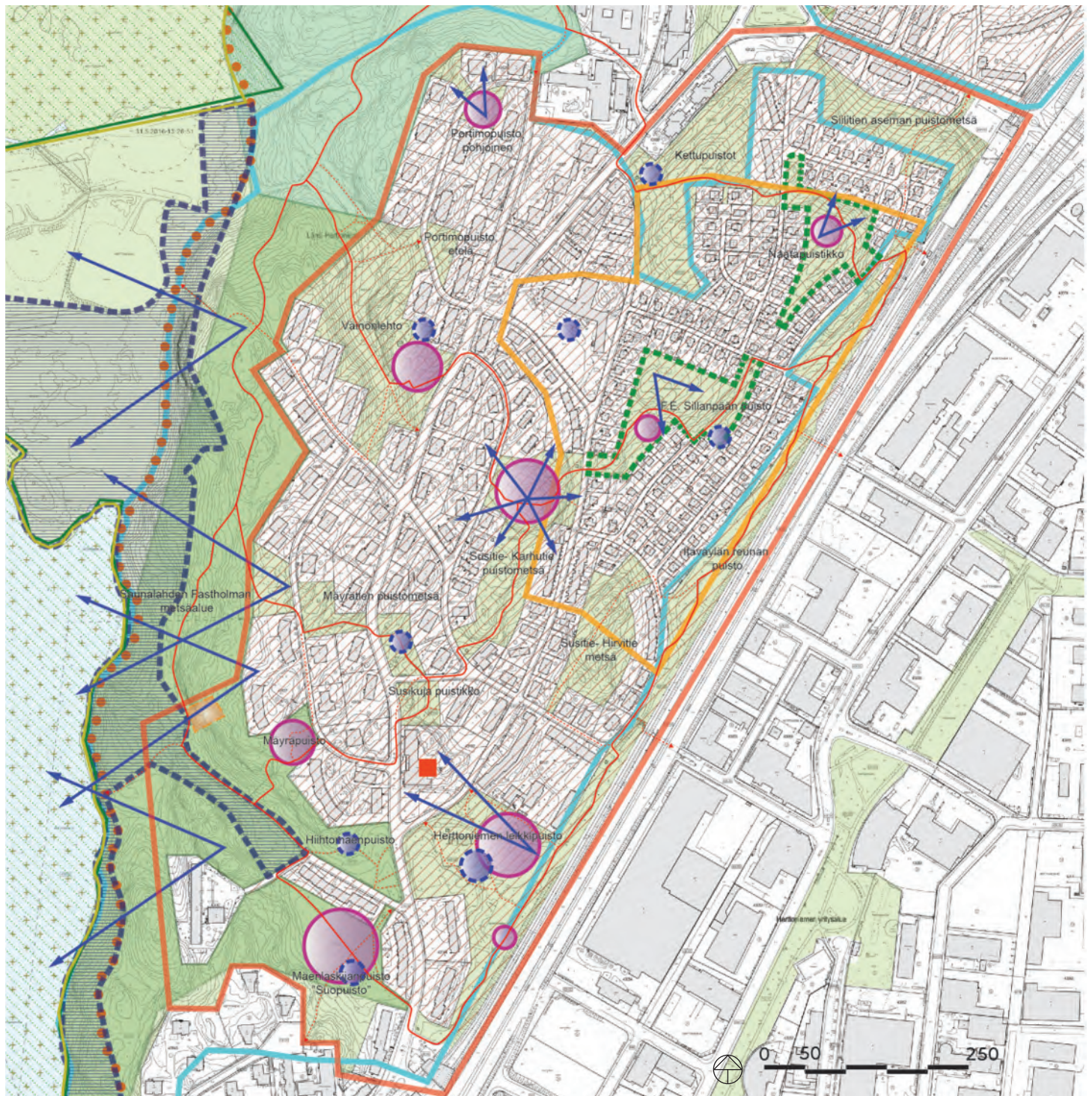
 Rakennukset

 Tarkastelualueen rajaus

olevaa rakentamisen tyyliä. Länsi-Herttoniemen ajallisesti eheänä säilynyt, valtakunnallisesti arvokas pientaloalue on erittäin herkkää muutoksille. Mahdollisten uudisrakennusten mitoitukset, sijoittelu, rakennustyyppi, aukotus, kattomuodot, julkisivumateriaalit sekä suhde maisemaan ja katutilaan tulee harkita tarkasti ja olemassa olevan ympäristön ominaispiirteet ja pienipiirteinen mittakaava huomioiden ja niihin sovittaen nykyisiä tarkkoja kaavamääräyksiä noudattaen. Mahdollisten uudisrakennusten sijoittamisessa tulee ottaa huomioon katunäkymät, rakennusten ja kadun välissä oleva vihreät vyöhykkeet, katutilaa rajaavat tukimuurit sekä alueelle ominainen pintojen ja taserojen käsittely, portaat, liuskekivet, nurmialueet jne.

Länsi-Herttoniemen puistot ovat maastoon ja rakennettuun ympäristöön sulautuvia puutarhamaisia taskupuistoja ja laajempia kallioisia metsäpuistoja. Mäyräpuisto on tyypillinen 50-luvun puisto runsaine istutuksineen. Herttoniemen leikkipuisto on maisemapuistotyylinen leikkipuisto. Länsi-Herttoniemen leikkipaikkoja on nimetty erilaisten eläinten mukaan. Leikkipaikoissa on myös eläinten patsaita, jotka tuovat paikoille oman erityisen merkityksen alueen asukkaille. Puistoketjujen sarja ja poikittaiset kadut ohjaavat kulkua selänteen poikki Viikki-Kivikko-vihersormeen ja Vanhankau-punginlahdelle.

Länsi-Herttoniemen länsipuolella sijaitsee Natura-alue, luonnonsuojelualue sekä suojeltavaksi tarkoitettu alue. Lisäksi alueella sijaitsee kaksi muinaisjäännöstä: 1. maailmansodan aikainen Helsingin maalinnoitukseen kuuluva luola ja vuoden 1914 tukikohta. Mäenlaskijantien päästä lähtevä ulkoilutie on todennäköisesti 1. maailmansodan aikainen vanha tielinja, joka tulisi suojella. Lisäksi alueella on rakennusten kivijalkoja/kuoppia, jotka vaatisivat tarkempaa inventointia.

3.Tavoitteet

Tavoitteena on maisemataarkastelun ja alueen toiminnallisen tarkastelun pohjalta osoittaa, mitkä puisto- ja virkistysalueet ovat mahdollisia täydennysrakentamiseen suunniteltavia alueita. Samalla on suljettu pois kohteita, jotka eivät sovellu täydennysrakentamiseen. Lisäksi on esitetty kohderyhmä jonka soveltuvuutta rakentamiseen tulee vielä tarkemmin tutkia. Täydennysrakentamisen tulee täydentää olemassa olevaa rakennetta. Suunnittelun lähtökohtana on uusien rakennusten sovittaminen olemassa olevaan rakennettuun ympäristöön, jossa tulee huomioida:

- Rakennusten sijainti suhteessa katutilaan
- Rakennusten korkeusasemien hallinta
- Rakennuksien mittakaava

Uusien rakennusten sijoittamisen, korkeusaseman ja mittakaavan avulla varmennetaan täydennysrakentamisen so-
piminen vanhaan rakennettuun ympäristöön siten, että alueen ominaispiirteet ja arvot säilyvät.

4.Maankäyttösuositukset

Merkkien selitykset

Maiseman ja ympäristön kannalta rakentamiseen huonosti soveltuvat alueet

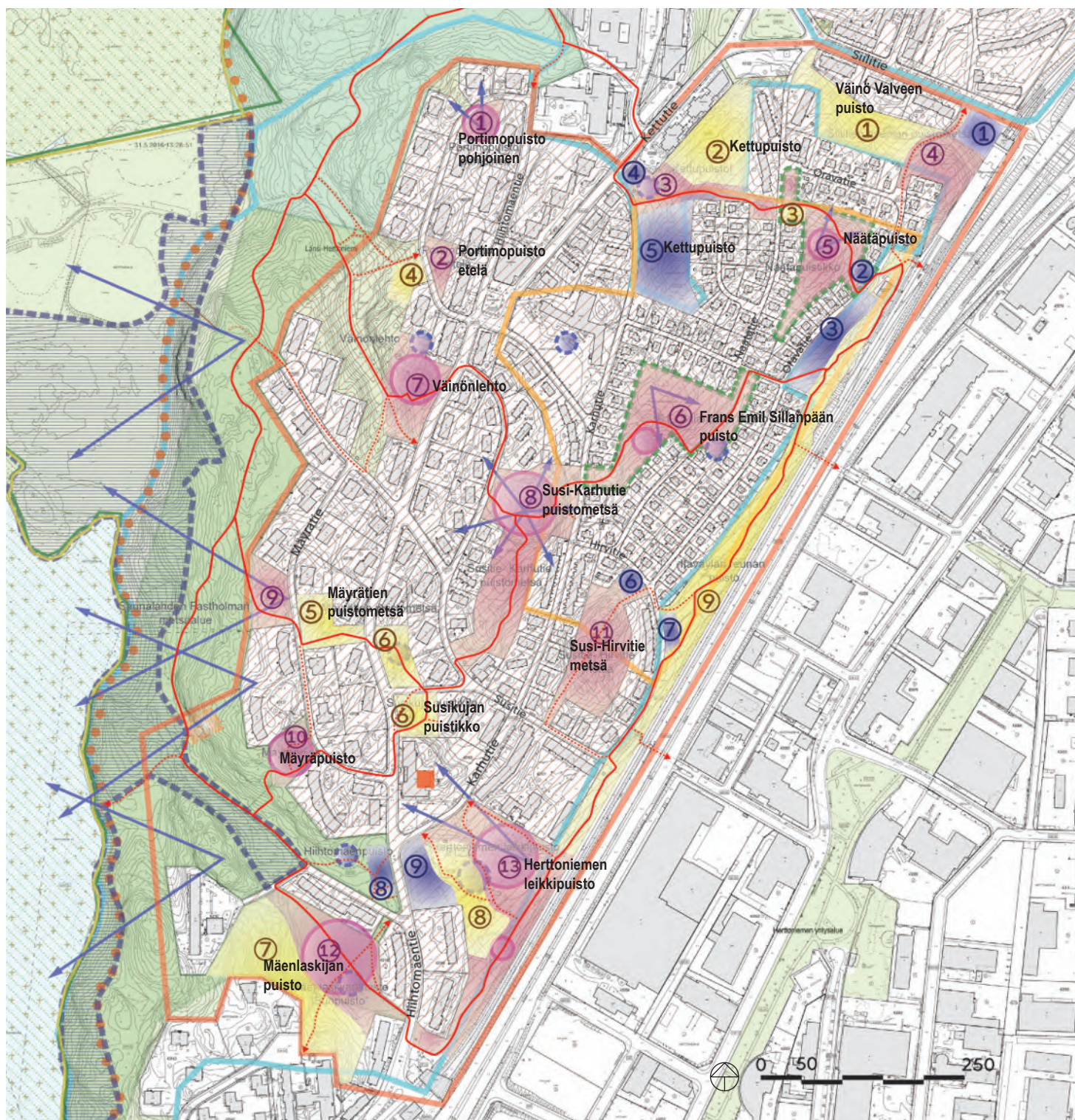
- 1 Portimopuiston pohjoisosassa on toinen Länsi-Herttoniemen alkupe-
räsistä 50- luvun puistoista. Puiston on suunnitellut mahdollisesti
Bengt Schalin. Puisto on puutarhamainen perennaistutuksineen ja
koristeomenapuineen.
- 2 Eteläinen Portimopuisto on pieni, rakennuksien osittain rajaa-
ma kalliainen korttelipuisto. Puisto on luonnonmukainen ja siellä
kasvaa erilaisia alueelle tyypillisiä puita ja pensaita. Alueelle ei ole
mahdollista rakentaa sen pienen koon vuoksi.
- 3 Mäntyvaltaisen Kettupuiston keskiosan länsireunassa sijaitsee
suositettu leikkipaikka. Alue tulee säilyttää leikkipaikkana ja osana
alueen viherverkostoa.
- 4 Siilitien metroaseman länsipuolella sijaitsevan Väinö Valveen
puiston itäosan täydennysrakentamista rajoittaa jyrkkä kalliainen
maasto sekä alueella mahdollisesti sijaitseva arkeologinen kohde:
40-50m pitkä 1600-luvulta peräisin oleva tieosuus. Alueella sijait-
see myös Väinö Valveen muistomerkki. Alue ei sovi rakentamiseen.
- 5 Näätäpuistikko ja Frans Emil Sillanpään puisto ovat asemakaavassa
suojeltuja puistoja, jotka on säilytettävä eikä niiden luontosuhteita
saa muuttaa. Ne sijaitsevat Herttoniemen omakotialueen RKY-
alueella. Mikäli puiston reunoille kaavoitetaan uudisrakentamista,
tulee jäljelle jäävä puusto suojella. Tällöin uudisrakentaminen on
sovitettava ympäristöön sopivaksi.
- 6 Frans Emil Sillanpään puisto on luonnonmukainen puisto. Puiston
keskellä on aukea tila ja kalliometsää. Itäosassa on pieni leikkipaik-
ka. Puisto on suojeltu asemakaavassa merkinnällä "luontosuhteita
ei saa muuttaa".
- 7 Väinönlehdon puistossa toimii askartelu- ja taidepuisto, missä on
patsaita. 1800-luvulla rakennettu Hirvenpään maja on Herttonie-
men Hiihtäjät -seuran hallussa ja sitä vuokrataan halukkaille ko-
kous- ja juhlapaikkana. Alue on keskeinen ja tärkeä puistoalue.
- 8 Susitie-Karhutie- puistometsä on maisemallisesti merkittävä
paikka, joka sijaitsee omakotialueen, rivitaloalueen ja kerrosta-
loalueen välissä. Puiston pohjoisosassa on mäki, josta on kaunis
näkymä itäpuolella omakotialueelle ja länsipuolella rivita-
loalueelle. Tämä viheralue on tärkeä maiseman solmukohta kes-
kellä Herttoniemeä.
- 9 Mäyrätien länsipuolinen rakentamaton puistoalue kuuluu Hert-
toniemen selänne metsään. Alue sijaitsee jyrkän kallioiden
päällä ja sieltä aukeaa rajattu hieno näkymä Vanhankau-
punginlahdelle ja kaupunkisilhuettiin. Alueelle rakentamista
ei suositella. Nykyisen mukainen rakentamaton näköalapaikka
turvaa poikittaisen virkistysyhteyden jatkumisen Vanhankau-
punginlahdelle.
- 10 Mäyräpuisto on yksi Herttoniemen edustavimmista puistoista.
Puistosuunnitelman on laatinut Bengt Schalin 1950-luvulla.
Puistossa on runsas, aikakaudelle tyypillinen kasvillisuus.
- 11 Susitie- Hirvitie-metsä sijaitsee asuinrakennusten välissä. Topo-
grafialtaan hyvin haastavaa puistoa ympäröi pientalojen vyöhy-
ke, joiden pihat sulautuvat kalliomaastoon
- 12 Mäenlaskijanpuiston rinne metsän koillispuolelle laakson avoi-
melle puistoalueelle ei tule rakentaa. Rakentaminen hajottaisi
merkittävästi Länsi-Herttoniemen alueen maisemallista koko-
naisuutta ja vaikeuttaisi laakson kautta kulkevaa virkistysyh-
teyttä Vanhankaupunginlahdelle.
- 13 Herttoniemen leikkipuiston itäosa on maaston muotoiluineen
ja avoimien nurmi-alueineen merkittävä paikallinen maisema-
puistotyypinen leikkipuisto. Puiston nurmirinteen näkymän
päättäneä on Herttoniemen kirkon tapuli. Eteläreunassa on
noin 50 vuotta vanha lehmuskujanne. Metron meluaidan vie-
ressä on metrolle johtava pyöräilyn ja jalankulun väylä. Keskei-
nen puistoalue ei sovellu täydennysrakentamiseen.

Maiseman ja ympäristön kannalta rakentamiseen tutkittavat alueet

- 1 Siilitien metroaseman länsipuolella sijaitsevan Väinö Valveen puis-
ton täydennysrakentamista rajoittaa jyrkkä kalliainen maasto. Li-
säksi alueella sijaitsee mahdollisesti inventoimaton arkeologinen
kohde: 40-50m pitkä 1600-luvulta peräisin oleva tieosuus. Maas-
tonmuodot huomioon ottaen alueelle voi rakentaa pientaloja.
Mahdollinen tykkien sijainti tulee selvittää ja huomioida rakenta-
misessa.
- 2 Maastonmuodoiltaan ja saavutettavuudeltaan alue on haastava.
Alueelle sopii parhaiten pientalorakentaminen. Kalliometsän ra-
kentamisen rajaamisessa tulee ottaa huomioon näkymät olemassa
olevista rakennuksista ja säilyttää olemassa olevaa puustoa.
- 3 Näätäpuistikon ja Kettupuiston välissä on yksi mahdollinen raken-
nuspaikka pientalolle. Kettupuisto ja Näätäpuisto muodostavat tär-
keän poikittaisen puistoyhteyden. Puistojen kautta kuljetaan mm.
Siilitien metroasemalle. Puistoyhteyttä ei saa katkaista tai kaventaa
rakentamisella.
- 4 Rakentamaton puisto, jossa on reitti Vanhankaupunginlahdelle. Ja-
lankulkuyhteys Portimopuiston ja Väinönlehdon välillä tulee säilyä.
- 5 Mäyrätien puistometsä on kalliosta ja lehtomaista kangasta, jossa
kasvaa vanhoja mäntyjä. Mäyrätien reunan puistoon voi tutkia ker-
rostalon rakentamista, joka noudattaa Mäyrätien 5:n ja 7:n raken-
nuksien ominaispiirteitä. Puiston eteläosan läpikulku ja kookkaat
männyt ovat säilytettävä.
- 6 Susikujan puistikon pohjoisosassa Hiihtomäentien varressa on
mahdollinen täydennysrakentamisen paikka. Alueen keskellä
oleva leikkipaikka tulee säilyä.
- 7 Mäenlaskijanpuiston lounaisosa on mahdollista ottaa rakenta-
miseen kun huomioidaan rakentamisen reunaehdot. Puiston
kalliainen rinne metsä on sekä tärkeä jalusta mäen päällä ko-
hoaville korkeammille rakennuksille, että alavan laaksomaiseen
tilaan sijoittuvan kentän reuna. Uudisrakentamisen rakennus-
massojen tulisi sijoittua rinteen alaosaan ja rakennusten kor-
keuden tulisi laskea rinteen suuntaisesti. Erityistä huomiota tu-
lee kiinnittää rakennusmassojen reunan ja avoimen puistotilan
suhteeseen.
- 8 Uuden rakentamisen tulee sijoittua Herttoniemen leikkipuist-
on läheisyyteen huomioiden avoimen puistotilan riittävyys ja
näkymät. Lehmuskuja säilyy virkistysreitinä osana.
- 9 Itäväylän reunan kapea puisto on tärkeä vihreä vyöhyke radan,
Itäväylän ja asumisen välissä. Sen eteläosassa on tärkeä ja vilkas
kuljettaessa Herttoniemen metroasemalle. Puisto muodostaa
vihreän muurin Herttoniemen asuntoalueen suuntaan. Puis-
toon suunnitellaan pyöräilyreittiä (Baana). Täydennysrakenta-
minen vaatii melunsuojauksen rakentamista.

Maiseman ja ympäristön kannalta rakentamiseen hyvin soveltuvat alueet

- ① Siilitien metroaseman vieressä olevan pysäköintialue sopii hyvin täydennysrakentamiseen.
- ② Näätäpuistikon itäosassa on yksi mahdollinen rakennuspaikka. Näätäpuistikosta Oravatielle johtava kävelytie tulee säilyttää, koska se on tärkeä yhteys Siilitien metroasemalle.
- ③ Oravtien pohjoispäässä on mahdollista jatkaa olemassa olevaa rakennetta täydentävää rakentamista. Alueen ongelmiana on melu ja uusi rakentaminen vaativat melusteiden rakentamisen. Rakentamisen ja piha-alueiden tulee noudattaa ympäristön rakennustyyliä.
- ④ Karhutien pohjoispäässä on täydennysrakentamiselle sopiva paikka. Rakennuksen julkisivujen ja maastoon sijoittumisen tulee olla Kettutie 11:n kaltaista.
- ⑤ Kettupuisto sopii pientalorakentamiseen, joka noudattaa ympäristön rakennustyyliä. Rakennusten tulee mukailla kallion maasto-omuuksia. Rakentamisen ulkopuolella tulee jättää riittävän suuria olemassa olevia mäntypuuryhmiä.
- ⑥ Mahdollinen rakennettava alue sijaitsee Susitie- Hirvitie-metsän pohjoisosassa. Suositeltava täydennysrakentaminen on pientalorakentamista. Hirvitieltä Susitielle johtava polku, joka kulkee puiston läpi, on säilytettävä.
- ⑦ Hirvitien ja Itäväylän välissä on metsikkö ja pieni kenttä, jota ei aktiivisessa käytössä.. Hirvitien reunaan on mahdollista sijoittaa pientalomaista rakentamista. Uusien rakennusten tyyli etupihoineen tulee olla Hirvitie 8:n mukaista. Täydennysrakentaminen edellyttää melusuojan rakentamista.
- ⑧ Hiihtomäenpuiston itäosaan soveltuu kerrostalorakentaminen. Polku Hiihtomäenpuiston ja Herttoniemen leikkipuiston välissä tulee säilyttää. Hiihtomäentien ja Hiihtäjänkujan välinen kolmiomainen alue tulee säilyttää puistona. Uusi virkistysyhteys Mäenlaskijantieltä Herttoniemen leikkipuistoon on mahdollista toteuttaa kohteen 9 ja Hiihtomäentie 21 välistä.
- ⑨ Hiihtomäentie 21 pohjoispuoli soveltuu kerrostalorakentamiseen. Alue laskee kadulta melko jyrkästi itään. Rakennusten suhde maastoon on suunniteltava huolellisesti niin, että se soveltuu ympäröiviin alueisiin.

Lähteet

Herttoniemen ja roihuvuoren viheraluesuunnitelma 2006-2015 osa2/4,Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 2006:12/ Katu- ja puisto-osasto

Helsingin Yleiskaava Kaupungin muutos ja kulttuuriympäristöt, Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:17

Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015-2024 ja metsäverkostoselvitys, korjattu ehdotus,Helsingin kaupunki, Ympäristökeskus, Lauri Erävuori, Esa Lammi ja Pekka Routasuo; 29.09.2015

Korsutieltä Näätäkujalle Helsingin jälleenrakennuskauden pientaloalueet osa II, Anne Horo, 2003

Länsi-Herttoniemi inventointi ja yleiskaavan alueelliset ohjeet ja suositukset, Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto yleiskaavaosasto, julkaisu YB:19/86, 27.11.1986

